

Lunds Universitet
Sociologiska Institutionen
Medie- och kommunikationsvetenskap
Magisteruppsats
Vårterminen 2005

ETT BORTSPOLAT PARADIS

LÄNGTAN EFTER EXOTISKA PLATSER MED SVENSK HJÄLP

En studie i myndigheters och organisationers
kriskommunikation efter tsunaminkatastrofen

Författare: Malena Särman
Handledare: Fredrik Miegel

ABSTRACT

Författare: Malena Särman

Titel: Ett Bortspolat Paradis – En studie i myndigheternas och organisationernas kriskommunikation efter tsunamikatastrofen.

Avdelning: Avdelningen för Medie- och kommunikationsvetenskap, Lunds Universitet

Syfte: Att undersöka:

Hur samarbetet mellan de olika myndigheterna och organisationerna fungerade på det kriskommunikativa planet i samband med tsunamikatastrofen annandag jul 2004.

Hur tilliten till de abstrakta systemens experter påverkades vid katastrofen.

Hur det senmoderna samhället och globaliseringens allt större rörlighet ställer nya krav på svenska myndigheters insatser utomlands.

Bakgrund: Tsunamikatastrofen i Sydostasien annandag jul är den enskilda händelse som har krävt flest svenskars liv i modern tid. Det är mycket ovanligt att ett samhälle har full beredskap för en händelse av den här storleken. Katastrofen var fullbordad oerhört fort, långt innan någon blivit förvarnad. Den utspelar sig dessutom tusentals mil från Sveriges gränser. Detta tvingade fram ett kriskommunikativt intressant förlopp. För första gången samlades en rad myndigheter och organisationer under samma tak, ledda av ett hastigt öppnat Generalkonsulat i Phuket. Samarbetet fann fort en form och fungerade väl från början.

Undersökning: Uppsatsen bygger på materialet från nio intervjuer gjorda på Generalkonsulatet i Phuket under slutet av mars och början av april månad 2005. Respondenterna representerar de, vid den tidpunkten, närvarande myndigheterna och organisationerna: Räddningsverket, Försvarsmakten, Rikspolisstyrelsen, Röda korset, Svenska kyrkan, dessutom intervjuades generalkonsuln, Christer Asp och koordinatören vid det stora internationella sjukhuset i Phuket town, Bangkok Phuket Hospital, Kennerth Carlsson. Jag ville undersöka hur det unika kriskommunikativa samarbetet mellan myndigheterna och organisationerna på Generalkonsulatet fungerade. Jag har med utgångspunkter från teorier om kriskommunikation och det abstrakta systemens experter undersökt vad som gör misstron till den svenska hjälpinsatsen så stor.

Resultat: Jag fann att tilliten till de abstrakta systemens experter utmanas i kristider, och att representanterna för, till exempel ansvariga myndigheter (experterna) då personifierar systemen. Det senmodern risksamhället innebär att lekmannen har avsagt sig något av ansvaret för de moderna och svårtolkade riskerna och att experterna har tagit över. Vid en så allvarlig katastrof som den i Sydostasien, rubbas vår trygga tillvaro i grunden och förtroendet för myndigheterna tillintetgörs. I det sammanhanget tycks det inte spela någon roll att det var en naturkatastrof ingen kunde förutspå. Vi reser på egen risk till andra sidan jordklotet, men händer det någonting vill vi omgående ha svensk hjälp.

Antal tecken med blanksteg: 112 300

STORT TACK

Jag vill börja den här uppsatsen med att tacka de medverkande. Det var inte bara av de medverkande respondenterna jag bemöttes med stor hjälpsamhet och öppen samarbetsvillighet, utan också av en rad andra personer som på olika sätt hjälpte mig med information och kontakter. Jag konstaterar att det var den andan som rådde på Generalkonsulatet i mars 2005; hjälpsamhet, värme och beredvillighet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Abstract

Stort Tack till de medverkande

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1:2 Problemställning.....	2
1:3 Syfte.....	2
1:4 Frågeställningar.....	2
2. Bakgrund.....	3
2:2 Disposition.....	3
3. Metod.....	4
3:2 Material.....	5
3:3 Urval.....	6
3:4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.....	7
4. Teoretisk ram.....	8
4:2 Kriskommunikation.....	8
4:3 Experternas roll.....	12
4:4 Risksamhället.....	14
4:5 Globaliseringen.....	15
5. Analys. Tematisering, tillämpning med slutsatser.....	17
5.2 Tema.....	18
5.2.2 Tema: Samverkan.....	18
Slutsats.....	24
5.2.3 Tema: Tsunami.....	25
Slutsats.....	30
5.2.4 Tema: Svenskar i utlandet.....	30
Slutsats.....	35
5.2.5 Tema: Fanns beredskap?.....	35
Slutsats.....	44
6. Sammanfattande slutsats.....	45
6.2 Avslutande kommentar.....	47

Litteratur- och källförteckning

1. INLEDNING

Med magnolieträden blommande utanför fönstret och en fågelsång som lämnar löften om den annalkande sommaren, är det svårt att föreställa sig det helvetiska kaos som med flodvågans enorma vattenmassor genomdrog de paradisiska platserna runt Indiska oceanen den 26 december 2004. Rapporterna strömmade in, fler och fler skadade och omkomna, mer och mer förödelse. Långsamt skulle bilderna tas in, formas och skapa en sammanhängande berättelse om verkligheten. Omöjligt. Drygt två månader efter, i början av mars 2005, sitter jag på planet ner till Phuket med förhoppningen att få svar på frågor kring de svenska myndigheternas och organisationernas kriskommunikation.

En månad senare åker jag hem med en betydligt mer sammansatt bild av händelseförloppet och dess efterverkningar, framförallt med insikten i hur komplicerat det blir när bara en myndighet har mandat att ta beslut om vilken operativ insats som ska sättas in en katastrofsituation. Men mest av allt tog jag med mig en stor tacksamhet för all hjälpsamhet jag mötts av och en stor respekt för alla de människor som i kraft av sina ämbeten så helhjärtat har gjort, och fortsätter att göra, en fantastisk arbetsinsats.

Inledningsvis var det emellertid svårt, för att inte säga omöjligt att inte påverkas av mediebilderna som skapats av den omfattande rapporteringen kring katastrofen. Alla mina respondenter hade också mycket riktigt fått kännedom om tsunamin via medierna, med undantag för koordinatören på Bangkok Phuket Hospital, Kennerth Carlsson, och Räddningsverkets Jens Håkansson, som båda på plats upplevde skalvet på annandagsmorgonen. Jag ska trots mediernas stora betydelse inte vidare behandla mediernas rapportering i den här uppsatsen. Jag ska inte heller beröra mottagarsidan av kriskommunikationen, det vill säga de drabbade eller deras anhöriga. Inte heller kommer turistnäringens representanter att förekomma i min undersökning. Skälet till detta är att de helt enkelt av utrymmesskäl faller utanför. Jag kommer i stället att koncentrera mig på hur den senmoderna människans tillit till det abstrakta systemens experter tar sig uttryck i en katastrof av det här slaget, med utgångspunkt från ett globaliserat risksamhälle.

Helt kort kan också nämnas att jag inte heller närmare kommer att beröra skuldfrågan, det vill säga huruvida UD misslyckades med sitt uppdrag eller inte. Detta är under utredning av en särskild kommission som väntas lämna in sin rapport i december 2005.

1.2 Problemställning

I en tid när världen krymper och blir allt mer tillgänglig och farbar, i alla fall för de ekonomiskt välbärgade i Västvärlden, då har en så avlägsen plats som Thailand nu hamnat inom räckhåll och blivit ofarlig. Barnfamiljer, pensionärer och vårdbehövande i grupper checkar in i långa rader längst landets flygplatsdiskar. Idén att vi alla bor i den globala byn, tycks ha slagit igenom. Men är det en exotisk plats med helt andra, kulturella, politiska och geologiska förutsättningar som vinterfrusna svenskar söker, eller är det en välordnad chartervärld? Jag har med utgångspunkt från teorier kring risksamhället och globaliseringen undersökt dels hur vår tillit till de abstrakta systemens experter tar sig uttryck, dels hur kriskommunikationen efter tsunamikatastrofen i Sydostasien i december 2004 faktiskt fungerade.

1.3 Syfte

Jag vill med min uppsats undersöka:

- Hur samarbetet mellan de olika myndigheterna och organisationerna fungerade på det kriskommunikativa planet i samband med tsunamikatastrofen annandag jul 2004.
- Hur tilliten till de abstrakta systemens experter påverkades vid katastrofen.
- Hur det senmoderna samhället och globaliseringens allt större rörlighet ställer nya krav på svenska myndigheters insatser utomlands.

1.4 Frågeställningar

1. Var samarbetet, ur ett kriskommunikativt perspektiv, mellan de olika myndigheterna och organisationerna i tsunamikatastrofens spår unik?
2. Har vi i vårt senmoderna risksamhälle lagt över ansvaret för riskkalkyler till expertsystemen?
3. Vilka krav på närvaro och beredskap kan ställas på svenska myndigheter och organisationer vid katastrofer utomlands?
4. I vilken utsträckning var det viktigt för de drabbade att få en svensk hjälpinsats ?
5. Har den ökade rörligheten, i en mer globaliserad och tillgängligare värld, till exempel med charterresandet lurat in oss i en falsk trygghet?

2. BAKGRUND

07.59 thailändsk tid, söndagen den 26 december inträffar ett av historiens största jordskalv strax utanför Sumatras kust. Skalvet uppmäts till 9,0 på Richterskalan, och av havsbottnens våldsamma rörelser flyttas enorma vattenmassor som när de närmar sig land bildar väldiga flodvågor, tsunamis. Inom några timmar kommer dessa att med förödande kraft nå kusterna längst Indiska oceanen och slå sönder allt i sin väg. Samtidigt, mitt i natten, klockan 01.59, i ett helgstängt och julleddigt Sverige, börjar information om skalvet knappas in från de stora nyhetsbyråerna och när sedan ett yrvaket folk till morgonkaffet på annandagsmorgon. Vi har alla sett bilderna och hört vittnesmålen och drabbats av det ofattbara i kraften, storleken och följderna. En undersökningskommission har tillsatts för att utreda UD:s eventuella bristande handlingskraft under de första dagarna som följer och jag ska inte närmare gå in på det här, utan bara kort redogöra för när de olika myndigheterna och organisationerna anlände till Thailand för att starta sin hjälpverksamhet. På plats fanns, förutom personal på ambassaden i Bangkok, och på honorärkonsulatet i Phuket, svenska administrativa chefen på det stora internationella sjukhuset i Phuket, Kennerth Carlsson, representanter för SKUT (Svenska kyrkan i utlandet) och Röda korsetmedarbetare, de sistnämnda placerade i Bangkok. Därtill kommer en mängd personer från Räddningstjänsten, Försvarsmakten och Polismyndigheten som av en tillfällighet befann sig i Thailand på semester och omedelbart kontaktade ansvariga myndigheter för att kunna kliva i tjänst. Redan den 26 december föds ett embryo till det samarbete mellan myndigheter och organisationer, som senare skulle känneteckna det nya Generalkonsulatet. Christer Asp den nya generalkonsuln kom på plats den 1:a januari.

2.2 Disposition

Jag kommer i den här uppsatsen att koncentrera mig på den delen av kriskommunikation som utgår ifrån samarbetet mellan myndigheter och organisationer. Uppsatsen inleds i vanlig ordning med inledning, problemställning, syfte och frågeställningar. Efter en snabb tillbakablick på händelseförloppet och tidigare forskning, kommer jag att presentera metod: kvalitativa intervjuer, material: intervjuerna med representanter för de myndigheter och organisationer som var på plats på Generalkonsulatet i Phuket och urval: vilka respondenter jag använder och vad jag har undersökt. Efter det följer delen där den teoretiska ramen beskrivs. Jag har utgått från teorier om kriskommunikation, och risksamhället med särskild tonvikt på tilliten till expertsystemen och globaliseringen. Analysen är uppdelad i fyra teman,

där var och en avslutas med en slutsats. Sist följer en sammanfattande slutsats och en avslutande kommentar.

3. METOD

Metoden jag har använt mig av är kvalitativ intervju, av det slag som kallas professionsintervjuer, det vill säga, det är intervjuer med yrkesmänniskor, som i det här fallet med diplomater, präster och poliser. Det är upplevelserna och uppfattningarna av ett specifikt fenomen hos personerna som representerar någonting i samband med en händelse som sätts i fokus och studeras (Ekström & Larsson 2000:15). De är *respondenter*, till skillnad från informanter som ger mer faktaupplysningar. Detta för att nå kunskap om kontexten¹ är det väsentligt att vid sidan av intervjuerna också läsa in bakgrunds- och faktaupplysningar. I mitt fall skedde det, förutom i genomgång av den relevanta teoribildningen (kriskommunikation och teorier kring risksamhället och globaliseringen) huvudsakligen genom de olika myndigheternas och organisationernas hemsidor. Det fanns vid den här tidpunkten (mars månad 2005) en hel del information inte bara om organisationen som sådan utan framförallt om deras arbete och verksamhet i samband med tsunamikatastrofen. Utöver det tillkom många samtal med berörda personer av alla slag.

Upplägget på intervjuerna är av semistrukturall karaktär, det vill säga jag hade förberett ett antal frågor, cirka ett tjugotal för varje intervjuad person, men dessa förändrades i varierande grad under intervjuens gång. Ett flertal frågor omformulerades på grund av att svaren jag fått krävde det, vanligare var dock att vissa frågor helt föll bort då det blivit irrelevanta i sammanhanget eller redan besvarats. Vid flera tillfällen krävdes också snabbt formulerade följdfrågor, då oväntad information följde på svaren jag fick.

Vid kvalitativa undersökningar är det således önskvärt att inte specificera teorin för mycket i förväg utan behålla en flexibilitet, och att ta intryck av ”händelser, handlingar, normer och värden utifrån de studerade personernas eget perspektiv” (Bryman 1997:77).

¹ Den mening som människor tillskriver sitt eget och andras beteende måste sättas in i ett sammanhang, en kontext. Detta sammanhang består dels av hela den ”strukturerade enhetens värderingar, beteendemönster och underliggande strukturer, dels av all den mångfald av uppfattningar som finns inom enheten” (Bryman 1997:80).

Jag kan bara avslutningsvis nämna att jag i viss mån redovisade min inställning till hela situationen, genom att tydligt klargöra att jag inte ”var på mediernas sida”. Det var väsentligt att förklara att det var kriskommunikation och det snabbt uppkomna samarbetet som i huvudsak intresserade mig. Det rådde vid den här tiden stor trötthet på den ofta negativa massmediebilden av de berördas arbete som ständigt mötte de inblandade. Det är osäkert om jag ens hade fått göra intervjuerna med en annan infallsvinkel. De skulle i alla fall inte präglats av den stora öppenhet och tillgänglighet som nu mötte mig.

Risken att ”go native” (att leva och tänka som aktörerna varigenom forskaren förlorar sin opartiska hållning och förleds att anta deltagarnas synsätt (Bryman 1997).) kan inte helt och hållet uteslutas. Jag försöker uppmärksamma detta när samhörigheten blev för stor och då koppla över till ett mer kritiskt sätt att förhålla mig till informationen.

3.2 Material

Materialet är samlat från åtta (det var *ett* intervjutillfälle med Röda korsets två respondenter) intervjuer gjorda vecka 13 (28/3 – 3/4 2005) på det nyinrättade Generalkonsulatet på Pearl Village Hotel vid Nai Jang Beach i Phuket. (*Räddningsverkets* Jens Håkansson, *Polisens Press-sekreterare* Linda Widmark, *Generalkonsuln* Christer Asp, *Försvarmaktens* Ingrid Pettersson, *Röda korsets* Christina Rahmn och Ulf Gilbert, *Svenska Kyrkans* Margareta Forss, och *Polisens Anhörighetsstöd* Linda Arroyo). Vidare har jag på Bangkok Phuket Hospital i Phuket town, intervjuat *koordinatorn och International Manager*, Kennerth Carlsson, vecka 12 (27/3 2005). Min ambition var att få en intervju med samtliga representerade myndigheter och organisationer som hade betydelse för min undersökning, vilket också genomfördes. (Två stycken med polisen, både press-sekreteraren och en av de poliser som arbetar med anhörighetsstödet. Också Röda korset hade, som redan nämnts, två respondenter) Intervjuerna var cirka 60 minuter långa och omfattade lite drygt tjugo frågor. De är inspelade med hjälp av kassetbandspelare på band och sedan utskrivna på dator (sammanlagt på ca 90 sidor). Jag har, efter många genomlysningar tillåtit mig att redigera bort en del talspråksmanér, såsom upprepningar, tveksamheter och utfyllnadsord som ”liksom”, ”alltså” och annat som inte har någon betydelse för själva meningen. När betoningar, tveksamheter eller skiftningar har haft betydelse har jag självklart tydliggjort det.² Lite senare när intervjuvaren används i

² Betoningar med versaler, tveksamheter och skiftningar med tre punkter.

analysdelen är de självfallet mer uppstyckade och ibland är ord borttagna för att få svaren mer koncentrerade. De är alldeles för skrymmande för att behållas i ursprungsformatet, självklart har jag emellertid varit mycket noggrann med att intentionen och syftet med svaren har bibehållits.

Det förekommer en hel del interna associationer och hänvisningar till saker och händelser med lokal förankring i intervjuerna som också jag förutsätts känna till (vilket jag mycket riktigt gjorde), jag har lagt in förklaringar inom parantes där jag tror att det behövs. ”Här” är i intervjusvaren uteslutande i Thailand och ”hemma” är i Sverige. Det enda jag avslutningsvis kan beklaga är all fantastisk information som lämnades ”off the record” och som min känsla för anständighet förhindrar mig från att använda i den här uppsatsen.

Respondenterna medverkar främst som representanter för myndigheternas och organisationernas verksamhet. Initialerna inom parantes är hur de fortsättningsvis kommer att omnämnas.

Räddningsverkets Jens Håkansson (RV) Vanligtvis i försvarsmakten på helikopterflottiljen i flygvapnets som chef för utbildningen i Linköping.

Poliens Press-sekreterare Linda Widmark (PP)

Generalkonsuln Christer Asp (GK)

Försvarsmaktens Ingrid Pettersson (FM) Ansvarig för försvarets utlandsresor

Röda korsets Christina Rahmn (RK-CR) Arbetar på personalenheten på Röda korsets huvudkontor, med organisationsövergripande kompetensutveckling.

Röda korsets Ulf Gilbert (RK-UG) Frivillig ledare inom kriminalvårdens häktningsbesök (fastighetsbranschen civilt)

Svenska Kyrkans Margareta Forss(SK) Församlingspräst och beredskapshandläggare i Lunds stift.

Polisens Anhörighetsstöd Linda Arroyo (PAS) Kriminalinspektör på Rikskriminalen

Koordinatorn och International Manager, Kennerth Carlsson (KBPH)

3.3 Urval

Urvalet kan sägas vara strategiskt. Jag hade som tidigare nämnts målsättningen att intervjua i alla fall en person från varje myndighet och organisation som fanns kvar på Generalkonsulatet i mars och april 2005. Det vill säga: Rikspolisstyrelsen, Försvarsmakten, Räddningsverket,

Röda korset, Svenska kyrkan och självfallet också generalkonsuln. I mars hade till exempel Socialstyrelsen, Rädda Barnen, Lions och andra initialt närvarande organisationen redan lämnat Phuket och åkt hem. Vidare brydde jag mig inte om att intervjua de i allra högsta grad närvarande Begravningsentreprenörerna eller DVI – enheten (Disaster Victims Identification), då deras verksamhet låg utanför mitt huvudsakliga intresseområde, nämligen kriskommunikationens funktioner och verkningar. Inte heller Lottakårens representanter intervjuades då deras arbete bygger på frivillig bas och faller lite utanför min undersökning. Som så ofta i fall som detta, ledde den ena kontakten till den andra, det blev ett så kallat *snöbollsurval*³, och jag var tvungen dels att lita på rekommendationerna jag fick och dels att vara öppen för vilka som kunde ha tid över för en intervjusituation på över en timma. (Hjälporganisationernas personal fanns alltid till hands när någon behövde dem, och intervjun med Christer Asp blev avbruten på grund av ett nytt kraftigt efterskalv, som han bads kommentera.) De enda som var självskrivna och icke utbytbara var generalkonsuln själv, Christer Asp och koordinatören och International Manager på Bangkok Phuket Hospital, Kennerth Carlsson.

3.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Enligt Højjer (Højjer 1990) avgörs *reliabiliteten* i kvalitativa studier av graden av subjektivitet och godtycklighet i forskningsprocessen. Ett sätt att minska godtyckligheten är att upprätta en väl genomarbetad metoddel – en specificering av *vad* som har genomförts och *hur* det har genomförts – vilket jag har försökt att göra. I kvalitativa studier låter man ofta delarna belysa helheten, och när man väljer att rikta strålkastaren mot något specifikt så hamnar oundvikligen annat i skuggan. Att presentera allt material är givetvis en omöjlighet och inte heller önskvärt. Højjer förordar att man etablerar ett intimt förhållande till materialet, vilket jag har försökt att göra genom att granska materialet gång på gång.

Vad gäller *validiteten* har jag ställt mig frågan om frågeställningarna är adekvata, om de metodologiska verktygen är relevanta för att svara på frågorna och om det finns teoretisk förankring.

Även om det är viktigt att förhålla sig till reliabilitet, validitet och generaliserbarhet i kvalitativ forskning så bör man enligt Östbye et al. förhålla sig kritisk till begreppen. Detta för

³ Man börjar med en person med vars hjälp nästa person sedan kan lokaliseras etc. (Larsson 2000:58).

att de har sitt ursprung i kvantitativ forskning och därmed inte är direkt överförbara till kvalitativa studier (Östbye 1997:103).

4. TEORETISK RAM

Min första teoretiska utgångspunkt är kriskommunikation, där fokus ligger på myndigheternas och organisationernas representanter, här i rollen som experter, och vilken betydelse de har i ett risksamhälle, vilket blir de avsnitten som följer. För att avsluta med teorier kring den allt intensivare globaliseringsprocessen.

4.2 Kriskommunikation

För att medborgarna i ett demokratiskt system aktivt ska kunna delta i debatten och i förlängningen i hela den demokratiska processen, har de rätt till information. Kravet på snabb, saklig och trovärdig information är särskilt påtagligt vid störningar av olika slag, såsom vid olyckor, naturkatastrofer, kriser och krig. Vid sådana tillfällen kan medborgarnas förväntningar på samhällets förmåga att hantera svårigheter antingen bekräftas eller undermineras (Flodin 1993).

Vad är det som skiljer kriskommunikation från annan kommunikation? Vad definierar en kris, jämfört med en fara, en risk, eller en katastrof? Flodin skriver i skriften *Myndigheternas kriskommunikation* att begreppet *risk* kan ses som en övergripande benämning. Den avser alla olika sorters händelser, från hälsorisker till naturkatastrofer, som kan drabba individer, grupper och samhällen. Den kan ha kortsiktig verkan, till exempel en trafikolycka, eller långsiktig, som radonexponeringens skador. Krisbegreppet ses här som en delaspekt av riskbegreppet. En *kris*⁴ innebär någonting som avviker från det normala, uppstår relativt fort, har betydelse för samhället, hotar grundläggande värden samt kräver snabba åtgärder. Slutligen kan man se *katastrof* som ytterligare en åtstramning av krisbegreppet; katastrof är en kris som har fullbordats (Flodin 1993).

Jarlbro redogör i forskningsöversikten *Krisjournalistik eller journalistik i kris?* för hur det går att urskilja tre teoretiska perspektiv inom riskforskningen (2004). Det första är det

⁴ Ordet *kris* kommer från grekiska *krinein*, som betyder ”att avgöra”. Innebörden är alltså ett avgörande moment i en utveckling och användes ofta tidigare om den fas i ett sjukdomsförlopp, som innehåller den avgörande vändningen, mot det bättre eller sämre (Flodin 1993).

socialkonstruktivistiska, också kallat *cultural/symbolic* av Lupton (1999), som utgår från att all riskuppfattning är socialt konstruerad och kulturellt betingad. Det finns så att säga inte någon risk ”därute”. Som frontfigur i det här fallet räknas antropologen Mary Douglas. Det andra perspektivet är en variant av det socialkonstruktivistiska, *the risk society* (ibid. 1999), företrätt av sociologerna Ulrich Beck och Anthony Giddens. De skiljer sig från Douglas genom att ta avstamp i samhällets föränderlighet i sina analyser. Beck menar att det finns olika riskpositioner i samhället vilket gör en del personer mer drabbade än andra. Giddens tar fasta på hur individen blivit alltmer beroende av expertsystem för att känna tillit. Båda menar emellertid att riskerna blivit alltmer globala och oförutsägbara. Det tredje perspektivet, *gouvernementality perspectives* (ibid.1999) utgår från Foucaults idéer om det övervakande samhället, där staten och andra maktapparater styr medborgarna genom olika strategier och riskdiskurser (Jarlbro 2004:13-14). Samtliga tre perspektiv står i stark kontrast till det objektivistiska (eller realistiska) perspektivet, det är (till skillnad från det socialkonstruktivistiska) naturvetenskapligt. Det innebär att man utgår från att risker är kalkylerbara och definieras utifrån sannolikheten att de kan inträffa. Den objektiva risken är således faktisk, oavsett om individen upplever en risk eller inte. Merparten av den svenska riskforskningen och riskkommunikationsforskningen har varit influerad av det objektivistiska perspektivet⁵ (ibid. 2004).

Kriser kännetecknas således av att de vanligtvis uppstår hastigt, att många aktörer är inblandade, att beslut måste fattas under svår tidspress och stor osäkerhet, samt att medierna både deltar i krisen och beskriver den. Kriskommunikation kan då i sin tur i korthet beskrivas som:

Utbytet av information som sker inom och mellan myndigheter, organisationer, medier samt intresserade individer och grupper, före, under och efter en kris.

Krisen beskrivs av Jarlbro (1993) som en process med ett dynamiskt förlopp i fem olika perioder: förperioden, varningsperioden, katastrofperioden, rekylperioden och ambivalensperioden.

⁵ Den typen av forskning utgår från medborgarnas riskperception och jämför den med den objektiva risk som kalkylerats fram av forskare (Jarlbro 2004:19).

Förperioden utgår från människors riskbedömning, det vill säga hur man förbereder sig på och kommunicerar om det som inte kan förutses. Individens erfarenheter av risker tycks påverka förmågan att bedöma risker. Män tenderar dock att negligera risker i högre utsträckning än kvinnor. Forskning från USA talar om "the white male effect", det vill säga att vita män tenderar att uppfatta världen som betydligt säkrare än andra. Förklaringen kan ligga i att de har större kontroll och fördel av teknologianvändning och andra riskabla verksamheter och därför bedömer risker efter en annan måttstock. Riskbedömningen tycks vara förknippad med olika individers makt att påverka besluten om hur man handskas med risker i samhället (Lindskog 2000:189). Riskbedömningen påverkas också av om risken bedöms som personlig eller allmän. Och ännu större betydelse har det om, den är "är tillgänglig". Flera studier visar att experter och lekmän rangordnar olika typer av risker i samhället diametralt olika.

Efter förperioden följer *varninsperioden* som i fallet, tsunamikatastrofen kan sägas ha uteblivit helt och hållet. Det fanns ingen tid att varna eftersom informationen nådde myndigheterna och medborgarna först när katastrofen var ett faktum.

I den påföljande *katastrofperioden* löper informationsarbetet parallellt med medicinskt, psykologiskt och ett rent praktiskt omhändertagande av de drabbade. I det här fallet, utan en varningsperiod att hinna förbereda sig på, är naturligtvis chocken större än vanligt. Det är dock ytterst ovanligt att masspanik utbryter vid katastrofer.

Rekylperioden inleds när själva katastrofen eller krisen upphört. Vanligtvis är det en period när vardagen återupptas. För den som har varit ett direkt offer i samband med katastrofen är det här perioden när de nya upplevelserna ska integreras med tidigare livserfarenheter. Och en av de stora svårigheterna vid tsunamikatastrofen var just att inlemma denna ofattbara händelse med tidigare erfarenheter. Det är också här som den "överlevnadsskuld" som många överlevande berättar om, uppstår. Informationsbehovet är nu av ett helt annat slag, mycket tyder på att rationella argument är att föredra, vid sidan av krisstöd.

Slutligen följer en *ambivalensperiod*. Det är under den som de drabbade börjar förstå vad som har hänt och formulerar frågor kring vems fel det är och vem som bär ansvaret. Det är ett känt fenomen att man genom att utnämna en syndabock kan lätta på den egna ångesten och rikta ilskan och skuldbördan på någon annan (Jarlbro 1993).

I textböcker om kriskommunikation identifieras genomgående fyra huvudtyper av kriser: Naturkriser, Teknologiska kriser, Vålds- och motsättningskriser och Ledningskriser. Om man söker mer systematik i typologiseringen kan man dela in kriser efter variablerna extern/intern kris och avsiktlig/oavsiktlig kris. Naturkatastrofer tillhör då de externa oavsiktliga kriserna (Larsson 2000).

Kraven och förväntningarna från medborgarnas sida på en snabb, öppen, korrekt, saklig och trovärdig information blir särskilt påtagliga när samhället och individen utsätts för besvärliga påfrestningar – olyckor, katastrofer, kriser och krig. Bristfällig information kan i ett sådant perspektiv i värsta fall leda till t ex ryktesspridning och panikreaktioner. Det är naturligtvis så att vi reagerar negativt på budskap om fara och risk och att vi har en tendens att förknippa budskapet med budbäraren. ”Kommunikationsskickighet är således en ädel konst som ställs på särskilt svåra prov när det gäller negativ information” (Lindskog et al 2000:114).

Vad som har tillkommit och kännetecknar det senmoderna samhället⁶ är att många risker och hot är obekanta, osynliga, oförutsägbara och därmed också opåverkbara av den enskilda människan. Utvecklingen har lett till att ansvaret för människors väl och ve har övertagits av politiker, experter, specialister, offentliga samhällsorgan, forskare och företag. ”Som individ måste jag helt enkelt i hög grad förlita mig på samhällets förmåga att bedöma, undervisa mig om, hantera, minimera och helst eliminera de risker och hot jag kan vara omgiven av” (Lindskog et al 2000:127). Att individer inte riktigt tar till sig information om eventuella kommande faror är ett fenomen som visats vid alla typer av naturkatastrofer – jordbävningar (människor flyttar fortfarande till Los Angeles och Tokyo) orkaner (folk tycker mycket om syd-Florida) och vulkaner (människor bor vid foten av Etna) (ibid. 2000).

Under en katastrof skapas ofta nya organisatoriska strukturer. Detta påverkar samspelet mellan de inblandade myndigheterna. De uppgifter som den nya situationen ger upphov till är antingen *rutinartade* eller *icke-familjära*, organisationens struktur kan antingen behållas eller ta sig en ny form. Om en organisation får nya uppgifter att lösa inom den gamla strukturens

⁶ ”Postmodernitet används ofta som om termen vore synonym med postmodernism, det postindustriella samhället osv., men postmodernism bör, om termen över huvud taget ska betyda något, reserveras för stilar eller rörelser inom litteratur, måleri, skulptur och arkitektur. Om vi går in i en fas av postmodernitet, innebär detta att den sociala utvecklingens bana för oss bort från modernitetens institutioner och mot en ny och välavgränsad typ av social ordning. Postmodernitet kan, om den existerar i en övertygande form, uttrycka en medvetenhet om en sådan övergång, men det visar inte att den verkligen existerar (Giddens 1996).

roll, karaktäriseras de som *utsträckta*. Om nya människor utför nya uppgifter inom en organisatorisk struktur, kallas det *uppstående* uppgift. Vid en kris uppstår regelmässigt behov av insatser från ett stort antal organisationer med risken för samarbetssvårigheter som följd. Det finns till och med ett begrepp; ”mellanmyndighetsavstånd” för fenomenet. Begreppet refererar framförallt till den terminologi, vad gäller till exempel olika angreppssätt och procedurer, som de inblandade organisationerna använder för att beskriva en handlingsplan. Samspelet mellan myndigheter och organisationer ser delvis annorlunda ut. Det är ett mönster att organisationer och grupper anmäler sig frivilligt i händelse av en katastrof, och i allmänhet startar de hjälpverksamheten omedelbart utan att invänta formella beslut. Det är vanligt att det är en samverkan mellan ett stort antal organisationer som med improvisation tar sig an uppgifterna. Detta leder ofta till att beslutsfunktionerna blir osäkra. För att få samarbetet att fungera bättre är det viktigt att myndigheterna känner till de här strukturella skillnaderna, dels i kommunikationen och dels i koordineringen (Flodin 1993).

Även om jag inte i den här uppsatsen kommer att behandla mediernas roll i kriskommunikationen vid tsunamikatastrofen, kan bara kort nämnas att de finns ett antal motsättningar mellan medierna och myndigheterna i de här sammanhangen, nämligen: tidskonflikten, källkonflikten, ansvarskonflikten, kunskapskonflikten, prioriteringskonflikten och slutligen trovärdighetskonflikten (Larsson 2001:249).

4.3 Experternas roll

I kriskommunikationsprocessen får de inblandade myndigheterna och organisationernas representanter, experterna ofta en stor betydelse. Trots att de egentligen bara representerar ett abstrakt system, blir behovet av dem stort.

Giddens tar i sin bok *Modernitetens följder* fasta på hur modernitetens karaktär delvis kan delas in i två teman: *säkerhet kontra fara, och tillit kontra risk* (Giddens 1996:17). Med de moderna sociala institutionerna har de allra flesta människor fått en tryggare tillvaro, men samtidigt har nya risker uppstått.

Giddens beskriver hur de moderna sociala institutionerna har utvecklats ur bland annat ur en *urbäddning* av sociala system, det vill säga hur sociala relationer ”lyfts ut ur sina lokala interaktionssammanhang och omstrukturerats över obegränsade områden av tidrummet” (Giddens 1996:29). Dessa urbäddningsmekanismer är av två slag; skapandet av *symboliska*

medel och upprättandet av *expertsystem*. Med symboliska medel avser Giddens i första hand pengar. Med expertsystem avser han de tekniska hjälpmedel och den professionella expertis vi dagligen omger oss av. Även om vi inte anlitar experter, som doktorer eller advokater på daglig basis, omhuldas vi oavbrutet av expertkunskapens system. Husen vi bor i är arkitektritade och uppförda av en byggmästare, bilen vi kör till arbetet med är framtagen av en mängd experter, vägarna vi kör på är konstruerade av diverse experter till vilka vi har full tillit. På det sättet är expertsystemet en urbäddningsmekanism såtillvida att det förflyttar sociala relationer från det omedelbara sammanhanget (ibid. 1996:35).

Alla urbäddningsmekanismer bygger på tillit, vilket alltså innebär att också de moderna institutionerna bygger på tillit. Här avses inte en tilltro till individerna, utan till ”abstrakta förmågor” (ibid. 1996:33). Tilliten till expertsystem är för lekmannen varken beroende av en fullständig inblick i processerna eller av att förstå eller kunna tillägna sig kunskapen (ibid. 1996:35). Det finns helt enkelt en förtröstan att systemet kommer att fortsätta att fungera, såsom det av erfarenhet brukar att göra. Denna tillit bör, enligt Giddens, ses i direkt relation till risk⁷. Begreppet dök upp under den moderna perioden, och då i samband med insikten om att det oförutsedda kan vara resultatet av det egna handlandet (och inte bara Guds outgrundliga vägar). Tillit förutsätter således en medvetenhet om riskabla omständigheter (ibid. 1996:37). Men individer utför naturligtvis handlingar och utsätter sig för riskfyllda situationer utan att vara medvetna om hur riskfyllda de är (ibid. 1996:41). Det finns också riskmiljöer som kollektivt påverkar stora grupper, eller i princip alla som i en ekologisk ödeläggelse eller ett kärnvapenkrig (ibid. 1996:41).

Giddens för sedan in ett kompletterande begrepp till urbäddningen, som då blir en *återinbäddning*, det vill säga ett återtagande eller en omfördelning av de tidigare utlyfta (av urbäddningen) sociala relationerna så att det återknyts till lokala tids- och rumsbetingelser. De kan ta sig två uttryck: *åtaganden med ansikte*, sociala relationer som upprättas i sam närvaro och de utan ansikte, *de ansiktslösa åtaganden*, tilliten till expertsystemet (ibid. 1996:81).

Under vissa förhållanden förutsätter alltså tilliten till abstrakta system inga möten med de ansvariga grupperna eller individerna. Men när dessa möten uppstår, mellan lekmanaktören

⁷ Ordet ”risk” tycks ha kommit in i engelskan på 1600-talet och härstammar förmodligen från en marin term på spanska som betyder ”(risken att gå emot en) klippa” och i överförd mening att utsätta sig för fara. På svenska lånades ordet också in på 1600-talet, men då från tyskan, där det italienska ordet *rizico*, ”klippa” lånats (Giddens 1996:37).

och de abstrakta systemens individer eller grupper, är det en mötesplats som Giddens kallar för de abstrakta systemens *tillgångspunkter*. ”Dessa tillgångspunkter är mötesplatser för åtagande med och utan ansikte” (ibid. 1996:84).

Relationer präglade av *tillit* är grundläggande för modernitetens ökade avstånd i tidrummet. *Tillit till system* tar sig uttryck i *ansiktslösa åtagande*, det vill säga att experternas kunskap är hållbar. *Tillit till personer* inbegriper *åtagande med ansikte*, i vilka man söker tecken på hederlighet. De abstrakta systemens tillgångspunkter är de punkter där lekmän kommer i kontakt med systemens representanter. De är det abstrakta systemens sårbara punkter, men också en plats där tilliten kan förstärkas (ibid 1996).

4.4 Risksamhället

Den tyske sociologen, Ulrich Beck, har pekat på hur det västerländska samhället i allt högre utsträckning utvecklas i riktning mot det han kallar risksamhället. Beck (1998) beskriver det som att den institutionella reflexiviteten⁸ saknar riktning. Den förutsätter helt enkelt att det finns en regissör. Det har blivit nödvändigt att någon avgör hur kunskaperna skall användas och hur den förändringsprocess som skapas skall kunna påverka människornas liv. I ett samhälle som bygger på kunskap expanderar också expertväldet. Den institutionella reflexiviteten ”som ju går ut på att föra en ständig diskussion om hur vi kan och bör förstå och förklara den sociala verkligheten, öppnar upp för en symbolisk kamp om vem som har rätt att sätta agendan” (Johansson 2004:156-157).

Beck anser att, medan det klassiska begreppet industrisamhälle (i 1800-talets betydelse) grundar sig på motsatsställningen mellan natur och samhälle, så utgår begreppet (industriellt) risksamhälle från att naturen är integrerad i civilisationen. ”Nu i slutet av 1900-talet är natur samhälle, och samhälle är (också) ’natur’. Den som idag fortfarande talar om natur som ickesamhälle använder sig av ett annat århundrades kategorier, kategorier som inte äger någon giltighet i vår verklighet” (Beck 1998:113). I risksamhällen blir ytterligare förmågor (inte bara att förhindra den materiella och sociala nöden) av livsavgörande betydelse. Förmågan att förutse och klara av faror, att hantera dem privat och politiskt blir viktigt. De traditionella och institutionella formerna för att hantera rädslan och otryggheten i familjen, äktenskapet,

⁸ ”Moderniseringsprocessen blir ’reflexiv’, den blir en fråga och ett problem för sig själv” (Beck 1998:30).

könsrollerna, klassmedvetandet och de därmed sammanhängande politiska partierna och institutionerna, förlorar i betydelse. I takt med att detta sker tvingas individerna att klara av problemen själva (ibid. 1998).

Vid potentiella (statistiska) risker, till exempel naturkatastrofer, föreligger ofta någon form av statistik, uppskattning eller prognos som går att relatera till en individuell riskbedömning. Om någon flyttar till ett jordbävningsdrabbat område, så kan den personen själv utgå från att "det värsta" kan hända, och vara mentalt och fysiskt förberedd. Men samtidigt kommer den personen att utgå ifrån, att han eller hon får samhällelig assistans om olyckan eller katastrofen inträffar. Det viktiga är dock, att man har gjort en egen riskbedömning och inte varit helt i händerna på andra. Det handlar, kort sagt, om en självpåtagen risk (Lindskog et al 2000). Samtidigt menar Beck (1998) att risksamhället har, i och med att hoten ökar och det råder politisk överksamhet, en inneboende tendens att bli ett "syndabockssamhälle". Helt plötsligt är det inte farorna, utan de som uppmärksammar dem, som framkallar en allmän oro.

I risksamhället måste vi alltmer lita på experternas riskbedömningar, vår framtid hänger på deras bedömningar. Samtidigt som vi är mer och mer beroende av experter för att kunna känna oss trygga, minskar tilltron till de vetenskapliga auktoriteterna bland vanliga människor och i samhället som helhet. Risksamhället kännetecknas därför av att man måste fatta beslut under betingelser präglade av osäker kunskap. Situationen kompliceras ytterligare av att samhället i dag är mer individualiserat, globaliserat och splittrat i olika system än tidigare (Breck 2002). De nya riskscenarierna skapar en tilltagande känsla av osäkerhet och minskad tillit till de ansvariga myndigheterna. För att förebygga det måste mötet mellan experter och lekmän i stället ses som mötet mellan "vetenskaplig och social rationalitet som bör resulteras i en ömsesidig social läroprocess" (ibid. 2002:61).

4.5 Globaliseringen

I grova drag syftar man med globalisering på en samling texter och rörelser som har bemött och försökt karaktärisera de omvandlingar som skett under mitten och slutet av 1900-talet. Den perioden kallas också, särskilt inom den samhällsvetenskapliga teorin, den senmoderna tiden. Dessa omvandlingar av kommunikationer, teknologier, kapital, arbete, marknader, handel, produktion och distribution av varor och tjänster och massrörelser av folk, har ansetts

förkroppsliga en global karaktär. ”Effekterna av dessa omvandlingar, i alla fall i folkmun, är uppkomsten av föreställningar om en ’global by ’ ” (Eriksson et al 2002:58).

Bauman skriver i sin bok, *Globalization The human Consequences*, hur vi i en värld där avstånd förlorat sin betydelse faktiskt kan tala om ”the end of geography” (Bauman 1998:12). Någonting som medför att den ”near-far” relationen har en annan, betydligt mer allvarlig konsekvens, nämligen den mellan säkerhet-osäkerhet och mellan självtillräcklighet och tveksamhet. Eller som han så träffande avslutar sitt resonemang: ”Being ’far away’ means being in trouble” (ibid. 1998:13). Bauman anser att individers livsmål i allt högre utsträckning uttrycks i termer som ökad rörlighet, frihet att välja bostadsort, och möjligheten att komma ut och se världen (ibid. 1998). Men, fortsätter han, en av de mest avgörande konsekvenserna av denna nya globala rörlighet, är att det, paradoxalt nog, har blivit allt svårare att överföra samhällsfrågor, som social rättvisa, till stora kollektiva rörelser.

En något annorlunda syn på globaliseringen presenteras av Lechner & Boli (2000) I boken *the Globalization reader*. Där tar de fasta på hur globaliseringen, kan förstärka, och gå samman med ”lokalismen”, som i ”think globally, act locally”. De ser då hur dessa krafter “This kind of tandem operation of local/global dynamics, global localisation or *glocalization*, is at work in the case of minorities who appeal to transnational human rights standards beyond state authorities” (Lechner & Boli 2000:102). I och med att världen krymper, ökar interaktionen mellan människor från olika civilisationer. Detta ökade samspel intensifierar medvetenheten om andra och annorlunda civilisationer, också inom de egna leden (ibid. 2000). Med ett exempel på hur olika maträtter från världens alla hörn finns tillgängliga på varje enskild plats, menar de att globaliseringen rent konkret påverkar människor, i alla fall i ändrade matvanor och smakupplevelser. Vi kan så att säga vara hemma och ändå ha tillgång till det som är borta.

Globaliseringsprocessen innebär att såväl människa som ekonomi och natur är inne i en världsomspännande omvandling, där dessa enheter influerar och påverkar varandra på ett helt nytt sätt. De här nya konstellationerna utmanar vår traditionella syn på ”structure and organization with serious implications for the adaptive capacities of people and societies” (Quarantelli 1998:193). Globaliseringen medför ju också i allra högsta grad att människors rörlighet över nationsgränserna har förenklats. Resenärerna förflyttar sig numera med övertygelsen att de kan behålla sin livsstil och vanor, vart de än kommer. Lechner & Boli skriver hur ön Bali i Indonesien blivit omformad och adopterad in i den globala

turistindustrin. Den ingår där som ett ”exotiskt” rese-mål. ”Tourism and paradise, cliché and distinctive culture coexist” (ibid. 2000:110).

5. ANALYS

Tematisering, tillämpning och slutsatser

I det alltmer globaliserade senmoderna samhället med en ny uppsättning risker är vi beroende av experter. I den här uppsatsen är det experterna som representerade myndigheterna och organisationerna vid Generalkonsulatet i Phuket, jag intresserar mig för. Särskilt den roll de spelar i kriskommunikationsprocessen vid de så kallade tillgångspunkterna.

De teoretiska perspektiven - kriskommunikation med vidhängande teorier kring expertsystemet, globaliseringen och risksamhället - kommer att tillämpas genom de fyra teman i vilka intervju svaren är sorterade:

Samverkan, Tsunamin, Svenskar i utlandet och Fanns beredskap? Eftersom respondenterna, i egenskap av att vara experter, representerar sina myndigheter och organisationer är svaren också sorterade under Räddningsverket (RV), Polisens press-sekreterare (PP), Generalkonsulatet (GK), Försvarsmakten (FM), Svenska kyrkan (SK), Polisens anhörighetsstöd (PAS) och Koordinatör på Bangkok Phuket Hospital (KBPH), det vill säga inte under sina egna namn. De två respondenterna på Röda korset (RK) däremot, står under sina initialer (CR och UG).

Jag ska bara helt kort klargöra för att trots att jag egentligen aldrig frågade explicit om hur mediernas rapportering uppfattades, så var mediernas negativa bild av upprörda och besvikna drabbade och deras anhöriga, samt organisationernas och myndigheternas (särskilt UD:s) misslyckade insats, omöjlig att bortse ifrån. Den negativa respons som nästan alla respondenterna hade mötts av låg hela tiden underförstådd i alla samtal.

5.2 TEMAN

Respondenternas svar delas således in i olika teman:

Samverkan, ur ett kriskommunikationsperspektiv, behandlar samarbetet som uppstod mellan de inblandade parterna och hur det fungerade. *Tsunamin* utgår från teorierna kring risksamhället och vår tillit till experterna. I temat, *Svenskar i utlandet*, är det globaliseringsprocesserna och dess effekter på hur vi rör oss i världen som undersöks. I *Fanns beredskap?* är det återigen myndigheternas och organisationernas kriskommunikation och dess eventuella brister som står i fokus.

5.2.2 TEMA SAMVERKAN – Hur det kriskommunikativa samarbetet mellan myndigheter och organisationer startade och utvecklades. I detta sammanhang är det viktigt att känna till att experterna var begränsade av omfattande restriktioner, dels politiska (i händelser utanför Norden måste regeringsbeslut fattas om åtgärder) och dels juridiska (militär och polis samarbetar inte utan hinder, på grund av händelserna vid Ådalen 1931).

RV: (Jens Håkansson befann sig i Thailand den 26:e dec.) Från ambassaden i Bangkok kom Jonas Hafström ner direkt, och Benny, polisen på semester i Khao Lak, och några till åkte in till City Hall och hjälpte till. Från den 29:e kom vi överens med Räddningsverket att vi skulle vara kontaktpunkten inne i stan.

Alla som kommer ner har en specialitet och alla vet vad dom ska jobba med, som en kugge i hjulet, och när det väl kommer i gång... fungerade allt.

(Om att arbeta i Thailand) Enklare att jobba här än i Sverige, svenska byråkratin hade bromsat upp omhändertagandet av skadade.

Räddningsverkets representant befann sig alltså på plats när katastrofen inträffade och beskriver hur en rad personer omedelbart trädde in i sina expertroller och bildade ett arbetslag. "När det väl kom igång... fungerade allt" är något av ett nyckelsvar. Ur ett kriskommunikativt perspektiv är det intressant att se hur samarbetet snabbt strukturerades.

PP: Vi hade en sambandsman här redan som var på semester med familjen, ytterligare två poliser var på semester och kunde börja jobba direkt och ID-kommissionen åkte ner den 30:e.

Sedan byggde vi upp den här polisinsatsen, det är ju inte vanligt att polisen agerar på främmande mark...och assistera UD och assistera med utredningsarbetet.

Första dygnet var det samarbete framförallt UD, Räddningsverket, Röda korset, Svenska kyrkan, Luftfartsverket och Försvaret. Det gick väldigt fort att dra igång, alla vet ju vad dom ska göra och det är bara att sätta igång i princip... På hemmaplan har vi samarbetat med vissa men nej, det är ett unikt samarbete här, att polisen samarbetar utomlands, med andra svenska myndigheter, det har inte hänt tidigare.

Det som är det unika är just anhörighetsbiten, det är en NY sak, Det är en anhörighetsträff varje dag klockan 10, då folk kommer och man försöker stötta och svara på deras frågor.

Också Polisens press-sekreterare tar fasta på hur ”det gick väldigt fort att dra igång, alla vet ju vad dom ska göra...” och berättar i korthet om vilka organisationer och myndigheter som samarbetade från och med det första dygnet. De nya uppgifterna som uppstod för polisen, dels att samarbeta med andra svenska myndigheter utomlands, dels att anhörighetsstödet tog sådana proportioner, tycks inte ha varit något större problem att organisera.

*GK: Regeringen fattade beslut att öppna Generalkonsulatet vid ett extraordinärt regeringssammanträde den 11:e Januari, dessförinnan var det här en utlöpa av ambassaden i Bangkok... Jag och Räddningsverkets chef och chefen för ID-kommissionen åkte upp och inspekterade katastrofområdena och bestämde vilken organisation det behövdes för att lösa uppgiften... Vi byggde upp insatsstyrkan på väldigt kort tid, på 130 personer, vi bestämde vilka organisationer, vilka kompetenser och vilken expertis vi behövde... vilket innebar att vi hade och fortfarande har, den största utländska insatsstyrkan på plats här.
...samarbetet blev unikt den här gången, en faktor är storleken i den här katastrofen och insikten som kom med den. Och man insåg hemma att det gick så att säga inte att följa planer, läget förändrades timme för timme.*

Generalkonsuln ger en bra insyn i hur ett kriskommunikativt samarbete organiseras och tar form. Det är många beslut som tas av en hel ny art.

FM: Det är första gången som alla myndigheter jobbar ihop och det är ju stort...pinka revirvarianten, den har upphört här, för här jobbar man verkligen sida vid sida och har ett mål.

Det är det första som slår en när man kommer hit, alla informella samtal.

Försvarsmaktens representant kommenterar det som flera av de andra också tar fasta på, nämligen att samarbetet tycktes *lättare* i Thailand än om någonting motsvarande skulle ha hänt i Sverige. Hon menar att revirtänkandet i många avseenden upphörde för att man var så långt hemifrån.

RK: Vi hade ett par kollegor på semester i Khao Lak och pressekreteraren befann sig i Bangkok. Det har varit noga med att våra insatser rör svenska medborgare, att det är vårt nationella arbete som har flyttats ut (CR).

Varje katastrof skapar nya situationer, det gäller att vara öppen och kreativ (UG).

Det var så kort tid informationen och uppdateringen gällde, så anpassningen har gällt från dag till dag, nästan organisk planering kan man säga (CR).

Vi är en självständig organisation men jobbar här så att säga under Räddningsverkets hatt och det har fungerat väldigt bra (CR).

Vi erbjuder avlastningssamtal för dom andra myndigheterna (CR)

Det var som vid tsunamivarningen härom kvällen då vi fanns till även för civila människor... ser man Röda korset vet man att här finns hjälp (UG).

Det här är ett lysande exempel på en lärande organisation, alla nya blir informerade, uppdaterade och indragna, väldigt positiv erfarenhet (CR) – Och effektiv! (UG).

Röda korsets representanter betonar att deras organisation är självständig, men här ändå kunnat ingå "under Räddningsverkets hatt", utan några större svårigheter. Det faktum att de redan till sin uppbyggnad är en katastroforganisation gjorde att de inte behövde någon yttre styrning för att lägga upp arbetet.

SK: Svårast är ju att få in RÄTT information.

Det kommer hit folk som är väldigt förvånade över att denna organisationen finns... det sitter ju ändå infofolk bland all staberna, men varför vet folk hemma i Sverige inte om vad detta egentligen innebär? Åttio personer, alla dessa professioner som kan hjälpa till, var och en på sitt sätt. Jag upplever samarbetet här som rent fantastiskt! Man arbetar tillsammans för ett gemensamt mål, var och en med sin kompetens och man får komplettera varandra i arbetet. Det är för mycket revirtänkande i Sverige. Alla informella samtal gör att man kommer varandra närmre, det blir många konstellationer.

Vi arbetade med eftersök de första dagarna, för att svenskarna på sjukhus fick besök och man försökte dokumentera så gott man kunde.

Samarbetet har stärkt mig i min uppfattning att det är så här det måste gå till.

Hemsändarceremonierna är till för personalen i första hand.

Den här typen av individuell service som är anpassad efter familjens behov är helt unik, Sverige ska med UD och GK och RV och alla som jobbar här nere ha full kredit för det! Att man kritiserar UD för att inte göra nåt, vad är då detta?! En otrolig service, kanske över trehundra människor har varit här nere och fått det här stödet!

Svenska kyrkans representant satte fingret på det för henne anmärkningsvärda faktum att samarbetet mellan myndigheterna och organisationerna inte var mer känt hos "folk hemma i Sverige". Hon tog också fasta på detta att man kom ifrån revirtänkandet som en ny och mycket viktig erfarenhet.

PAS: Ja, jag kände ju FRUSTRATION hemma, många döda, många skadade, många i chock och det fanns ju ingen personal, jag ringde till min chef, man är skyldig att rapportera in, om man skulle... behövas.

Även när man har gått av sitt skift, så jobbar man ju nästan ändå, ja för man passar kanske på att fråga någonting. Samarbetet fungerar bra oss emellan, vi sitter ju i rummen bredvid varandra och då kan man ju jobba lite över gränserna, vi hjälps åt med allt.

Vi hjälper dom som kommer ner med i princip det dom begär, kanske ett önskemål om en nalle på en kista, då fixar vi det.

Representanten för Polisens anhörighetsstöd tog upp en av de oväntade följderna av samarbetet, nämligen alla de informella samtalen mellan de inblandade experterna. En av fördelarna med att hela tiden bo och arbeta nära varandra.

KBPH: En sjuksköterska som var på semester i Karon, och en läkare på semester som direkt frågade direkt om de kunde hjälpa till.

Jag hade ingen kontakt med svenska myndigheter i Sverige, jag ringde aldrig UD eller Regeringskansliet, däremot tog jag omedelbar kontakt med både konsulatet och ambassaden. Hur kommunikationen med de svenska myndigheterna har fungerat? Ja, egentligen har vi inte haft någon, jo kommunikationen har ju fungerat, för att dom kom till sjukhuset, men vi ringde aldrig efter någon eller försökte få tag på något räddningsverk eller läkare eller andra heller...vi arbetade efter dom resurser vi hade själva. Jag funderade aldrig på hjälp från svenska myndigheter, under de första fem dygnen när jag jobbade dygnet runt, dök tanken

aldrig upp i mitt huvud... jag var bara fokuserad på patienterna, och på sjukhuset hade vi allt på plats.

Representanten från Bangkok Phuket Hospital beskriver däremot en något annorlunda bild än de övriga respondenterna. Från hans sida fanns det inte en tanke på ett samarbete med svenska myndigheter eller organisationer. I alla fall inte de första fem dyggen. Förmodligen på grund av att de, som han berättar *"arbetade efter dom resurser vi hade själva"*.

Vad som kännetecknar kriskommunikation är bland annat utbytet av information inom och mellan myndigheter, före, under och efter en kris. Den här undersökningen koncentrerar sig på utbytet av information inom och mellan myndigheter och organisationer under och efter den kris som följde av tsunamikatastrofen. *Förperioden*, den period som utgår från människors riskbedömning, kan sägas helt ha uteblivit vid tsunamikatastrofen. Det fanns helt enkelt inte någon medvetenhet om risker för tsunami i det här området. Giddens (1996) anser att den sociala världen aldrig kan utgöra en stabil miljö med tanke på inflödet av ny kunskap. Det innebär också att varje abstrakt system, oavsett hur välkonstruerat det är, kan falla på grund av att de som sköter det gör misstag, misstag som är den viktigaste orsaken till modernitetens oberäkneliga karaktär. I det här fallet är det en okunskap alla inblandade myndigheter, inte bara de svenska, utan också de thailändska, kan sägas vara skyldiga till. Men när väl hjälpinsatsen organiserades så fungerande samarbete.

Beck (1998) menar att risker lätt *"rinner igenom den finfördelade arbetsdelningen, överspecialiseringens såll"* (ibid. 1998:97). De hamnar mellan specialiseringarna. För att kunna bemästra riskerna måste man ha överblick och samarbete över alla omsorgsfullt upprättade och omhuldade gränser. Det fanns inte i förväg någon gemensam plan för eventuella risker med de otaliga jordskalv utanför Indonesiens kust, som är välkända inom forskarvärlden. Efteråt däremot skapades snabbt ett samarbete. Det är detta ovanliga samarbete över gränserna som de inblandade myndigheterna och organisationerna på Generalkonsulatet är överens om var det mest givande. De problem med *"mellanmyndighetsavstånd"* som lätt uppstår vid liknande situationer, särskilt när de olika myndigheternas terminologi ska sammanlänkas, tycktes aldrig ha uppstått.

Om det som utmärker myndigheters verksamhet framförallt är att den förutsätts vara inriktad på definierade mål, att den är regelstyrd och avgränsad till ett visst ansvarsområde samt att

den innebär maktutövning, då innebär en katastrof att det normala och relativt rutinbetonade arbetet måste läggas om och anpassas till de speciella krav som situationen innebär. Flera av de representerade organisationerna och myndigheterna är katastroforganisationer eller har en inbyggd krishantering i sin organisation. Så deras beredskap var inte oväntad, det intressanta är att det fungerade så friktionsfritt att skapa en helt ny form av samarbete.

De problem som kan uppstå i kommunikationsprocesserna i samband med katastrofer är att experter och lekmän gör skilda bedömningar. Detta kan ha sina orsaker i olika förkunskaper, graden av utsatthet och maktpositionen. Oavsett katastrofens karaktär så uppstår ofta begriplighetsproblem och därmed också ibland ”förlust av allmänhetens förtroende och tillit i relationen till ansvariga myndigheter och experter” (Lindskog 2000:191).

Vid en katastrof av det här slaget är det svårt för någon att få en överblick, särskilt då helt nya rutiner snabbt skulle skapas. Informationen om den delen av kriskommunikationen där samarbetet mellan myndigheterna sker, kanske inte riktigt nådde ut. Svenska kyrkans representant uttrycker det tydligt: *”Det kommer hit folk som är väldigt förvånade över att denna organisationen finns... det sitter ju ändå infofolk bland all staberna, men varför vet folk hemma i Sverige inte om vad detta egentligen innebär? Åttio personer, alla dessa professioner som kan hjälpa till, var och en på sitt sätt. Jag upplever samarbetet här som rent fantastiskt!”* Men samarbetet, unikt i sitt slag, kom trots allt kom till stånd för sent. Detta i sin tur beror på den psykologiska mekanism som kan inträda under krisens ambivalensperiod.

Under kriskommunikationens sista period, den så kallade *ambivalensperioden* är det vanligt att de drabbade söker en syndabock. Lindskog (2000) skriver att lågt förtroende inte ens behöver ha att göra med vad de ansvariga vidtar för åtgärder, utan kan i vissa fall uppstå som ett resultat av en latent misstro. Misstron kan då dels bero på lekmannens underläge i förhållande till experten vad gäller kunskap och information, dels bero på misstanken att de ansvariga kan ha intresse av att inte berätta hela sanningen. Denna, redan befintliga, misstro mot politiker kan ha inneburit att det har varit lättare att ta till sig syndabockstänkandet. Myndigheterna och organisationerna hade en klar bild av vad som behövde göras och startade också ett samarbete omgående. Det verkar emellertid som om tilliten redan hade börjat avta hos de drabbade. Vi måste kanske inse att expertkunskapen i sig inte skapar någon stabilitet i det senmoderna samhället. Nya och i sig oberäknliga situationer och händelser kan uppstå när som helst. Det

finns fortfarande faror som ”konstitueras utanför de reflexivt påverkade handlingssfärerna till exempel jordbävningar och andra naturkatastrofer” (Giddens 1997:44).

Katastrofen var oväntad och svårbemästrad och man kan säga att det från beslutsfattarnas horisont egentligen inte föreligger någon kris, utan bara en rad svåra beslut som kräver omedelbar hantering. Lindskog (2000) menar att det inte är ovanligt att centrala beslutsfattare inledningsvis definierar ett uppkommande problem på ett sätt som sedan visar sig vara i sak felaktigt eller kontroversiellt. Det finns då en risk för att problemet snarare än verkligheten blir styrande för krishanteringen. I sådana fall är det tillfälligheter, som tillgänglighet, som har visat sig vara ett viktigt kriterium för delaktighet i krisledningsgruppen. Det är svårt att veta hur det egentligen såg ut de första dagarna efter katastrofen när arbetsfördelningen bestämdes, men värt att notera är alla de semesterfirande tjänstemän i olika befattningar och med olika kompetenser som omedelbart avbryter ledigheten i Thailand och inställde sig till tjänstgörning.

Det verkar ändå som om när samarbetet väl satte i gång, så fungerade det tillfredsställande, men som Giddens (1996) skriver: trots att de abstrakta systemen bygger på tillit, ger det inga av de moraliska belöningar som man kan uppnå genom den personliga tilliten.

Slutsats

Samtliga inblandade myndigheters och organisationers representanter vittnar om ett överraskande väl fungerande samarbete. Befrielsen från revirtänkande är påtaglig och de informella samtalen som spontant uppstod på plats upplevdes som en stor tillgång. Ett mycket bra samarbete alltså, unikt i sitt slag, ändå har inte en obruten tillit bibehållits. Detta förmodligen på grund av en viss senfärdighet hos UD, vars beslut de andra var avhängiga av. De första fyrtioåtta timmarna brukar omnämnas som avgörande i katastrofsituationer, och detta tidsspänn tycks gälla även här, vid händelser på andra sidan jordklotet. Förväntningarna och föreställningarna om experternas roll att återställa ordningen har inte infriats, trots hjälpinsatsens format.

5.2.3 TEMA TSUNAMI – Risksamhället och tilliten till experterna

”Naturen – som ett fenomen som existerar oberoende av det sociala livet – har i viss meningen tagit ’slut ’ idag, till följd av att den är underkastad människorna” (Giddens 1997:12). Giddens uttalande är lätt att stämma in i, det är också från den utgångspunkten vi möter flodvågen annandag jul. Bidrog detta till svårigheterna att hantera situationen som visade på motsatsen, nämligen att vi är fullständigt underkastade naturen i vissa lägen?

På frågan:

Hur och när fick du kännedom om tsunamin? var svaret *Genom media*, detta med undantag av de två personerna som befann sig i Thailand (Jens Håkansson (RV) och Kennerth Carlsson (KBPH)). Det går inte att underskatta mediernas betydelse när det gäller att snabbt skapa en bild och ett första intryck.

På frågan:

Kände du till fenomenet tsunami innan? var svaret *Nej*. Det är inte fullkomligt ofattbart att inte heller svenska UD gjorde det. Att UD däremot inte kopplade ihop faran med många svenskar längst stränderna och flodvåg, som till exempel representanterna för Polisens anhörighetsstöd (Linda Arroyo), Svenska kyrkan (Margareta Forss) och Försvarsmakten (Ingrid Pettersson) gör, är betydligt mer anmärkningsvärt.

Hur går tankarna kring en naturkatastrof?

PP: Det växte hela tiden, flera tusen svenskar, så det växte ju timme för timme. Här finns ju ingen bov att skylla på, man fokuserar mer på stöd, vi slipper ju pressen av att inte finna den ansvarige.

Polisens press-sekreterare ger uttryck för en känsla av bristande överblick, men också hur polisens vanliga uppgift, att lösa brott, förändrades.

GK: Största svårigheten hade att göra med dom traumatiska upplevelser som vi alla var med om. Jag hade ju ingen erfarenhet av det här, så jag bestämde mig för att klarar jag det inte måste jag omedelbart åka hem igen så får dom hitta någon annan. Det var ett krav från min sida att all personal skulle exponeras för katastrofen, jag ville att de skulle få se med en gång vad uppgiften handlade om.

Där katastrofen inträffade tror jag att det var runt 30 000 svenskar.

Generalkonsuln tar fasta på det faktum att händelseutvecklingen var obekant för alla och att det saknades rutiner för hur reaktionerna blir på en så omfattande naturkatastrof.

FM: Ja vissa är ju besvikna på ALLT, bittra på allting, ifrån Gud, till vattnet, till stranden... Med en naturkatastrof, det går ju inte att skylla på någonting, men det är svårare att ta på, det finns ingen där, inget syfte med det, det är mycket svårare att ta på en naturkatastrof, det märker man på folks frågor om varför...

Vi har levt i en stabil miljö i generationer. Representanten för Förvarsmakten beskriver hur de drabbade reagerar med bitterhet, besvikelse och med en känsla av meningslöshet.

RK: Mänskligt lidande är nog detsamma (UG).

Jag tror att det kan vara en fördel att det var en naturkatastrof, som ingen kunde förutse, ingen kan riktigt lägga skulden på någon (CR).

Resonemanget de två representanterna för Röda korset ger prov på är signifikativt. Mänskligt lidande är detsamma, men det fanns ingen ondska bakom.

SK: När man ser detta ökenlandskap... så är det för mig obegripligt att någon överhuvudtaget kunde överleva... sex till åtta meter hög flodvåg. Dom som kommer hit ner, dom börjar förstå att det är ett under att dom lever.

De har förlorat grundtryggheten i tillvaron, förlorat det sätter vi lever på, den där uppfattningen att ingenting händer oss.

Det är lättare att ta till sig när det finns en syndabock, för då kan du lägga skulden på någon och få en förklaring varför. Det här är så oförklarligt, varför skulle detta hända oss, säger dom.

Jag tror att människors cirklar är rubbade.

Svenska kyrkans representant tar fasta på det paradoxala att just det faktum att det *inte* fanns någon gärningsman bakom, som vid en terrorattack, till viss del också har försvårat och förhindrat förståelsen av händelsen. Vi har inte tagit naturens krafter i beaktande när vi har planlagt vilka eventuella risker vi utsätter oss för. Följderna av en naturkatastrof uppfattas då bara som meningslösa och obegripliga.

PAS: Det blir ju ingen förundersökning... man har ju olika syn på livet men, personligen tycker jag att just att det är en naturkatastrof, en stor, oändligt tråkig olycka, men det är ingen ond människa som har velat ta andras liv, det underlättar för mig. Sen för den som har förlorat sitt barn så spelar det ingen roll...

Representanten för Polisens anhörighetsstöd återger samma tankebanor. Det finns ingen som är skyldig, så hela det perspektivet av katastrofen faller bort ”*det blir ju ingen förundersökning*”. Detta kan medföra att det är ännu svårare att förhålla sig till händelsen. En syndabock ger i alla fall en hållpunkt och en riktning för vrede och förtvivlan.

Det som utmärker naturkatastrofer (till skillnad mot teknologiska katastrofer) är att de är bundna till vissa regioner, de ”går över” på några sekunder, timmar eller dagar, och efter det kan man överblicka vilka skador den har åstadkommit och börja agera för att återställa vardagslivet. Intressant är också att naturkatastrofer inte har en lika tydlig ansvarsdimension - förutom att politiker har tillåtit byggen i närheten av utsatta platser - påverkar de inte kontinentalplattornas rörelse. Teknologiska katastrofer däremot, är en ”Act of Man” och inte en Act of God”. I dessa typer av katastrofer är det naturligt att utkräva ansvar av någon person eller instans eftersom dessa katastrofer är produkter av samhället och inte av naturen, skriver Lindskog (2000). Han menar att möjligheten att kunna ställa någon till svars för det inträffade har stor betydelse för hur de drabbade och allmänheten förhåller sig till en katastrof.

Respondenterna beskriver hur de drabbade hade svårigheter med just ansvarsfrågan efter tsunamikatastrofen. Det ofattbara och meningslösa, i naturkatastrofens konsekvenser gjorde den ännu svårare att handskas med. ”*Jag tror att människors cirklar är rubbade*” som representanten för Svenska kyrkan uttryckte saken. Det som inte kan hända, det som inte ska hända, händer och det finns inget sätt att förhålla sig till det.

Naturkatastrofer handlar om bristande kontroll, att människan inte helt kan styra naturens krafter. Teknologiska katastrofer handlar istället om tappad kontroll. Om man jämför resonemanget från Lindskogs forskning med hur hjälpinsatsen efter tsunamin bemöttes, hamnar den, vad gäller ansvarsfrågan, närmare det bemötande som teknologiska katastrofer får.

Att acceptera risker som risker, vilket vi mer eller mindre påtvingas av modernitetens abstrakta system, är detsamma som att acceptera att inga aspekter av våra liv följer ett

förutbestämt förlopp utan är öppna för tillfälligheter. I detta avseende är det adekvat att som Beck karakterisera moderniteten som ett ”risksamhälle”. Detta är ett uttryck som inte bara refererar till det faktum att det moderna sociala livet skapar nya typer av faror som mänskligheten måste hantera.

Att leva i ett ”risksamhälle” innebär att leva med en beräknande inställning till handlingarnas många möjligheter, både positiva och negativa, vilka vi idag kontinuerligt konfronteras med både individuellt och globalt. Jag menar att det är detta vi väljer bort när vi beställer vår utlandsresa. Just medvetenheten om samhällets risker och livets förgänglighet är det vi reser bort ifrån när vi på semesterns första dag lutar oss tillbaka i flygplansstolen. Det är inte bara den exotiska platsen, den lila skärvan av paradiset som vi söker utan kanske framförallt ett tillstånd av kravlöst njutande och ansvarslöshet.

Giddens (1997) tar fasta på hur naturen i gammal meningen var oförutsägbar; stormar kunde komma utan förvarning, dåliga somrar förstörde skördarna och våldsamma översvämningar uppstod till följd av oväntade skyfall. Nu har däremot den moderna teknologin och expertisen gjort det möjligt att övervaka väderförhållandena, och en bättre kontroll av den naturliga miljön har gjort att många tidigare faror har kunnat övervinnas eller åtminstone reduceras.

Vi har bara räknat med att farorna skulle minimeras, inte att några, för oss tidigare okända, faror skulle tillkomma. Detta faktum, att någonting som vi har räknat bort som risk, plötsligt fullständigt omkullkastar oss, är kanske den svåraste delen att bearbeta. Liksom att allt det andra; vaccineringen, malariatabletterna och solskyddsmedlet inte var till någon nytta. Den ontologiska (i-världen-varon) tryggheten, har i grunden rubbats. Tillförsikten de flesta människor hyser till att deras identitet kommer att uppvisa kontinuitet, och att den omgivande sociala och materiella handlingsmiljön kommer att vara konstant, har till viss del raserats.

”Socialisationen av naturen”, som Giddens (1997) talar om har bidragit till att många aspekter av det sociala livet har blivit säkrare. Resandet till exempel har reglerats och blivit mindre riskfyllt med moderna vägar, tåg, fartyg och flygplan. I dag är det enkelt för alla som har de pengar och den tid som krävs att bara ge sig iväg på en resa. Något som också syns i statistiken för utlandsresandet. Bara i den tsunamidrabbade regionen i Thailand räknar man med att 30 000 svenskar semestrade över julhelgen 2004. De riskkalkyler som görs i samband med en sådan resa bygger mera sällan på statistiska upplysningar, utan vilar snarare på en

omedveten föreställning om att ”det händer andra men inte mig”. Vad jag möjligen kan förvänta mig av samhället är att jag blir försedd med kunskap om de risker jag utsätter mig för, och att jag blir omhändertagen om det värsta trots allt skulle inträffa.

Blir då charterresenärerna informerade om eventuella risker med att förflytta sig tolv flygtimmar österut? Nej, jag tror att hela idén med charterresandet är att bibehålla den trygga vardagen, men flytta ”säkerhetsbubblan” till en exotisk plats med varma dagar på stranden och spännande maträtter vid grillen på kvällen. Infödda i det svenska skyddsnetet har det aldrig föresvävat oss att vi inte skulle bli hjälpta, den dagen vi behöver det.

I det senmoderna risksamhället har vi således behov av expertkunskaperna, även om vi inte alltid kommer att ta dem till oss. Expertsystemet förskjuter ju sociala relationer från deras omedelbara sammanhang. För en lekman är tilliten till expertsystem varken beroende av en fullständig inblick i dessa processer eller den kunskap den genererar. Det handlar inte heller om tillit till individerna utan till abstrakta förmågor. Denna lekmanaktörens förlitan på expertsystem är inte bara en fråga om en känsla av trygghet inför ett givet och opåverkligt universum. I en situation där många aspekter av moderniteten har globaliserats innebär detta istället att ingen helt kan koppla bort de abstrakta system som förknippas med moderna institutioner. Detta är mest uppenbart vad gäller sådana företeelser som riskerna för ett kärnvapenkrig eller en ekologisk katastrof. Av detta skäl är kontakter med experter eller deras företrädare i form av möten vid tillgångspunkterna särskilt betydelsefulla. Mitt i allt det obegripliga ”*Vissa är ju besvikna på ALLT, bittra på allting, ifrån Gud, till vattnet, till stranden...*” som Försvarsmaktens representant uttryckte det, ska experterna kunna upprätthålla ordningen och bibehålla en förtroendegivande position.

Giddens granskar dessa mötena vid tillgångspunkterna där de *åtaganden med ansikte* som binder lekmannen i tillitsrelationer och sedan kopplas till en attityd av ”business as usual”. Trots att alla är medvetna om att den verkliga tilliten gäller det abstrakta systemet, inte de individer som i ett visst sammanhang representerar det, är tillgångspunkterna en påminnelse om att det är människor, som alltså kan begå misstag, som sköter det. I följderna efter tsunamikatastrofen är det snarare individerna än representanterna för ett abstrakt system som har stått i fokus. Och där har den bristande tilliten hos de drabbade också varit på en personlig basis och inte riktat mot det system, som vi alla i förlängningen genom riksdagsval har accepterat.

Attityder, präglade av tillit eller brist på tillit till vissa abstrakta system, tenderar alltså att vara starkt påverkade av erfarenheter vid tillgångspunkterna. Det faktum att tillgångspunkterna är platser där det uppstår spänningar mellan lekmännens skepticism och experternas sakkunskap gör att de är källor till de abstrakta systemens sårbarhet. Dåliga erfarenheter vid tillgångspunkterna kan leda till ett slags resignerad cynism eller en fullkomlig misstro till hela systemet (Giddens 1996). En mängd av de drabbade av tsunamikatastrofen och deras anhöriga har visat tecken på de här två reaktionerna.

Beck (1998) menar att skillnaden mellan lekmän och experter kan suddas ut och förvandlas till en strid mellan olika experter och för att överleva i denna kamp måste man ”dyka upp i egen hög person *och* verka övertygande”(ibid. 1998:282). Erfarenheterna efter krisen i tsunamins spår visar tydligt hur experterna inte lyckades upprätthålla tilliten till det abstrakta systemet. Det fanns inledningsvis ingen som hade överblick över hela händelseförloppet och det saknades kunskaper om vad en naturkatastrof av det här slaget kunde få för konsekvenser.

Slutsats

Vi lever i en värld där ”naturen har tagit slut”, och trots att ingen kunde förutsätta den naturkatastrof som tsunamin innebar, fick tilliten till expertsystemet sig en rejäl törn. I de abstrakta systemen förutsätter tilliten förtröstan om abstrakta principer som bara ger statistiska svar när de inte presterar de resultat som individen begär. Detta är ett av de viktigaste skälen till att personer som representerar abstrakta system vid tillgångspunkterna vanligen bör bemöda sig om att framstå som trovärdiga: de utgör länken mellan person- och systemtillit.

Både den latent och akuta riskhanteringen, liksom omhändertagandet har medborgaren överlåtit åt det demokratiska samhället. Vi reser utomlands, men charterresandets välstrukturerade och hemvana organisation har tagit bort en medvetenhet om eventuell risk. Du är till synes trygg och omhändertagen av det abstrakta systemets tillgångspunkter, det vill säga av de otaliga experter (resebolagens personal, piloter, hotelldirektörer) som står till tjänst. Det är inte tänkt annat än att de ska vara osynliga i sin funktion.

5.2.4 SVENSKAR I UTLANDET – Globaliseringsprocesserna och vilka effekter de har haft på vårt resande. Vill vi behålla vår lokala, svenska trygghet, trots att vi åker ut i vida världen?

Hur uppfattade respondenterna de drabbade och deras anhörigas reaktioner?

RV: Dom fick inte någon kontakt med några svenska myndigheter eller myndighetspersoner, folk klagade på att de inte blivit omhändertagna som på ett sjukhus i Sverige men i en sån här situation kan man inte vänta sig det.

Det har varit enklare att jobba här än i Sverige, men det är MIN bedömning, jag tror att den svenska byråkratin, eller sättet att jobba på hade bromsat upp omhändertagandet av skadade. Jag var ju på sjukhusen och med allt folk som kom in och dokumentationen, det blev aldrig någon stockning, det är ju helt otroligt. Problemet var väl att få klara besked, man flyttade ju folk mellan sjukhusen.

Räddningsverkets representant befann sig på plats i Thailand och fick en omedelbar inblick i hur hjälpen, till exempel vid de stora sjukhusen, organiserades. Han var av den uppfattningen att det fungerade bättre i Thailand än vad en liknande situation skulle ha gjort i Sverige.

GK: Ja det är ju ödets nyck att det var en koncentration av svenskar, längst den kuststräckan cirka 30 mil lång som drabbades hårdast.

Vi kunde inte omedelbart vara här med alla svenska myndigheter.

Jag tror att många har glömt att det var inte så att det inte fanns personer på plats, för det FANNS personer på plats, det fanns nämligen THAILÄNDARE... både den officiella thailändska insatsen och den frivilliga, och de fanns också en stor frivilliginsats från ANDRA nationaliteter.

Men det fanns en frustration hos många över att vi inte var där och hjälpte, att vi inte fanns där, vilket inte är så ovanligt eftersom det handlar om andra sidan av jordklotet.

Många svenskar kanske helst hade sett att dom hade fått tala med svenska och inte utländska krishanterare.

Ett stort antal svenskar alltså på plats vid en naturkatastrof i utlandet. Det är ett skräckscenario ingen hade föreställt sig, än mindre förberett sig på. Det faktum att så många svenskar upplevde bristen på svensk hjälpinsats som ett så stort problem kanske ska tillräknas den stora vanmakt och förtvivlan de drabbade kände.

FM: Så många svenskar i området, jag fick nästan panik.

Det var viktigt att få hem dom utan att det skulle ta för mycket tid och krånglas.

Dom behövde stöd, stöd från myndigheterna, det är väl någonting jag har reagerat på personligen, det här att det inte gick att komma fram till UD, det var kaos, jag tycker att UD har skött det här väldigt dåligt.

Tack och lov att det hände i Thailand! För dom är ytterst hjälpsamma.

Vi är bortskämda med att få bra information och att ha bra stöd.

Genom Försvarsmaktens representant hörs återigen de spontana bifallen för den thailändska hjälpinsatsen, men också kritiken mot UD:s sätt att handha uppgiften. Kommentaren ”Vi är bortskämda med att få bra information och att ha bra stöd” indikerar den konflikt som ligger mellan att vara svensk i Sverige och att vara svensk i en annan del av världen under en av modern tids värsta naturkatastrofer.

RK: Allra största behovet var information (UG) och att komma hem (CR).

Som katastrof skiljer den sig för att det var så många svenskar, men det kanske kan öka förståelsen för att det pågår katastrofer runt om i världen (CR).

Det kan kännas frustrerande att det inte fungerar som i Sverige, men det innebär ju inte att det är bättre i Sverige, bara att det fungerar på ett annat sätt. Vi är vana vid våra sociala trygghetsnät och institutioner för allting, men man kan inte förvänta sig samma sak här va (UG).

Vissa saker har varit bättre organiserade här, när de så snabbt kunde ta emot en sådan anstormning och överbeläggning på sjukhusen, vilket svenskt sjukhus hade klarat det? (CR)

Röda korsets representanter är vana vid att problematisera svenskheten och sätta in den i ett större sammanhang: ”...det kanske kan öka förståelsen för att det pågår katastrofer runt om i världen”. De poängterar också att det i många fall var bättre organiserat i Thailand än vad det är i Sverige, någonting som är lätt att glömma bort eftersom det är annorlunda.

SK: Phuket, det namnet har jag hört förut, så jag anade...

Åker man till andra sidan jordklotet då kan man ju inte förvänta sig att allting är som hemma, du kan bli stucken och biten och det kan ju hända, med tsunamin... det är inte vanligt men du utsätter dig alltid för en risk.

Äventyret... men jag tror att många människors cirklar är rubbade, och tryggheten.

Representanten för Svenska kyrkan talade också om hur man utsätter sig för risker, andra risker, när man reser så långt hemifrån: ”Åker man till andra sidan jordklotet då kan man ju inte förvänta sig att allting är som hemma”, som hon uttrycker saken. Det är lite av en nyckelfras. Vi vill ha valda delar av äventyret och tycks omedvetna om att vi som svenskar är vana vid ett solitt skyddsnät.

PAS: Det är olika erfarenheter, en del känner sig nöjda med det dom har fått, andra är väldigt missnöjda. De är mest upprörda över att dom inte fick någon hjälp, när dom var här på plats. Nu har vi all den tid de anhöriga behöver, i början var det ju inte så, de slet i poliserna, var fysiskt närgångna.

Dom tycker inte att dom har fått den omtanke som dom behövde och vill då inte ha det nu heller.

Representanten för Polisens anhörighetsstöd har en omedelbar tillgång till de drabbade och de anhörigas reaktioner. Att det inte fanns någon hjälp att få är den vanligaste invändningen. Återigen visar sig förväntningarna att få samma hjälp som hemma i Sverige vara en självklar utgångspunkt, i alla fall hos vissa av de drabbade.

KBPH: Inledningsvis kom de mest patienter och färre anhöriga, ofta stannade de anhöriga kvar för att leta efter saknade. Och vi hade ingen missing-lista. Det var först tredje dagen som vi satte upp en speciell eftersökningsdisk.

Vad som hade hänt uppe i Khao Lak hade vi inget grepp om, inte ens den 28:e.

Vi hade full kontroll på nationaliteterna för vi registrerade alla.

I början var de skadade väldigt ödmjuka, det var först tredje, fjärde dygnet, då fanns det folk som var JÄKLIGT upprörda.

Det var framförallt att det egna landets parlament eller räddningstjänst inte tog tag i saker på rätta sättet, att de inte kom hem snabbt nog, och att det inte kom någon representant till sjukhuset och sådana saker. Mest upprörda var de norska patienterna, eftersom det svenska räddningsverket kom relativt snabbt, kände de sig förfördelade.

Jag har aldrig hört någon klaga på att de inte blev hämtade snabbt nog i Khao Lak, att ambulanserna inte hade kommit, eller att de inte fick hjälp av thailändarna, ingenting sådant, eller på sjukvården.

Koordinatorn på Phukets stora sjukhus, med omedelbar inblick i de skadade och de anhörigas situation, beskriver hur det var relativt lugnt de första dagarna ”*det var först tredje, fjärde dygnet, då fanns det folk som var JÄKLIGT upprörda*”. Det tycks vara när den första chocken har lagt sig som krav på hjälp från svenska myndigheter började formuleras.

Vår hemkänsla kan vi ge skiftande förankringar, under 1900-talet har nationen i många fall utvecklats till ett ”hemma”, en territoriell förankring av det trygga och det invanda. Utomlands finns visserligen äventyret, men även otryggheten och det oförutsägbara, språket går inte att förstå och maten smakar annorlunda. Det är små detaljer som skapar nationell hemkänsla, och ”den trygga hemkänslan har blivit uppförstorad till riksnivå” (Ehn et al 1993:86-87). Vi laborerar med denna nationella hemkänsla när vi reser utomlands. Vi eftersträvar och berömmar skillnaderna vi ser, men i grunden har vi inte förändrats. Ställs vi inför ett dilemma är vi inte längre ”världsmedborgare” utan svenskar med de krav som det innebär.

Giddens intresserar sig för relationen mellan det lokala och det globala och talar om hur globaliseringsprocessen medverkar till att förändra sociala relationer och skapa nya former av identitet. Han beskriver hur det symboliska rummet, uttryckt bland annat i globala processer, kommer att forma individens konkreta sociala möten och den konkreta sociala platsen. Teoretiskt sett är det ett sannolikt scenario och stora globaliseringsprocesser har utan tvekan satts igång. I praktiken visade det sig emellertid, i tsunamikatastrofens spår, att vi fortfarande är hårt knutna till de gamla nationalstaterna och den nationella identiteten.

Ändå pågår som sagt en världsomfattande omformering av platser och identiteter. Den rumsliga erfarenheten har förändrats så att den förenar närhet och avstånd på ett sätt som saknar motsvarigheter i tidigare epoker. ”Här finns ett komplext förhållande mellan förtrogenhet och främlingskap” (Giddens 1996:133). Främlingskapet är lockande så länge vi är trygga i vår egen position, mindre välkommen när du går igenom ditt livs kanske värsta kris. Då har du svårigheter att relatera till någon som inte är förtrogen med dina erfarenheter och historia.

Eriksson (2002) skriver också om hur källorna till vår identitet finns utanför oss själva, att den skapas genom de föreställningar och bilder vi identifierar oss med och i den språkliga ordning som sätter namn och begrepp på dessa föreställningar. Våra identiteter skapas därmed genom

en serie identifikationer och relationer med andra, det gäller dels konkreta personer, men också kollektiva storheter som nationen. Det är förmodligen så att det inte står klart för oss hur djupt förankrad vår uppfattning av oss själva och vår identitet är i ”det svenska”, förrän vi konfronteras med det helt avvikande. Sker det i en utsatt situation när vi minst av allt önskar det, är det upplagt för en riktigt svårbemästrad reaktion.

På något sätt tycks det faktum att vi lever i en värld som är ”befolkad av människor” som Giddens (1996:134) talar om inte riktigt ha slagit rot, i alla fall inte under en traumatisk situation och personlig kris. Generalkonsuln talar också om hur *thailändarna* var på plats omedelbart, men att detta inte tycktes lindra oron. Så när Giddens skriver, att det helt enkelt inte är sant att vi under modernitetens betingelser alltmer lever i en ”värld av främlingar” utan att man ständigt knyter personliga band med andra som tidigare var obekanta, så gäller det kanske under mer gynnsamma förhållanden.

Slutsats

Globaliseringen är en process som skapar nya former av ömsesidiga beroenden i en värld där det inte finns några ”andra”. Detta leder delvis till nya former av risk och fara och samtidigt möjligheter till en större global trygghet. Varken modernitetens radikaliserings eller den sociala livets globalisering är processer som fullbordats. Man kan säga att globalisering på en gång är utsträckt och förtätad och att den förbinder individer till storskaliga system. Det är en process som på en och samma gång utmärks av en omvandling av individen och en global social omorganisering, vilket behövs mot bakgrund av nya risker med ödesdigra följder.

För att förstå reaktionerna bland de drabbade svenskarna i tsunamikatastrofen, tror jag det är viktigt att se att vi helt enkelt bara tycks ha anammat den ena sidan av globaliseringsprocessen. Vi har tagit för oss av den nya friheten, rörligheten och tillgången till intressanta kulturer, vilket vår stärkta ekonomi också tillåter oss att göra. Men vi vill behålla vår egen svenska trygghet, den omsorgen de svenska myndigheterna har om oss, när olyckan är framme, och den är vi inte beredda att förhandla om.

5.2.5 FANNES BEREDSKAP? – Myndigheternas och organisationernas kriskommunikation och dess eventuella brister, nu med hänsyn till det globaliserade risksamhällets expertsystem.

Det fanns under julhelgen 2004, omkring 30 000 svenskar på en ett begränsat område i södra delarna av Thailand. Detta är någonting myndigheterna inte har tagit i beaktande eller vidtagit några som helst försiktighetsåtgärder inför. "Thailand är Nya Mallorca", som många uttrycker saken, men betydligt längre hemifrån och med andra faror. Är kraven på beredskap för en katastrof av det här slaget överhuvudtaget rimliga? Lever vi i en global värld, eller tänker vi fortfarande i lokalsamhällen (nationalstater)?

Hur såg er beredskapen ut?

RV: När vi väl kom på plats och började jobba så fungerade rutinerna.

Snabbare beslut att skicka en förtrupp med ledningspersonal för att rekognosera, det hade varit att föredra. Det finns ju ingen som kan hålla beredskap för en sån här händelse, men resurserna, dom kom men kom för lite och för sent.

Det fanns definitivt inte resurser här i början för att svara på alla de frågor utan de hänvisades hem till Svenska UD och dom hade nog inte mycket bättre information där.

Hade dom litat på sin egen personal härnere, om de tagit signalerna på allvar, då hade det funnits folk på väg hit redan söndag eftermiddag och då hade man bättre kunnat styra upp verksamheten här, upprätta ett kriscentrum.

Det skulle finnas en krisstab på UD som kan hantera såna här frågor också, en central, dit man tar företrädare från Polisen, Försvarsmakten, Räddningsverket, direkt när det händer och enligt ett inövat mönster får en överblick över hjälpbehovet.

Snabbt skicka iväg en större insats, för att sedan kunna säga, ok det var inte så allvarligt den här gången, nu skickar vi hem hälften.

Räddningsverkets representant påpekar återigen det faktum att rutinerna fungerade så fort arbetet kom igång. Räddningsverket har beredskap och behöver inte organisera ett helt nytt upplägg vid varje ny katastrof. UD kritiseras för sin bristande förmåga att ge information och för att inte lita " på sin egen personal härnere, om de tagit signalerna på allvar, då hade det funnits folk på väg hit redan söndag eftermiddag och då hade man bättre kunnat styra upp verksamheten här, upprätta ett kriscentrum". Sedan följer en rad konkreta förslag, till exempel en krisstab på UD med olika experter och en förtrupp som gör den första insatsbedömningen. "För lite och för sent" var många av respondenternas synpunkt på tsunamikatastrofens hjälpinsats.

PP: På måndagen fanns vi till hands, det var ju UD:s sak men vi fanns där till hands, vi började ju direkt utrusta ID-kommissionen. Det finns en förberedd organisation, sedan fick dom en formell förfrågan från UD... ganska snabbt, och det finns ju rutiner så dom vet vad dom ska göra.

Händelsen är ju unik, men själva ROLLEN finns där, men vi på information drunknade helt, telefonerna ringde hela tiden, vi hann inte tala med varandra och stämma av. Vi anpassar, operativt, oss efter händelsen, det går väldigt fort att dra igång, den 26:e visste alla vad dom skulle göra.

Klagomålen har handlat om att det tog för lång tid, svårt att få information, jag kan ju också tycka att allt tog så lång tid, men det här var så pass stort, så många drabbade, på så många olika ställen.

Polisens press-sekreterare beskriver hur ”Det finns en förberedd organisation, sedan fick dom en formell förfrågan från UD...ganska snabbt.” Polisen fanns till hands och väntar på UD:s beslut. Operativt var polisens organisation välfungerande på informationssidan, däremot fanns inte beredskap att möta trycket från medierna.

GK: Några få säger också: Jo det är klart att vi begriper att det inte finns svenska myndigheter på plats ögonblicket någonting händer, för reser man till andra sidan jordklotet, så reser man ju bland annat för att komma BORT ifrån Sverige, bort ifrån svenska myndigheter.

Det finns en avdelning på UD, konsulära och civilrättsliga enheten, som har ansvaret att dra igång organisationen när någonting sånt här händer.

Det händer ju katastrofer med jämna mellanrum, just den här inträffade under värsta tänkbara tidpunkt, på ett område med maximalt med svenska turister, så det kunde inte ha blivit värre helt enkelt. Man kan ju planera hur mycket som helst för en sådan här situation, men definitionen på en katastrof är just att det oväntade inträffar.

En ganska strid ström med anhöriga har kommit, de två senaste månaderna kanske 250 anhöriga som har sökt upp oss här och som vi ger stöd.

Jag tror att det krävs att man har en ständig beredskapsstyrka, åtta tio personer, som skickas i det ögonblicket som katastrofen inträffar och som har kunskap att bedöma katastrofens omfattning, och kunskap om att bedöma vilka konsulära insatser som behövs, och som har med sig telefonnummer till organisationerna i Sverige, och känner till deras kompetenser så

att dom snabbt får hem ett budskap om exakt vilken hjälp som behövs, exakt vilken kompetens och vilken expertis.

Generalkonsuln uttrycker sig väldigt klart när han säger ”*reser man till andra sidan jordklotet, så reser man ju bland annat för att komma BORT ifrån Sverige, bort ifrån svenska myndigheter.*” Det är ju egentligen inget bra försvar men onekligen en förklaring. Men kriskommunikationens uppgift är att kunna förutse det som inte går att förutse. De flesta resenärer tycker att JAG får resa bort, men NI ska ha beredskap för det. Och även om det inte är ett rimligt krav så speglar det mångas inställning. Vi svenskar räknar med att myndigheterna ska ha all information om eventuella risker med vidhängande lösningar, särskilt den myndighet (UD) vars beslut alla andra är avhängiga av. Så kommentarer som ”*definitionen på en katastrof är just att det oväntade inträffar*” är förnuftsmässigt inte svårt att ta till sig, men vi har invaggats i en trygghet som gör oss känslomässigt illa preparerade för oväntade händelser.

FM: 26:e hade beredskapen höjts väldigt mycket i försvaret, det var ingenjörer på väg till Acehprovinsen och minröjarfartyg på väg till Sri Lanka, sedan var våra Herkulesplan färdiga tidigt, försvaret HAR beredskap från början, vi har en egen krisstabgrupp med jourtelefoner, det finns en massa styrkor som ligger i beredskap, men det är ju det här att det ska komma ett regeringsbeslut... Vi har blivit kritiserade för att vi inte har ställt upp, men det måste ju komma ett beslut på det också.

UD:s presskonferenser i Sverige, dom hade ju inte så mycket fakta, och fel fakta flera gånger, det irriterade mig flera gånger och självklart måste det ha irriterat de anhöriga. Det finns en stor bitterhet mot UD i synnerhet, men också mot alla de svenska myndigheterna...

Räddningsverket har också suttit i knät på UD, precis som vi, men dom får fatta sina egna beslut nu. Det måste gå snabbare, folk sitter ju i beredskap lite här och var.

Försvarsmaktens representant bekräftar bilden att ”*försvaret HAR beredskap från början*” och att ”*vi har blivit kritiserade för att vi inte har ställt upp, men det måste ju komma ett beslut på det också.*” Beredskap fanns, men beslutet dröjde. Räddningsverket får nu fatta sina egna beslut, men Försvarsmakten får, av mer begripliga skäl, vänta på ett regeringsbeslut innan den kan agera.

RK: På måndagen var det ju full aktivitet, vi höjde beredskapen i våra jourtelefoner. Vi hade tillgång till alla informationer som fanns, med omedelbar uppdatering, och att det var väldigt många svenskar drabbade det stod klart för mig tidigt (CR).

Vi förstod hur skadade människor var härnere och att många ville föras hem. Vi hade personer som på tre timmars varsel var beredda att åka ner, dom åkte ner i tomma plan med kläder och annat för att vara ett stöd på tillbakavägen. Sedan hade vi personer som hjälpte till med registreringen av folk, nu har vi mest anhörighetsstöd.

Vi är ju en katastroforganisation så beredskapen fanns, femhundra volontärer på rullande schema de första två veckorna, det var en inställetid på två timmar till Arlanda. Det som inte var riktigt dimensionerat var ledningsfunktionen på huvudkontoret. För få personer fick för mycket information och hann inte lämna den vidare. Nu vi har lärt oss att bemanna mer i början (CR).

Också Röda korsets representanter beskriver ett intensivt arbetstempo från första stund. ”Vi är ju en katastroforganisation så beredskapen fanns, femhundra volontärer på rullande schema de första två veckorna.” De agerar helt på egen hand, utan regeringsbeslut och har sina informationskällor från hela deras internationella organisation.

SK: På måndag kontaktade jag mina danska kollegor, beredskapspräster i vårt nätverk, och undrade om dom hade hört någonting om Kastrup. På tisdagen skickade jag mejl till alla församlingar i Lunds stift att ha full beredskap. Sedan turades vi om att åka ut och hjälpa till med transporter och kläder, vår organisation gick igång ganska fort tycker jag.

Nej, vi får inga direktiv, var och en som jobbar med sånt här, vet ju att om det händer någonting, så gäller det ju att vara förekommande, för man vet ju aldrig konsekvenserna. Kyrkan finns ju överallt, alla fick mobiliseras, för även om de drabbade inte bor just här kan det finnas en mormor med behov av stöd, men det hela bygger ju på att det finns nätverk till vardags, annars fungerar det inte.

Inom kyrkan, vi var på fötter tidigt, rikskyrkan skickade ut arton präster, man kallade in försvarsmaktens alla präster, som låg i beredskap, på onsdagen åkte dom till Phuket, dom var ju här i det akuta skedet.

Svenska kyrkans representant beskriver också en väl förberedd organisation och beredskap som agerar efter eget initiativ: ”Nej, vi får inga direktiv, var och en som jobbar med sånt här

vet ju att om det händer någonting, så gäller det ju att vara förekommande”. Helt enkelt att ha en flexibel organisation som omedelbart kan sättas i rörelse i den riktning den behövs.

PAS: När jag såg bilderna... och visste när och var... då kan man ju räkna ut med lite sunt förnuft tycker jag, att många svenskar var drabbade. I början när vi ännu inte hade tagit över ansvaret för passagerarlistorna, medan UD ännu hade hand om det, då ringde ju folk oavbrutet. Vi var inte beredda på en så här stor katastrof, men jag tycker ändå att det gick förhållandevis snabbt att organisera, i alla fall inom polisen.

Representanten för Polisens anhörighetsstöd gör en bra sammanfattning: *Vi var inte beredda på en så här stor katastrof, men jag tycker ändå att det gick förhållandevis snabbt att organisera, i alla fall inom polisen.* Kriskommunikation handlar ju mycket om att kunna vara förberedd på det ”som inte går att föreställa sig” och det kan tyckas naturligt att polisen har en större vana att snabbt finna lösningar på oväntat uppkomna situationer, än till exempel tjänstemännen på UD.

KBPH: Mina uppgifter är administrativa, de gäller ledning av den internationella avdelningen, så min dagliga roll accentuerades helt enkelt, jag tog över direkt, helt enkelt. Och det var ingen som tänkte: Han är ju fan inte chef här, eller något sådant, så det var aldrig några problem, dessutom var jag ju där hela tiden, jag gick ju inte hem och sov. Vi gjorde lite missar, hade vi haft ett fotogalleri, så hade de anhöriga bara behövt titta där. Sjukhuset var inte preparerat för en katastrof av det här slaget, det tror jag inte man är i Europa heller, vi hade till exempel svårt att försörja så många människor med mat, dryck och tvätt. Medicinskt däremot, med nålar, bandage och sånt var det inga problem, men plötsligt saknade vi madrasser, då åkte vi runt till de stora hotellen och bad att få deras extra och de har aldrig begärt ersättning, men vi bestämde oss för att ta det som det kommer och inte neka någon plats.

Nu har vi begärt in listor från ambassaderna, med krisnummer.

Vi på sjukhuset har en krisplan vid ett terrorattentat, det har vi därför att amerikanerna har haft prominenta gäster på ön och krävt det, men det är ingenting som de svenska myndigheterna känner till.

Man borde skicka ungefär fem stycken hit, från vilket land som helst, som kan medicin, logistik och administration sen kan dom från platsen här flytta resurser från Sverige, dom ska styra räddningsinsatsen.

Nu har man lärt sig att det kan hända. man kan inte gå omkring säker i sin egen värld, det kan inträffa katastrofer där man minst anar det och det är i länder där man inte tror att någonting ska hända, thailändarna trodde absolut inte det här, och så sker det plötsligt.

Koordinatorn på Bangkok Phuket Hospital menar att *"Sjukhuset var inte preparerat för en katastrof av det här slaget, det tror jag inte man är i Europa heller."* Detta har flera av de andra respondenterna kommenterat: det hade förmodligen varit ännu svårare att organisera hjälpinsatsen i Sverige. Nästa kommentar visar prov på bristande kommunikation mellan de olika delarna av hjälpinsatsen: *"Vi på sjukhuset har en krisplan vid ett terrorattentat, det har vi därför att amerikanerna har haft prominenta gäster på ön och krävt det, men det är ingenting som de svenska myndigheterna känner till."* Också Koordinatorn på sjukhuset har klart för sig att det behövs en expertgrupp *"man borde skicka ungefär fem stycken hit, från vilket land som helst, som kan medicin, logistik och administration, sen kan dom från platsen här flytta resurser från Sverige, dom ska styra räddningsinsatsen."* Det här är ju tankar som rimligtvis borde ha funnits redan innan tsunamikatastrofen. Men som sagt *"nu har man lärt sig att det kan hända. man kan inte gå omkring säker i sin egen värld, det kan inträffa katastrofer där man minst anar det och det är i länder där man inte tror att någonting ska hända"*.

Giddens (1997) skriver hur globaliseringen innebär att den värld vi i dag lever i skiljer sig radikalt från den värld som kännetecknade tidigare perioder, och att globaliseringen förenar hela mänskligheten, men att det krävs nya former av samarbete. Vi måste inse att ingen handlingsplan på allvar har vägt in detta faktum, att en naturkatastrof kan drabba ett område både med massturism och stor nationell spridning på offren.

Det krävs nya former av samarbete just på grund av att vi lever i en värld av skilda nationalstater. Globaliseringens uttjänjning av tidrummet förutsätter tillit till abstrakta system, vilket tidigare har nämnts. Men denna situation skapar också nya former av psykologisk sårbarhet: tilliten till abstrakta system ger inte samma psykologiska belöning som tillit till personer. På flera sätt innebär detta att när de moderna institutionerna tog över ansvaret för vår trygghet, gick det inte längre att återerövra denna trygghet i sin gamla form. En förhöjd global beredskap kan till exempel innebära att vi om vi befinner oss utomlands måste acceptera hjälp från utländska hjälparbetare.

Vilken beredskap är rimlig att kräva? Giddens (1996) anser att det är oundvikligt att vi är utsatta för faror som är bortom såväl individers som stora organisationers, inklusive staters, kontroll. Vidare att dessa risker inte är risker någon väljer att utsätta sig för. De globala risker vi alla är utsatta för med alla de följder de kan få är centrala i det senmoderna samhället. Vi vill alla dela på globaliseringens vinster, välfärden och friheten, men inte tillägna oss eventuella nytillkomna risker eller faror.

Krisperioder är ofta brytpunkter, med organisatoriska och politiska förändringar till följd. Lindskog (2000) menar att det i dagens samhälle inte alltid räcker med en effektiv operativ insats vid själva akutinsatsen, utan att också de symboliskt-politiska aspekterna av insatsen måste beaktas. Flera respondenter beskriver hur deras organisation är startklar och i princip bara sitter och väntar på ett regeringsbeslut, för att få ge sig av. Självklart framstår UD som vankelmodigt i en sådan situation. Det finns en betydande risk att de ansvariga reagerar utifrån föreställningen att det viktigaste är att reducera allmänhetens oro, och koncentrera sig på informationsinsatserna, och att undvika journalisterna eftersom de antas missförstå och överdriva riskerna. Just detta beteende kommer troligen att utlösa de krismekanismer som man önskar motverka. UD:s första uttalande ("Inga döda svenskar") kan de nog sägas falla inom ramarna för kommunikationsstrategin, att lugna oroad.

I all tillgänglig litteratur om kriskommunikation betonas hur myndigheternas information ska tillgodose högt ställda krav på korrekthet och snabbhet. Kraven som allmänheten har rätt att ställa på de ansvariga organens information är att den ska vara:

Trovärdig (hänger nära samman med att informationskällan uppfattas som legitim och auktoriserad.) *Tillförlitlig* (uppnås om informationen är korrekt eller sann, konsistent och relevant.) *Begriplig* (språkliga klyftor överbyggs.) *Snabb* (kan vara svårt att förena med kravet på tillförlitlighet och begriplighet.) *Rättfärdig* (informationen bör förknippas med moraliskt acceptabla syften för att fungera, den ska kännetecknas av lyhördhet och öppenhet.)

När UD:s talesman går ut den första dagen och upprepade gånger förklarar att det inte finns "några döda svenskar" vid ett tillfälle när det bevisligen fanns hundratals, är det naturligtvis inte tillförlitligt alls. En regel vid massmediala kontakter är att den pressansvariga snabbt ska "lämna ett svar, annars söker medierna informationen någon annanstans". Om man jämför med Fritidsresors informationsansvarige, Lotti Knutsson, så svarade hon hela tiden "vi vet

inte, vi har inga uppgifter”. Trots att det var ett otillräckligt svar, som rimligtvis inte lämnade mycket tröst, uppfattades det ändå som bättre⁹, än att lämna direkt felaktiga uppgifter.

Trovärdigt i det här sammanhanget hade varit informationen från gräsrotterna, vittnesmålen från platsen. Där fanns ju ögonvittnen.

För att förstå hur kommunikationsprocesserna i samhället påverkas av en katastrof är det viktigt att rikta uppmärksamheten på hur katastrofen utlöser en explosiv tillväxt av informationsbehoven. Flera respondenter beskriver också det som det största problemet. Det fanns helt enkelt ingen beredskap för, särskilt hur de nya medieordningen, med ständiga uppdateringar och nya deadlines, påverkade informationsbehovet.

Allmänhetens informationsbehov kan ses som ett uttryck för en ökad omvärldskontroll. Men behovet av information kan växa så snabbt att de ansvariga myndigheterna får problem att hantera situationen. Lindskog (2000) skriver att i det mest akuta skedet av katastrofförloppet är det inte ovanligt att journalisterna har mer information om läget. Flera respondenter (Polisens Press-sekreterare, Röda korset, Svenska kyrkan) berättade, som sagt, hur deras verksamhet uttryckligen hade försvårats av att mediernas nu (i och med webbens) ständiga deadlines ställde höga krav på deras tillgänglighet. De ställdes också inför fakta de inte själva hade kännedom om eller hunnit diskutera med sina kollegor.

Bortom kriskommunikationens operativa insats är egenskaper som ledarskap, omtanke, trovärdighet och till och med deltagande i sorg, viktiga aspekter. Lindskog (2000) skriver att försummelser eller missbedömningar av de här delarna kan leda till en medial-politisk uppgradering av krissituationen och ge den helt nya och än mer svårhanterliga proportioner.

Om opinionen vänds mot de ansvariga myndigheterna i en krissituation kan alltså detta mera bero på hur dessa myndigheter reagerat på de snabbt växande kraven på information, än på att de ansvariga skulle ha utsetts till syndabock för de problem som har uppstått.

Försvarsmaktens representant kommenterar hur den bristande hanteringen av information från

⁹ Lotti Knutsson blev också mycket riktigt vald till "Sveriges populäraste kvinna" i en omröstning som Aftonbladet hade i maj 2005. Detta alltså, trots att hon egentligen inte levererade vare sig förklaringar eller hjälp. Jag förmodar att det handlar om att hon förmedlade ett deltagande, ett personligt engagemang och lite av en medmänniskas hjälplöshet, i kontrast till UD:s mera politiserade och distanserade resonemang. Man skulle ju kunna tänka sig att Lotti Knutsson som representant för resebyråerna skulle ställas till svars för varför de aldrig har gått ut med tsunamivarningar. "Men de kunde ju inte veta..." Nej just det. Ingen kunde veta. Finns sådana varningar vid resor till exempel till Japan och Hawaii?

UD på ett ganska direkt sätt. Hon tar också fasta på vilka konsekvenser det fick. *UD:s presskonferenser i Sverige, dom hade ju inte så mycket fakta, och fel fakta flera gånger, det irriterade mig flera gånger och självklart måste det ha irriterat de anhöriga. Det finns en stor bitterhet mot UD i synnerhet, men också mot alla de svenska myndigheterna...*

Lindskog (2000) betonar att vi rimligtvis inte kan ha personlig kunskap om alla komplicerade förhållanden, men att det ofta är ”budbäraren” man tenderar att koncentrera sig på. När vår utrikesminister lämnar uttalande som ”Jag visste inte var Phuket låg” hoppas man att det är en måttstock för hennes personliga kunskapsnivå och inte gäller UD i stort. Larsson (2001) menar däremot att motsatsen är högst trolig, nämligen att ”trovärdigheten för den information som sprids är nära förbunden med trovärdigheten för myndigheten i sig” (ibid. 2001:247). Ett påstående som den här händelsen inte på något sätt har motbevisat. Ur ett kriskommunikativt perspektiv är det alltså intressant att se hur ett uttalande som ”vi vet inte” eller ”det saknar vi uppgifter om” (Lotti Knutsson) kan uppfattas som trovärdigare och mer sympatiska än ”inga döda svenskar” (UD:s talesman).

Jarlbro (2004) skriver att allmänhetens bedömning av risker påverkas av hur stor uppmärksamhet riskerna får i medierna. Till ”allmänheten” i det här sammanhanget kan vi föra i princip hela den berörda svenska yrkeskåren, från UD:s tjänstemän till poliser eller experter vid Räddningsverk och Försvaret. De uppmärksammade riskerna uppfattas som större än riskerna som inte omtalas; ”(agenda-setting-teorin – det råder samband mellan ett högt läge på medieagendan och ett högt läge på den interpersonella agendan)” (ibid. 2004:22). Tsunamifenomenet var av naturliga förklaringar inte omtalat hos oss. Men den grupp av japanska studenter som bodde på Pearl Village Hotel vid den utfärdade tsunamivarningen 28/3 2005, var med ett blås i visselpipan, ute från hotellet och iväg. (Detta innan det svenska Generalkonsulatet, inkvarterat på samma hotell, ens hade tagit emot den första varningen.) För japanerna är tsunamivarningar en realitet och någonting man genom övning behärskar till fulländning.

Slutsats

Det har inte funnits en medvetenhet om den stora turistströmmen till Sydostasien vintertid och inte heller någon beredskap eller andra förberedelser för konsekvenserna vid en större katastrof där. Katastroforganisationerna och de myndigheter vars verksamhet är uppbyggd på

snabb beredskap, kom dock snabbt på fötter. UD var av politiska, byråkratiska och administrativa skäl inte lika kvickt, kanske beror det på att tjänstemän, sällan ute i fält, helt enkelt saknar föreställningsförmågan om vad en större katastrof faktiskt innebär. Med magen tung av julskinka kanske det är enklare att anta att rapporteringen är en smula överdriven?

Många av respondenterna kunde ge mycket klara besked om hur krishanteringens organisation kunde förbättras och de hade bra, konkreta lösningar, men då kvarstår frågan om var gränsen ska dras mellan de problem som ges en säkerhetspolitisk dignitet och de frågor som endast berör samhället i övrigt. Hur skall denna politiska, administrativa och resursmässigt viktiga uppdelningen göras och vilka befattningshavare skall ges detta förtroende?

6. SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

I vårt senmoderna risksamhälle är relationer byggda på tillit grundläggande. Tilliten till de abstrakta systemen tar sig uttryck i *ansiktslösa* åtagande, det vill säga att vi litar på att experternas kunskap är hållbar. Tilliten till personer däremot, inbegriper åtagande *med* ansikte, i vilka man söker tecken på trovärdighet och hederlighet. De abstrakta systemens tillgångspunkter är de mötesplatser där lekmän kommer i kontakt med systemens representanter. Dessa är det abstrakta systemens sårbara punkter, men också en plats där tilliten kan förstärkas. I kriskommunikationen efter tsunamikatastrofen, misslyckades experterna, som nu inbegriper dessa åtagandet med ansikte, att vid tillgångspunkterna, förmedla trovärdighet. Varpå tilliten, inte bara till dem, utan till hela det abstrakta systemen försvann. Vilket föranledde att hård kritik riktades till samtliga inblandade myndigheters och organisationers hjälpinsats, även om UD utpekades som den största syndabocken.

Svårigheterna med kriskommunikation är just de två komponenterna: kris och kommunikation. Kombinationen av en svår situation och olika mänskliga tillkortakommanden orsakar stress, oförmåga att rätt uppfatta signaler, bortsällning av oönskade informationer, ett förstärkande av förutfattade meningar samt tendenser att förlita sig på enkla förklaringar.

Enskilda individer reagerar påtagligt sansat på extrem stress vid kris- och katastrofsituationer. Panik utbryter sällan. De som klarar sig från skador tar ofta initiativ till en räddningsinsats i

stället för att vänta på yttre assistans. Om det uppstår psykologiska problem så beror det sällan på själva olyckan utan oftare på undermålig kriskommunikation och felaktiga bedömningar hos de offentliga beslutsfattarna. Det är därför så oerhört viktigt att de första uttalandena är korrekta, motsatsen skapar oreparerbara skador i förtroendet.

Det senmoderna och alltmer globaliserade samhället har med utökade kommunikationer, välstånd och längtan till det exotiska, gjort det möjligt och enkelt att resa. Tilliten till expertsystemet gör att vi känner oss säkra, ja så säkra att vi inte har förstått att det inte är ett vattentätt skydd. Erfarenhetsmässigt, mentalt och samhällsstrukturellt är vi illa skickade att handskas med en så uråldrig sak som en naturkatastrof. Gör just den tillits-kollapsen att vi måste ha någon att skylla på? Det måste vara någons fel, annars blir det meningslöst?

Svar på de inledande frågeställningarna:

1. Var samarbetet, ur ett kriskommunikativt perspektiv, mellan de olika myndigheterna och organisationerna i tsunamikatastrofens spår unik?

Ja, aldrig tidigare har så många myndigheter och organisationer samlats under ett tak, i Generalkonsulatets regi, för att tillsammans lösa en uppgift. Generalkonsulatet i Phuket, blev på ett par dagar Sveriges största utlandmyndighet.

2. Har vi i vårt senmoderna risksamhälle lagt över ansvaret för riskkalkyler till expertsystemen?

Ja, i stort sätt och utan att vara särskilt medvetna om det. Det är först när någonting brister som vi påminns om hur lite vi kan påverka vår situation.

3. Vilka krav på närvaro och beredskap kan ställas på svenska myndigheter och organisationer vid katastrofer utomlands?

Större krav borde ställas på en ökad omvärldskontroll. Den ökade rörligheten innebär att svenskar i antal av en medelstor svensk stad, vid vissa tidpunkter, befinner sig på andra sidan jordklotet.

4. I vilken utsträckning var det viktigt för de drabbade att få en svensk hjälpinsats ?

Det var oerhört viktigt och är också den största anledningen till kritiken mot svenska myndigheters hjälpverksamhet. Den var för liten och kom för sent.

5. Har den ökade rörligheten, i en mer globaliserad och tillgängligare värld, till exempel med charterresandet lurat in oss i en falsk trygghet?

Ja, i och med att det i dag är så enkelt och bekvämt att resa har vi förlorat något av känslan för avstånd, och framför allt vad ett sådant förflyttande till avlägsna platser kan innebära.

6.2 Avslutande kommentar

Avslutningsvis vill jag bara helt kort peka på risksamhällets nya, enorma utmaning att bemöta den ökande terrorismen. Vår globala by innebär att vi förflyttar oss till oväntade och våldsamma händelsers skådeplats. Och lika våldsamma händelser flyttar till oss. Nu delar vi *en* värld, på gott och ont.

”Disaster is less an accident of reality than a disaster is the representation of reality”
(Quarantelli 1998:17).

LITTERATUR - OCH KÄLLFÖRTECKNING

- Bauman, Zygmunt (1998). *Globalization. The Human Consequences*. Cambridge: Polity Press.
- Beck, Ulrich (1998). *Risksamhället. På väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos.
- Breck, Thomas (2002). *Riskkommunikation. Dialog om det osäkra*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Bryman, Alan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ehn, Billy / Frykman, Jonas / Löfgren, Orvar (1993). *Försvenskningen av Sverige*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Ekström, Mats, Larsson Lars Åke (2000). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Flodin, Bertil (1993). *Myndigheternas kriskommunikation. En kunskapsöversikt*. Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar; rapport nr. 163:2.
- Flodin, Bertil (1999). *Planlagd kriskommunikation*. Stockholm: Styrelsen för psykologiskt försvar; utbildningsserie nr 2.
- Giddens, Anthony (1996). *Modernitetens följder*. Lund: Studentlitteratur.
- Giddens, Anthony (1997). *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Daidalos.
- Giddens, Anthony (2000). *Runaway World. How Globalization is reshaping our lives*. New York: Routledge.
- Höjjer, Birgitta. "Realibility, validity and generalizability. Three Questions for Qualitative Reception Research", sid 15-20, Nordicom Review, 1, 1990.
- Jarlbro, Gunilla (1993). *Kriskommunikation ur ett medborgarperspektiv. En kunskapsöversikt*. Stockholm: Psykologiskt försvar; rapport 163:3.
- Jarlbro, Gunilla (2004). *Krisjournalistik eller journalistik i kris? En forskningsöversikt om medier, risker och kriser*. Stockholm: Krisberedskapsmyndigheten. KBM:s Temaserie 2004:1.
- Johansson, Thomas (2004). *Socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Lechner, Frank J. (red) & Boli, J. (2000). *The Globalization Reader*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Larsson, Lars Åke (2001). *Tillämpad kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindskog, Rolf, Nohrstedt, Stig Arne, Warg, Lars-Erik (red.) (2000). *Risker, kommunikation och medier. En forskarantologi*. Lund: Studentlitteratur.

Millar, P. Dan & Heath, L. Robert (2004). *Responding to Crisis. A Rhetorical Approach to Crisis Communication*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Quarantelli, E. L (1998). *What is a Disaster? Perspectives on the question*. London: Routledge.

Raboy, Marc, Dagenais, Bernard (1995). *Media, Crisis and Democracy. Mass Communication and the Disruption of Social Order*. London: SAGE Publications.

Stevenson, Nick (2002). *Understanding Media Cultures. Social Theory and Mass Communication*. London: SAGE Publications.

Walters, Lynn, Wilkins, Lee & Walters, Tim (1988). *Bad Tidings. Communication and Catastrophe*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers

Östbye, Helge et al. (1997) *Metodebok for mediefag*. Bergen-Sandviken: Fagbokforlaget Vigmostad & Björke AS.

Webadresser till myndigheternas och organisationernas hemsidor.

www.ud.se

www.raddningsverket.se

www.forsvarsmakten.se

www.rikspolisstyrelsen.se

www.svenskakyrkan.se

www.rodakorset.se

CD-Rom skiva: "Tsunamin" – inhandlad i Patong Beach 28/3 2005.

CD-Rom skiva från Bangkok Phuket Hospital. En dokumentation från arbetet efter tsunamin.

CD-Rom skiva: Internetcafé ägaren Mjao´s egen dokumentation från Nai Jang Beach.

Informationsberedskap. Handbok i Kriskommunikation utgiven av Styrelsen för psykologiskt försvar.

BILAGA: INTERVJUERNA

RESPONDENTERNA:

Jens Håkansson - Räddningsverket
Linda Widmark – Pressekreterare Polisen
Christer Asp - Generalkonsul
Ingrid Pettersson - Försvarsmakten
Christina Rahmn och Ulf Gilford - Röda korset
Margareta Forss - Svenska kyrkan
Linda Arroyo – Polisens anhörighetsstöd
Kennerth Carlsson – Assistent Manager International Service, Bangkok Phuket Hospital

INTERVJU 1:

RÄDDNINGSVERKET (vanligtvis i försvarsmakten på helikopterflottiljen i flygvapnet som chef för utbildningsenheten i Linköping.)

Jens Håkansson

1 När och på vilket sätt fick du kännedom om Tsunamin?

Svar: Genom att jag var här på semester, så att jag var hemma (hemma = Thailand, min anm.) när det hände, sedan hade min svärmor varit ute på stranden i en sorts ceremoni... så att hon var på stranden när det hände och jag fick reda på det via en kompis som ringde och när jag fick klart för mig vad som hade hänt, så gick det ju upp för hela familjen att mamma var ju där ute, och sedan började den kedjan... vi åkte in till stan, till det tempel där hon hade utgått ifrån och där fick vi information om det, att dom hade åkt därifrån, kastat sig på en buss och när dom hade vänt sig om var inte svärmor med längre utan hon var borta... så det var lite trauma över det hela... Och då började vi åka runt till sjukhusen och titta om hon hade kommit dit, men vi hittade henne ingenstans, vi var runt på alla sjukhus ungefär två timmar efter att det hade hänt, så vi fick en ganska god inblick i hur det fungerade på sjukhusen. Till slut fick vi tag på henne, på eftermiddagen, hon hade lyckats, via en moped som åkte förbi, kastat sig på och blivit körd i säkerhet och sedan tagit sig hem då, härifrån utifrån flygplatsen där hon var... så att – Så började det! // Så du fick hela dramat, från andra sidan så att säga, inte i din profession?// Svar: Javisst, det var ju från semester och rakt in i elden. // Då har du en absolut inblick i...?// Ja, oh ja. // Kände du till fenomenet Tsunami innan?// Svar: Jag hade hört talas om det innan men inte så att jag kunde föreställa mig vad det var.

2. Nu fick du en ganska omedelbar uppfattning om omfattningen?

Svar: Ja, det fick jag ju i och med att jag fick den då via telefon av min kamrat som bodde på hotell nere på Karon så att...men det gick ju inte att föreställa sig förrän man varit ute och tittat på efterverkningarna utav den.

3. Fick du sedan fortlöpande information om dom drabbade platserna, att det var så många skadade människor?

Svar: Ja, det fick vi, men innan bilden var klar där så tog det ett tag... att det hade drabbat Khao Lak så mycket, det fick vi reda på först på kvällen då det började komma in... // Och då förstod ni också att det var många svenskar?// Ja oh, ja. // När gick du in i din profession, när började du arbeta, så att säga?// Svar: Jag började... efter att den första dagen hade lagt sig... vi hade rätt mycket folk hemma (Thailand) som började evakueras nere från Kata, särskilt då, det var goda vänner från Sverige som ringde och undrade om vi inte kunde se till att deras vänner fick bo hos oss, för i och med att de var utrymda från hotellet hade de ingenstans att bo, så det fixa vi, så det var väl den 27:e dom kom och stannade till den 28:e. 27:e började vi laga en massa mat hemma som vi körde ut till Thailändska hjälpcenter, vilka kom igång mycket fort, och när det var färdigt den 27:e, jag hade telefonkontakt hit ut till konsulatet och även med Bangkok, så den 28:e började jag åka in till stan och till ”Provincial Hall” där man började, den 28:e att sätta upp organisationen och jag sedan var jag härute den 29:e när Räddningsverket anlände...

4. Kan man säga att dina arbetsrutiner var dom vanliga, eller var det här någonting...?

Svar: Näe, det här var väl utöver det vanliga, det måste jag nog påstå, sen när man väl kommer på plats och börjar jobba, så fungerar rutinerna, men man ska ju ändå sätta upp hela organisationen här, så att... Snabbare beslut att skicka en förtrupp med ledningspersonal för att rekognosera, alltså lednings och logistikpersonal, det hade väl varit att föredra.

5. Fick du helt nya uppgifter, någonting som du inte har gjort tidigare?

Svar: Jaa... nej, ledningsbiten och det är väl inget direkt nytt, nej det kan jag inte påstå, jag var aldrig ute på stränderna och samlade in kroppar eller något sådant. Jag var uppe på "Wak An Jao" men jag var inte med i arbetet där... så det var väl en helt ny upplevelse i och för sig, att se hela den biten, men det var inte förrän lite senare.

6. Hur mycket extrapersonal kallades in, och när?

Svar: Ja, från ambassaden i Bangkok kom ju ambassadören, Jonas Hafström, ner direkt och han hade väl med sig någon till om det var Jeps, han som jobbar på konsulära avdelningen och sedan var ju Benny, polisen, på semester i Khao Lak, så att han kom hit och sedan kom Neijy ner den 28:e, som sedan åkte in till City Hall därinne och hjälpte till, så att hon och jag jobbade ihop därinne från den 29:e, för då kom vi överens med Räddningsverket att vi skulle vara kontaktpunkten därinne i stan.

7. Fanns det några helt nya beslut som ni var tvungna att ta?

Svar: I dom här sammanhangen kan man inte säga att det är något direkt nytt, utan... // Är det så att organisationen är uppbyggd så att den är flexibel?// Svar: Jaa, jag jobbar normalt i försvarsmakten och där får man ju lära sig att vara flexibel också så att jag vet inte vad som är ordinarie rutin för Räddningsverket men alltså som jag upplevde det var det inte någon större skillnad...

8. Vilka organisationer och myndigheter samarbetade ni med?

Svar: Alla. Ja, jag jobbade ju för min del väldigt mycket i Phuket town mot Thailandiska... alltså Governmental organisations, därinne, den lokala här... men det var armén, flygvapnet, marinen och det på högsta nivån också, det var liksom inga problem att nå de kontakterna man ville. Det fungerade jättebra. Sen fanns ju alla, Thailandiska Röda korset, och alla dom var ju därinne också, svenska kyrkan var där tidigt på plats också, ja det var alla närvarande.

9. Hur har samarbetet utvecklats sedan dess? Det verkar som om det ganska snabbt fann sin form?

Svar: Ja, alltså man jobbar ju, om man säger den officiella kanalen och den inofficiella vägen också... det var ju väldigt mycket, eller framförallt EN stor frivillig organisation inne i stan som hon, Konjin Sonkinja drev och hon hade ju ett väldigt stort nätverk utav massa frivilliga och det fungerade jättebra. Hon har ju bra kontakter överallt så att genom henne fick man mycket uppgifter... och mycket stöd.

10. Och då har du ju egentligen svarat på frågan om det var några problem med de Thailandiska myndigheterna?

Svar: Njæ... men det är alltid vid sånt här ett visst gnissel i maskineriet. Den ena myndigheten tycker att det är deras område och den andra sitt va, men jag tycker att det styrdes upp rätt bra ändå det där. Det gjorde det.

11. Vad behövde ni ändra över tidens gång, om det var något...?

Svar: Det som förändrades var när det började ta form härute på konsulatet, för det var ju väldigt, det var ju otroligt underbemannat här i början... men sen kom det ju ner folk och stötta upp och sedan började organisationen fungera väldigt bra. Man gjorde separata arbetsutrymmen för de olika organisationerna. Nej, det är väl det som har förändrats, vi håller ju på att hitta formerna här än, hur vi ska gå vidare, hur stor organisationen ska vara och det kommer väl att löpa på en längre tid innan allt är färdigt och det blir väl någon form av vändpunkt här, som jag ser det, nån gång i maj, när man har kommit så långt som det går att komma med den här organisationen.

12. Hade ni en krisplan som fungerade, gick den att använda, kunde var och en börja jobba med det som dom är vana vid att jobba med? Gick det så att säga att flytta över arbetet till Thailand?

Svar: Det får du egentligen fråga Räddningsverket om, för jag vet inte hur deras rutiner när dom åker ut på nåt sånt här ser ut... men för alla som kommer ner, dom har ju en specialitet och alla vet vad dom ska börja jobba med, det är ju en kugge i hjulet och när det väl kom igång... det kom logistikfunktioner, sambands, lednings och allting fungerade ju.

13. En händelse av det här formatet, finns det en beredskap för det?

Svar: Näe... det kan man väl säga att man inte har haft... Då hade man nog omhändertagit alla avlidna på ett bättre sätt, fått in dom i kylcontainrar och så vidare... men det finns ju ingen som kan hålla en beredskap för en sån här händelse. Det är helt omöjligt och jag tycker att Thailändska regeringen eller myndigheterna här nere gjorde helt rätt i det dom gjorde. När man begravde folk i början för att bevara dom och det skulle egentligen ha skett i en större utsträckning. Då tror jag att det hade underlättat identifieringen, det är helt klart. Men resurserna tillförda i övrigt, alltså dom kom... men för lite och för sent. Det är väl en bra sammanfattning. Det tycker jag.

14. Har du någon uppfattning om vad de skadade var mest upprörda över?

Svar: Ja... i början var det väl att dom inte fick någon kontakt med några svenska myndigheter eller myndighetspersoner, och det var ju så pass många... men där gjorde de frivilliga en jätteinsats som åkte runt på alla sjukhusen och dokumenterade var det fanns svenskar och försökte hjälpa till med dom små medel som fanns, så att alla svenskar som var här och jobbade frivilligt har gjort en jätteinsats i början som väl bör uppmärksammas mer än vad det har gjort, tycker jag.

15. Vilka skillnader har det inneburit att arbeta i Thailand? Har det varit några särskilda problem att det var just HÄR, jag menar istället för i Sverige?

Svar: Nej, jag tror att det har varit enklare att jobba här än i Sverige, men det är MIN bedömning. Jag tror att den svenska BYRÅKRATIN, eller sättet att jobba på hade bromsat upp omhändertagandet utav alla skadade, men det är min personliga uppfattning för att... efter att ha stått där på sjukhusen och tittat så, med det flödet av dokumentationen som var, av folk som kom in. Det var helt otroligt alltså! Det var aldrig någon stockning, inte så länge jag var där i alla fall. Sedan finns det väl folk som klagar på att de inte har blivit omhändertagna som på ett sjukhus i Sverige men i en sån här situation kan man inte förvänta sig det... Jag tror nog att man har tagit hand om folk på det bästa sättet man har kunnat.

16. Gav ni presskonferenser från början?

Svar: Ja, härute gjorde man det i början. Jag vet inte exakt när man började men det var nog tämligen omgående när man kommit ner. // Och det har fortsatt?// Svar: Ja nu har det ju trappats av betydligt, på slutet här, men alltså i början på januari och fram till att jag åkte hem den 22:a januari, då var det ju presskonferenser härute.

17. Vad var de anhöriga mest upprörda över, vet du det?

Svar: Ja det var väl problemet med att få klara besked, eftersom beläggningen var så hård på sjukhusen, så flyttade man runt folk väldigt mycket, dels sådana som behövde specialistvård och dels såna som inte behövde så mycket vård som man då kunde skicka till ett annat sjukhus... så att det var väl i början lite svårt att hitta information.. Och sedan var det ju många som inte fick någon information för att det helt enkelt inte fanns någon information att ge... mer än att de troligtvis var saknade för att dom hade bott på den och den stranden och det och det hotellet som var hårt drabbat. Men innan man hade grepp om var alla befann sig... så tog det ju en viss tid, men det fanns definitivt inte resurser här i början att svara på alla de frågorna utan de hänvisades hem till svenska UD och dom hade nog inte mycket bättre information dom heller.

18. Den här samverkan mellan de olika myndigheterna och organisationerna är ju unik i sitt slag, kommer den att fortsätta på något vis?

Svar: Ja det tror jag, många av de här hjälpporganisationerna kommer nog att leva kvar i flera år framöver... det tror jag och sen är det väl en nyttig erfarenhet, jag menar den kan man dra nytta och lärdom av i andra länder också när det händer nåt sånt här. De här frivilliga organisationerna de åker ju runt där behovet finns, så att dom rutiner och arbetssätt som har skapats där, dom kommer nog att fortsätta, och de som blir kvar i Thailand kommer nog att behövas till hela återuppbyggnaden, det är jag övertygad om.

19. Kommer era rutiner att ändras på något sätt?

Svar: Ja vi kommer ju att skala ner allting här nu, det är svårt att säga när och hur mycket men på sikt kommer det ju att bli, konsulten sade det i går att det blir General konsulatet som tar över den verksamheten som är här nu, med stöd från kyrkan och Röda korset, på deras eget initiativ, sen kanske man har en koordinator på konsulatet som sköter det här med anhörighetsstöd till människor som kommer ner och vill ut till platserna... Det kommer säkerligen vara kvar poliser här en längre tid för att fortsätta att försöka slutföra identifieringen och efterforskningen utav saknade.

20. Slutligen, vad tycker du så här i efterhand har varit den största lärdomen att dra av allt det här?

Svar: Det är: För lite. För sent. Det måste... alltså hellre ta det på allvar direkt... Man måste lära sig att lita på de informationer och de kanaler som kommer här nerifrån och det, som JAG har upplevt det hemma i Sverige och med dom reaktioner som har varit, så har man inte litat på sin egen personal här nere... Hade man tagit de här signalerna på allvar då hade det funnits folk på väg hit redan på söndag eftermiddag. Det vill jag nog påstå, och då hade man kunnat på ett bättre sätt styra upp verksamheten här, sett vad man skulle upprätta i sitt kriscentrum och så vidare. Och ja, jag hoppas faktiskt att det blir någon form av krisstab, motsvarande, på UD som kan hantera såna här frågor också. Det har ju varit känsligt hemma i Sverige men hoppas också att det blir någon efterbörd av det, så att det inte bara glöms bort. // Att det finns en typ av expertteam? // Svar: Ja, det bör ju finnas någon form av central på UD, dit man tar åt sig företrädare för polisen, försvarsmakten, Räddningsverket, direkt när det här händer som sätter igång och jobbar på ett, enligt ett inövat mönster, förövat mönster. // Så att de snabbt kan skaffa sig en överblick och bedöma hjälpbehovet? // Svar: Jajemän. Sen att, JAG tror att få fram frivilliga att åka ner från, försvarsmakten, polisen, Räddningsverket och för att snabbt ha ett team som åker ner och rekognoserar ... det tror jag att man får ihop väldigt, väldigt fort. Och sedan under tiden kan man då börja samla ihop folk för att skicka ner en större insats direkt, för att sedan kunna säga: Ok, det var inte så allvarligt den här gången, nu skickar vi hem hälften av dem, istället för att... // Göra tvärtom? Som nu? // Svar: Ja, just det.

21. En liten följdfråga då, apråpå till exempel bombattentaten på Bali, hur hade det sett ut vid en terroristattack, som jag har förstått det, är enormt resurskrävande, inte minst på vårsidan. Finns det någon som helst diskussion om att förbereda sig för något sådant?

Svar: Ja, jag vet inte... vi har ju inte så mycket sådana resurser kvar i Sverige längre... Vi hade ju våra gamla fältsjukhus och sånt som man kunde skicka ner med kort varsel men dom har vi ju lagt ner nu, det finns väl några kvar i förråd men de är inte underhållna och det är väl bara en tidsfråga innan allt det är borta. Då är det väl i sånt fall att skicka ner kristeam med läkare och sjuksköterskor som kan stötta upp här nere, ja eller var det nu än är... och så får man skapa lämpliga lokaler på plats. // Och vara flexibel där i stället? // Svar: Ja. Det är väl egentligen en fråga om att skapa sig tillräckligt bra transporter... alltså bra flygplanstransport resurs och där får vi väl se vad det blir i Sverige här i efterhand. // Var det dåligt med det nu, den här gången, tycker du? // Svar: Alltså, vi har det vi har och det är inget fel på det, men alltså man måste bara veta att det är gammal matriell och att man kanske skulle ha flygplan som går lite snabbare för att komma ner, och ta lite mer last och... vi får väl se om det blir någon vändning hemma i Sverige... // Det finns en diskussion att också använda militären i mer civila uppdrag, att man använder resurserna till... // Svar: Ja, ett mer samtyckande av de resurser vi har och ska vi nu ut mer i försvarsmakten, i alla fall internationellt, ja då behöver vi bra transportresurser och dom resurserna är då gripbara för att vara behjälpliga i en sån här situation...

INTERVJU 2:

POLISENS PRESSEKRETERARE

Linda Widmark

1. När och på vilket sätt fick du kännedom om Tsunamikatastrofen i Asien 26:e december? Kände du till fenomenet sedan tidigare?

Svar: Jag var ledig, jag var på jullov uppe i Sundsvall, men hade pressjour, som vi har, så att man... där kan man nås om det är någonting som händer, men informationen fick jag av en kompis som hade sett det, så jag tänkte... nu kanske det drar igång nu, men första dagen, den 26:e, så var det inga medier som ringde oss, utan det var lugnt faktiskt, första dan. Man hade kanske inte tänkt att det rörde polisen i första hand, så att det var lugnt där... och jag kände inte till fenomenet Tsunami... jordbävning var det första jag hörde också, att det hade varit en

jordbävning och kommit en jättevåg och att det var sönderspolat och så... Och sedan följde man ju nyhetssändningar och förstod allteftersom att det var allvarligt, men... det tog nog en stund... jag vet att dom "gick upp i stab" som man säger inom polisen, hemma på polisstationen, för jag hade lite kontakt, men det var inget medietryck då första dan, kan man säga. // Och det innebär att du fick höra talas om det som privatperson, först?// Svar: Ja. // När fick du information via polisen sedan? Att de hade "gått upp i stab" det visste du om?// Svar: Jaa, precis, jag hade information och började ta reda på lite själv, eller rättare sagt, när det blev vardag där sedan, det hände på en söndag? ... så på måndagen däremot började jag ringa. Och då började man inse läget, då var det fortfarande så att polisen, vi fanns där till hands... det var ju UD:s sak, men vi fanns till hand... och var, beredda. Men det behövdes ju inte direkt någon uttryckning... på det sättet, det fanns ju inte så mycket... vi började ju direkt utrusta den här ID-kommissionen och pyssla med det liksom och det kom det en del frågor kring, men man kände ju ändå att det stora trycket var ju bara kring: Vad hade hänt egentligen? ... Men vi hade en tidig presskonferens... om det var andra dagen... första vardagen där efter i alla fall, när vi berättade om vad ID-kommissionen skulle göra och att den skulle åka ner och sådär. // Och det hade ni klart för er från början? Att det skulle behövas?// Svar: Ja, det finns en... det är en förberedd organisation, dom har jobbat tidigare på Bali till exempel, så det är självklart och sedan fick dom formellt en förfrågan från UD... ganska snabbt, om att dom skulle utrustas och skickas iväg... och jaa, det står liksom klart, det fanns det rutiner för och dom vet vad dom ska göra och så... men man förstod ju inte riktigt hur STORT det var, eller att det var så hemskt många svenskar... hela DEN grejen var ju förstås någonting nytt... // Och då har du egentligen svarat på... När du fick en uppfattning om omfattningen, det dröjde... ett par dagar, eller?// Svar: Jaa... det växte ju hela tiden, man fick ju... alltså man förstod att det var allvarligt, sedan förstod man att det var ännu allvarligare och sedan rörde det sig om FLERA tusen svenskar bara, så det växte ju bara, timme för timme, i princip.

2. Dina arbetsrutiner var de vanliga från början, var allas det? Eller när började det förändras?

Svar: Ja. Mina arbetsrutiner är ju såna att vi... när man inom polisen "går upp i stab" som det heter, så finns det funktioner för alla där, då finns det en funktion som heter "F3"... kan den kallas och det är informationspersonen och den sitter med i staben då för att just jobba med informationsdelarna, mot pressen men också internt... sprida information, helt enkelt, till de anställda och till medier. Så den rutinen finns ju, så där vet man vad man ska göra, när man går in i den, så på det sättet är det inget annorlunda. Så fungerar det om det är... en rymning, en kidnappning... eller vad det nu kan vara, en polisiär händelse... så går man upp i stab och så finns det en funktion där som är informationsfunktionen. Sedan är det ju så att varje händelse är unik och en sån här katastrof har aldrig nånsin tidigare hänt... så det blir ju ingen... ingen situation är den andra lik, men själva ROLLEN finns ju där. // Och alla har sina roller klara?// Svar: Ja, precis. // Kallade ni in extra personal?// Svar: Jaa, det gjorde vi. // Ganska omgående, eller?// Svar: Ja, men det är också beroende på vad man talar om här, för polisen gjorde det operativt, men på informationsdelen har vi inte så många att kalla in, det gjorde vi också så småningom, men inte dom första dagarna. Och det blev ju väldigt snabbt... att vi drunknade helt och hållet i media ... de dränkte oss fullständigt när det började komma fram att polisen var inblandad i det här och vad vi skulle göra och det här med siffror och antal och hur många drabbade och hur många var barn... det drunknade vi fullständigt de första dagarna, jag pratade i telefon dygnet runt alltså. // Och alla ringde?// Svar: Ja, allt och alla. Jag skulle vilja påstå, ja, det var ju internationell media också, och sedan... det berörde ju varenda landsortstidning, varenda, storstadspress ALLA berörde det på nåt sätt. Och vi kunde ju inte ge några svar de första dagarna, det var ju svårt att inte kunna göra det... och då blir det ju så att då ringer folk runt ännu mer, för att dom inte får några svar... Vi försökte ju hålla jämn takt där med UD, Christer och hänvisa till varann och också säga samma saker, men det gick ju så oerhört snabbt här, det var väldigt mycket som hände så att det var ju SVÅRT att ha någon samlad information. Man önskar att man skulle ha det, men det var väldigt svårt... och det var så många inblandade på olika håll och svårt eftersom om telefonerna ringer hela tiden hinner man ju inte heller prata med varann och stämma av: Vad säger ni om det här, hur ligger det till med det här... utan man svarar utifrån det man har, det som poliserna vet vad vi gör.

3. Och det var en helt ny situation, kan man säga? Att ni fastnade i ett enormt informationsbehov?

Svar: Jaa... annars kan man säga... annars när det har varit såna här händelser, såna som skapar medietryck och informationstryck... kanske mer en händelse som, jag tänker: en jakt på en rymling eller ett bankrån eller nåt sånt, då är det ju mer en polisiär grej, och där finns en förundersökning, sekretess och annat. Här var det en sån händelse som alla har rätt att få information om. Man skulle liksom BERÄTTA allt, så det var ju... man VILLE berätta allt samtidigt som det var svårt att hinna skaffa sig den informationen själv också. // Jag läste någonstans att någon hade sagt, att så fort någonting händer så ringer man polisen, stämmer det?// Svar: Ja. Så är det. Och det är svårt att förklara, att man inte visste, de första dagarna, "Men ni måste ju veta, ni är polisen, vet ni inte det?!" Hur många som befann sig var när det hände, hur många som kom från den och den landsändan och hur många som var barn och hur många som var barn som hade kommit hem ensamma... för sedan började vi ju

prick av folk vid flygplatserna, när den här luftbron... det jobbade ju polisen mycket med, tillsammans med de andra, att finnas på flygplatserna och pricka av hemkommande, så det var ju snabbt någon slags statistik som vi behövde föra... och då ville man direkt veta hur många barn som hade kommit hem utan sina föräldrar, hur mycket... Ja, såna saker... och det var ju inte på grund av den anledningen som vi... utan dom togs ju om hand av vården så att säga. Det här var ju mer för att skapa ett underlag för att sen kunna eftersöka dom som var försvunna, så att säga. Det var polisens intresse i det hela, men att veta exakt var varje person kom ifrån det ville ju tidningarna ha... för sin lokala vinkling och det var ju svårt att förklara att det inte var "prio ett" för oss att tillhandahålla sån typ av information, plus att det tar VÄLDIGT mycket extra tid // Som ni kanske inte alls hade räknat med?// Svar: Nej, men då efterfrågades väldigt mycket sådan information och kommunerna ville veta förstås, för att... kunna förbereda sig... så att man kände hela tiden att man inte, att det egentligen inte fanns information att få och att man inte hann bearbeta den som fanns.

4. Och det här innebar att ni var tvungna att ta helt nya beslut, eller? Hade ni beredskap, är er organisation uppbyggd på det sättet att den inte omkullslås, utan att man bara flyttar om lite, eller?//

Svar: Jaa... man kan ju säga att det fanns beredskap för det operativa, att ta hand om folk, det fanns ju poliser att tillgå som fanns på flygplatserna och allt det där fungerade ju. Allt det där fungera. Men att sedan kunna serva med informationen kring det. Men... det finns inte, men det är kanske inte heller alltid meningen i ett sånt här läge. Även om det finns... vi har ju resurser, och det kanske hade funnits mer om det inte hade varit jul, det tror jag nog... nu blev det så att vi som jobbade slukades upp av pressen, alltså av medierna. Dom tog all tid av oss och så hann man liksom inte med, för att man bara helt enkelt höll på att prata i telefon.

5. Fanns det något beslut som var riktigt svårt att ta, i det här läget?

Svar: Egentligen, informationsmässigt var det ju inga, det var ju bara att berätta, att berätta och att berätta så mycket det gick och vi förmår och mäktar med, så vi var ju egentligen inget svårt med det... mer än att få tiden att räcka till.

6. Er uppfattning om hur stort hjälpbehovet var, hade ni fortlöpande information?

Svar: Om de drabbade? Ja det kom in siffror på hur många... // Så ni bara hade en känsla av ungefär vilka kvantiteter...?// Svar: Jaa, det var ju framförallt UD där som hade hand om det där och vi fick informationen från dom och litade på den naturligtvis... och resebolagen ska jag säga, det hade vi hela tiden kontakt med; resebolagen och dom hade ju bra koll på det där, hur många dom hade inbokade på hotell och sådär, så dom hade vi daglig, flera gånger om dagen, kontakt med dom för att få in uppgifter och sedan kom det också från Thailändska myndigheter just, influgna... som hade den informationen, ja så det kom från olika håll där, uppgifterna. // Som ni samlade in?// Ja, precis... men den informationen användes ju i första hand operativt, inte för att kanske... serva något informationbehov, utan för att kunna informera oss så att vi kan jobba operativt, för att kunna veta omfattningen av det, vart, vilka orter här nere och större resurser som kan behövas för hjälpbehovet och så, så att det är för att skaffa sig en bild av läget.

7. Så egentligen var de första dygnen mer att ni samlade information och att ni fick en överblick, ändrade ni någonsin arbetsrutinerna? Nä, utan de var inslagna, det har vi kommit fram till...

Svar: Ja, det fanns ju det här, det finns ett stabsarbete som drar igång och sedan pågår det dygnet runt, tjugofyra timmar om dygnet, att man bevakar och man följer och så får man förfrågningar från UD om det ena eller andra och så utför man det och sen så... och sedan börjar man ju lägga ut på polismyndigheterna i Stockholm, Göteborg och Skåne, att dom fick uppgifter om att göra det här jobbet på flygplatserna till exempel, så samordnas allt det där från den här staben inne på rikskrim. Och det arbetet, det pågick alltså dygnet runt där i flera veckor, i flera månader skulle jag vilja säga.

8. När åkte ni ner till Thailand?

Svar: Det fanns ju en, vi hade en sambands man här redan, som normalt sätt finns i Bangkok, han var här på semester med familjen, så han var här och drabbades ju liksom själv också då och sedan hade vi ytterligare två poliser som var här på semester som kunde börja jobba direkt, sen åkte det ner en person den 27:e... och sedan var ID-kommissionen klar och åkte ner dagen innan nyårsafton, den 30:e, för dom var tvungna att samla på sig rätt mycket utrustning och material, för att kunna jobba, så dom åkte då den 30:e och jag tror att dom var sju personer som åkte ner då, och sedan räckte det och sedan har vi skickat ner mer folk allteftersom då. Det är inte vanligt att polisen agerar på främmande... det har man väl ALDRIG egentligen skett på det sättet... men det

blev ju också... efterhand stod det klart att det behövdes dels assistans med utredningsarbetet och sedan att assistera UD här då, så byggde vi upp den här polisinsatsen, som fortfarande är verksam. Det skedde ju där någon gång strax efter nyår, så insåg man att det behövdes... // Generalkonsulatet byggdes upp den 4:e...// Svar: Ja, det var i samband med det.

9. Fick ni någonsin någon uppfattning om vad de skadade behövde mest hjälp med?

Svar: Nej, alltså det är ju inte polisiärt i första hand... det var ju mera att assistera där

10. Och de anhöriga, vad behövde dom mest hjälp med?

Svar: Första tiden menar du? Ja, dom var ju skadade och behövde ta sig hem och allt sånt. Det här anhörighetsstödet från polisen sida har ju vuxit fram mer i ett senare skede, i samband med identifieringen, för det har ju varit vår uppgift från början, hela identifieringsarbetet, det är ju i samband med det och varför det drar ut på tiden som vårt anhörighetsarbete har kommit in, det var ju liksom inte polisen som just från början... utan det har växt fram med det.

11. Vilka organisationer och myndigheter samarbetade ni med de första dyggen?

Svar: Det är framförallt UD, Räddningsverket förstås, alla frivilliga organisationerna, Röda korset, Svenska kyrkan, Luftfartsverket i och med att vi var på Arlanda, det är en viktig, eller att vi var på alla flygplatser, det är en viktig samarbetspartner och sedan efteråt också när vi har organiserat hemtagningen här och mottagningen på Ärna flygplats, utanför Uppsala, och sedan försvaret förstås... Ja, det är ett jättebra samarbete. // Och det här samarbetet har fortsatt?// Svar: Ja. // Och det har utvecklats en del?// Svar: Ja. Just det begravningsentreprenörerna är ju här, rättsgenetiska (?) identifieringen... // Det här började egentligen direkt? Eller kan du ge någon tidsangivelse på samarbetet, var det de första dyggen eller...?// Svar: Ja, det är ju naturligt för alla drar ju igång och då får man sina roller i det, alla gör ju sitt, så att det löste sig nog naturligt.

12. Då undrar jag om ni hade en krisplan som gick att använda i det här specifika fallet, att det är utomlands?

Svar: Ja, fast nej, jag har funderat lite på den frågan, det är beroende på vad man menar med krisplan... // Ja, jag ska bara parantetiskt säga, att det här frågeformuläret är till andra organisationer och myndigheter också, så att formuleringen är ju inte så lyckad i ert fall, för ni HAR det ju, det ligger i er verksamhets natur...// Svar: Ja och sedan anpassar man ju den efter händelsen. // Så man kan säga att: Ja, ni har en och Ja den gick att använda, för att den är flexibel i sin konstruktion?// Svar: Exakt och den går väldigt fort att dra i gång, den drog i gång fort den 26:e och alla vet vad dom ska göra och det är bara att sätta i gång i princip.

13: Är det någonting som har förändrats ändå i den här planen, om du tänker i stora drag, eller är den så pass elastisk i sig?

Svar: Nu är ju inte jag någon expert, eftersom min del i det här är informationen, men ur mitt perspektiv, med informationsdelen där, så kan jag säga att det räcker inte med EN person. Och det märkte vi ju ganska snabbt, men även om vi, som vi var ett tag sex personer som bara pratade med medierna och plus att vi hade hela informationsenheten som servade med webben och allt det där, men att man alltid är två om något sånt här i fortsättningen, så att en kan sitta på mötena i staben och följa vad som händer och att den andra kan ta alla samtal och kommunicera det vidare till dom som ska skriva till webben och dom som ska kommunicera med andra, för den som sitter i staben blir ganska låst vid det, och sedan tar medierna väldigt mycket av tiden, så att man inte hinner prata med varandra och lägga ut uppdrag, till exempel: skriv det här på webben, för man hinner aldrig släppa telefonluren från örat alltså! Så det kan jag säga att vi nog har lärt oss: Att vara fler på informationsavdelningen, att nån kan vara fri utåt och den andra mer knuten till staben.

14. Hade ni en kriskommunikationsplan?

Svar: Jaa... det är mer med information och så? Ja, det ska väl i sanningens, och ärlighetens namn sägas att vi har varit dåliga på. Det här informations... ur en informationssynpunkt, kom det här också väldigt olägligt eftersom vår informationschef just hade slutat och den nya inte hade börjat, vi var mitt i ett skede där, så att man kan väl säga att vi var i ett litet förändringsarbete just när det gäller polisen och rikspolisstyrelsen just... men jag kan inte säga om... jo det är klart att det har påverkat det här... så att vi HAR ju en kriskommunikationsplan men jag skulle vilja påstå att den är under omarbetande, det var den redan innan och det kommer den definitivt behövas ses över efter det här. För vi har lärt oss mycket.

15. Och då undrar jag också, även om du kanske delvis har svarat på det redan, om det fanns en krisplan och en kriskommunikationsplan för händelser utomlands?

Svar: Nej, det måste jag nog säga... att det inte riktigt fanns den förberedelsen för en sådan här händelse utomlands, nej. Och inte att det var så många svenskar... för annars har det varit, Estonia men det var ju liksom närmare och då, skulle jag vilja påstå, såg inte mediabilden ut på samma sätt, nu är det sådär med webben alltså, att det är deadline varje minut, förut kunde man åtminstone kanske i alla fall resonera, säga att... Jag kanske kan återkomma om en timma med den här informationen för ni har inte pressläggning förrän... men nu är det en kamp om att vara först på webben, så det är deadline HELA tiden och man kan prata med samma journalist flera gånger om dan och dom uppdaterar den här websidan HELA tiden och det är inte bara en... ALLA tidningar har det ju så, och det är TV sändningar dygnet runt och det är radio, så att det gör ju att det tar så ENORMT mycket mer tid. Vi försökte ju skicka pressmeddelanden varje dag, men det räcker ju inte dom ska ändå ha intervjun och rösten och sådär så att... // Intressant. Det är en ny situation skulle man kunna säga?// Svar: Ja, det skulle jag vilja påstå, sen... andra händelser som har varit utomlands, om man tittar, då har det ju alltid varit färre svenskar, så då har ju intresset från svenska medier varit mindre på grund av det, det kan vara stora händelser... men aldrig har ju svenskar varit så drabbade, varje liten tidning... det berörde ju precis ALLA...

16. Vilka speciella svårigheter eller skillnader har arbetet i Thailand inneburit? Är det någonting särskilt som verkligen har varit svårt?

Svar: Informationsmässigt så var det ju svårt i början att vi inte hade någon här. Vi skickade ner någon, vad var det, den 10:e januari tror jag, som vi kom fram till att vi måste ha någon pressman i Thailand också därför att dom som var här, ID-kommissionen och jobbade, dom kunde inte jobba för att dom blev så dränkta av journalister, framförallt Stig Edqvist (?) han hade ju, vi pratade om det innan att han var ju van från Bali till exempel, olyckan där, att han jobbade hela dan och sedan hade han en träff på kvällen med journalister och berättade hur arbetet hade gått och det var så han hade tänkt jobba här också, men det blir ju bra att du tänker på det varje dag och sedan på kvällen så får dom besked om hur det går... men det räckte ju inte, det gick inte, dom var ju på honom... så att han värdjade verkligen att få ner nån. Och det var ju bra för det behövdes ju verkligen, för innan det svårt också att få veta exakt hur det gick till här... för även om man får det återberättat så är det en helt annan sak att ha någon på plats. Och det är ju nytt, det har vi inte haft förut... och det tror jag att ID-kommissionen också har lärt sig av att när dom ska ut på uppdrag nästa gång, så kommer dom åtminstone överväga att ta med sig någon informationsperson. Sedan beror det ju på hur stort uppdraget är och så där, med det har man inte TÄNKT på tidigare... men det har man lärt sig av det här att... det behövs.

17. Har samarbetet med de Thailändska myndigheterna fungerat?

Svar: Jaa... jag har frågat runt lite här också, det är alla eniga om att det har fungerat bra, sedan är det ju kulturskillnader i vissa delar och vissa språkproblem och så men... det stora hela tycker alla att det har fungerat jättebra. // Ja, för det är väl speciellt för dom också, att ha anda länders myndigheter här?// Svar: Ja, precis.

18. Presskonferenser höll ni från början alltså och kontakten med svenska medier har fortsatt?

Svar: Ja. Det blev ju väldigt mycket där kring... ja det har ju fokuserat kring identifieringen först, och sedan har det varit väldigt mycket kring dessa LISTOR... som vi fick ta över, och detta listarbete det har varit enormt mycket och det är det väl egentligen fortfarande och sedan dök det upp sidostorys, som poppade upp, det var någon kille där, Christoffer Walken, som påstods ha blivit kidnappad härifrån, trodde föräldrarna och sedan var det tal om pedofilhärvaror och sedan dök det upp huruvida det var risk för rån i husen som stod tomma hemma, inbrott heter det... ja så det stack upp lite stickspår som har fått stor uppmärksamhet, internationellt också... Men nu har det ju trappat av, väsentligt. Nu är det ju väldigt mycket mindre, nästan ingen uppmärksamhet alls längre.

19. Samverkan mellan de här olika myndigheterna och organisationerna, är det någon som har planlagt det eller är någonting som har växt fram med behovet?

Svar: Ja, det har växt fram, absolut... sedan är vi ju vana från hemmaplan att samarbeta med vissa, inte alla aktörer här, men det har ju... nej, det är ju unikt det här samarbetet, det måste man verkligen säga. Särskilt det att polisen samarbetar utomlands, med andra svenska myndigheter, det har inte hänt tidigare. // Kommer det här samarbetet att fortsätta?// Svar: Ja, vi kommer i alla fall lära oss en massa saker, ja, det tror jag, det beror ju på

om det är en händelse som kräver samarbetet, men det tror jag och jag vet att det talas om att vi ska ha mer övningar på hemmaplan... beredskapsövningar och så där så att det tror jag kommer att fortsätta.

20. Era rutiner kommer att förändras på så sätt att ni i alla fall kommer att ha en informatör till, alltså en person till?

Svar: Jaa, vi ska försöka i alla fall vid större händelser, att vi har två där, inledningsvis och knuten till staben, för sen är det ju alltid fler runt omkring, ja det kan man väl säga, så att man har mer uppdelning kanske, så att en tar pressen, ja medierna och den andra tar det interninformation och webben och den delen, för man klarar inte det på en person, så att man måste ha det tydligt uppdelat och sådär. // Egentligen är jag intresserad av anhörighetsstödet, har du någon information om det eller? // Svar: Nej, vi infomänniskor har ju inte den kontakten så direkt, det har ju varit dels i form av Callcentret som vi startade snabbt hemifrån, som startade de första dagarna... att man kunde ringa in och få information och sedan är det ju framförallt det vi håller på med här då i Thailand, det har ju blivit en STOR del här, det är i princip därför vi är här nu... för att vara stöd till anhöriga // Hur många är ni? // Svar: Ja, vi är fyra utredare här bara och sedan har vi ju hemmakommissionen hemma och alla poliser ute i landet som har åkt ut och samlat in dom här uppgifterna om omkomna så det är svårt att säga... det är så många inblandade på olika sätt, här är det väl... med anhörighetsstöd? Det är svårt att dra gränser // Det är ingen som enbart sysslar med det? // Svar: Man kan säga... det här är dom som, utredarna då, som bara sysslar med det. Som har anhörighetsträffen klockan 10 på dan och sedan kommer det då folk hit och så försöker man stötta dom och svara på deras frågor och sen är det klart att de hänger kvar först... de här familjerna... de släpper ju inte alltid det då, även om det kommer någon ny, så är de kvar: "Hur går det med min dotter, har ni hittat fingeravtrycken, har ni fått fram dom eller, vad sägs om DNA, är det inte våran tur nu eller har ni hört något, har ni hittat något...?" // Så det här med anhörighetsstöd är en del av... Är dom som jobbar med anhörighetsstöd specialutbildade? // Svar: Nej, det ingår i de polisiära uppgifterna att... till exempel är de vana vid, det är vardagligt att lämna dödsbesked och så... det är vad poliser är vana vid att göra. Och alla typer av ingripande som polisen... innebär ju någon form av kris för anhörig... på olika sätt... så VARJE dag är det anhörighets stöd dom pysslar med, om det så handlar om... tragedier... ja det är inbakat i deras utbildning kan man säga, men något specifikt för en sån HÄR situation har dom förstås inte utan dom får på nåt sätt använda sitt polisförnuft. // Har dom stöd tillbaka? // Svar: Ja, vi har haft och har debrifingstöd så att dom får prata av sig. // Det är ju många i deras egen ålder? // Ja... det är det som är väldigt svårt för dom. Är du intresserad? För det är klart att det är svårt att dra gränsen, man blir engagerad och det är klart att man vill lämna ut sitt mobilnummer till dom här familjerna, men då måste dom tänka, det här kan ta månader och år, dom kanske ALDRIG hittar den här personen och när... bryter man då kontaten, det är klart att dom kommer att ringa och fråga: "Hur går det, har ni hittat något nytt?" Och dom vill lämna kompletterande uppgifter... "Jag glömde säga, hon har ett födelsemärke på högra kinden, det kanske kan vara till någon hjälp...?" Så att dom har det jätt tungt... // Det tar ju inte riktigt slut heller... men det ingår alltså i den ordinarie utbildningen? // Svar: Jaa... men dom har ju fått söka sig hit, för att dom vill, och många har ju jobbat i Callcentrum innan, därhemma och pratat med de anhöriga i telefon och har kanske blivit intresserade och sökt hit, för att dom känner för uppdraget och dom drabbade.

21. Jag har nog fått alla svar... så jag vill bara så här avslutningsvis fråga vad du tror blir lärdomen av det här?

Svar: Det blir säkert många lärdomar, men jag kan ju, återigen, mest tala om det informativa, och där är det väl helt enkelt så att vi måste lära oss att vara FLER, från början, och att skilja på uppgifterna, det blir lätt så att information är EN sak, men det är så väldigt mycket och just den här mediabiten som är så massiv, gör att man också behöver tänka på den interna informationen... alltså att informera hela polis... vi är 23 000 anställda inom polisen, så att vi måste berätta för alla dom också vad som händer, dom ska inte behöva läsa om det i tidningen utan dom måste ju... så att man måste sköta interninformation och man måste sköta informationen till andra myndigheter och... så det är väl den största lärdomen som jag känner att vi kan dra av detta... // Men om jag förstår det rätt var ni ganska mobila, det gick att flytta er verksamhet till Thailand? // Svar: Jaa... // Era rutiner låg fast? // Jaa... det fick ju finna sin nya form, nya rutiner men det som görs här är egentligen en spegling av vad som görs hemma, hemmakommissionen gör allting på hemmaplan, dom samlar in och gör allt det här på hemmaplan och så görs det en spegling av det här... med dom omkomna och så. Det som är det unika är just anhörighetsbiten. Det har vi nog inte haft förut, utomlands, så det är en NY sak, att ha det såhär på plats. // Är det bara fyra stycken som jobbar med det? // Svar: Jaa... nu är det det... men det har lugnat ner sig, det är inte längre så många som åker ner, nu senaste veckan har det varit väldigt lugnt, det kanske kommer två, tre stycken till anhörighetsträffarna sedan är det ju många man fortfarande har kontakt med... men man måste byta ut dom, det blir ju tungt...

22. Fick du någon uppfattning om vad de anhöriga var mest upprörda över?

Svar: Nej... det är mest saker jag har läst i tidningarna. // Mötte du upprörda personer?// Ja, filtrerade via journalister, ja det ringde förståss upprörda... men framförallt är det dom på Callcentrum som hade den anhörighetskontakten, medan jag i min roll hade presskontakten och dom agerade ofta på dom anhörigas...: "Nu har vi en familj här som säger, så här och så här, varför är det så...?" Säger journalisterna. // Så dom för andras talan?// Svar: Ja, exakt... så att det var väl det att det tog för lång tid, svårt att få veta... få klarhet i vad som hade hänt... och hur många och vad man skulle göra och det tog för lång tid allting, för långsamt och det kan man ju känna när man jobbar med det också... Varför tar det så lång tid? Så att det kan jag också känna... // Har DU något svar på det?// Svar: Nej. Det är ju bara det här att det ju faktiskt är så pass stort, så pass många drabbade, på så många olika ställen, på ett stort geografiskt område, det är liksom inte bara EN strand. Många olika viljor. Och sedan ... hela identifieringsarbetet... man kan inte chansa, man kan inte slarva // Nej, jag har sett protokollen...// Svar: Ja, då ska man komma ihåg att, många gånger ska man sitta och fylla i dom, de som fylls i hemma, så är det med människor som precis har fått reda på att halva deras familj eventuellt är död. Så sen ska dom sitta och komma ihåg speciella kännetecken...? "Det här födelsetecknet, satt det på vänster eller höger sida?" När man precis... och är jätteorolig, så det är klart det tar flera TIMMAR att fylla i ett sånt där formulär för att man är så... och ändå är det så viktigt att göra det, för att det påverkar slutresultatet ett halvår fram i tiden kanske... eller ett år, eller ännu mer, så att du måste ta dig den tiden, det är väldigt svårt att förklara // Det är ju också människor i chock, som hör vad dom vill höra?// Svar: Jaa... ska man ta informationsbiten, den var också svår för det är ju SVÅRA saker att förklara, så, det är komplexa saker, att förklara den här proceduren med "Ante Mortum"- uppgifter eller vem ska förstå vad det är och Identitetskommissionen, det är väl ingen som hade hört talas om dom? Sådana saker... det är ju inga RAKA budskap som ...// Mycket nytt att förhålla sig till?// Svar: Ja... och då går det inte riktigt in. Man försöker förklara för journalisterna som ska skriva, om och om igen försöker man vara så pedagogisk som möjligt och förklarar: "Förstår ni nu?" Och så läser man rubrikerna nästa dag och det lilla citatet som blev... och så blev det bara Näe Usch! Suck! Krångligt budskap kanske... i en stressad situation... Alla vill ha enkla svar... // Är detta de anhöriga som tycker att det tar för lång tid eller är det mer medierna?// Svar: Jaa... det är svårt att veta... eftersom jag i min roll som pressekreterare har haft kontakt med medierna i första hand och ibland undrar man... för när man har, det var framförallt i början där i några veckor, träffat journalister dygnet runt var det skönt att gå ut och träffa vanliga människor som sa att: "Äsch dom där överdriver"... så var det ett annat perspektiv, men man tror ju lätt att det som journalisterna trycker på är det viktigaste av allt. Men det kanske visar sig att andra utanför... har en helt annan syn på det... och vad de anhöriga var mest upprörda över i början det vet jag egentligen inte... det är vad journalisterna TRODDE att dom var mest upprörda över som man svarade på i min roll... så därför ska man kanske prata med någon som har jobbat med anhörighetskontakter.

23: Då undrar jag bara, absolut sist här, hade det varit någon skillnad om det hade rört sig om en terroristatak?

Svar: Om lika många hade dött? Ja, det hade ju tillkommit en aspekt att jaga bovarna, här finns ingen bov att jaga, ingen att skylla på. // Har det påverkat ert arbete?// Svar: Ja på det sättet att polisiärt behöver man inte sätta in den typen av utredningsarbete, man behöver inte jaga någon nån, hela den biten är borta, man fokuserar mer på stöd och sånt. // Det innebär ju också att ni inte har blivit så illa ansatta?// Svar: Precis. Vi slipper ju risken att man inte hittar... hela den pressen, det har gjort att det är en annan karaktär... Det är kännetecknande för en naturkatastrof.

Linda Widmark
Pressekreterare

(Ordinarie arbetsuppgift: Pressekreterare på rikspolisstyrelsen i första hand är rikspolischefen och hans stab, ta hand om mediaförfrågningar i första hand och annan informationsverksamhet i andra hand. Jobbar med "Polisens bild utåt" i en ny tjänst.

INTERVJU 3:

GENERALKONSULN

Christer Asp

1. När och på vilket sätt fick du kännedom om naturkatastrofen i Asien den 26:e december?

Svar: Via media, BBC och CNN, jag befann mig nämligen inte i Sverige när det hela inträffade utan jag var i mitt hem i Bryssel. Jag bor nämligen både i Bryssel och i Stockholm.

// Då fick du informationen ganska omgående?// Svar: Ja det var så fort det kom ut på media, så exakt hur långt efter katastrofen det vet jag inte, men ganska omgående. // Kände du till fenomenet Tsunami innan?// Svar: Ja det gjorde jag. Ytligt, men jag visste att det handlade om jättevåg.

2. Så du fick helt enkelt kännedom om det här som privatperson?

Svar: Ja det kan man säga.

3. När fick du sedan en uppfattning om dess omfattning?

Svar: Ja... löpande, vart efter media fick ökad insikt om omfattningen, så att i början var det ju otydlig information, ingen visste väl exakt vad som hade hänt, men vartefter insikten växte i media fick jag också insikt. Vad jag INTE fick insikt om via media var katastrofens verkliga omfattning och kraft, den fick jag först när jag kom hit. Jag hade tvärtom svårt att förstå när jag såg bilderna på TV att det kunde vara så många omkomna och sådan förödelse. // Att det var så många svenskar drabbade...?// Svar: Ja och det är ett ödets nyck att det var många svenskar som drabbades för att vågen slog särskilt hårt på den här långa kuststräckan, som vi har räknat ut är ungefär 30 mil lång, så slog den då på vissa ställen... inte alls, och på andra ställen med förödande kraft och värst slog den just mot dom områden där det var stor koncentration av svenskar och skandinaver, nämligen Khao Lak och Phi Phi öarna.

4. Vad var din tidigare befattning? För det här Generalkonsulatet öppnades först den 4:e januari?

Svar: Ja regeringen fattade ett beslut att öppna Generalkonsulatet vid ett extraordinärt regeringssammanträde den 11:e januari, dessförinnan var det här en utlöpa av ambassaden i Bangkok, ett tillfälligt ambassadkontor under ambassaden i Bangkok, men det blev en självständig myndighet i och med att regeringen fattade beslut om att öppna Generalkonsulatet. // Och vad arbetade du med innan?// Svar: Innan så var jag chef för den avdelningen inom UD som har ansvar för, det man kallar, strategisk exportkontroll, alltså kontrollen av krigsmatriellexport och produkter som kan användas för att tillverka massförstörelsevapen. // Så du blev inkallad? Eller hur togs kontakten med dig?// Svar: Kontakten togs först genom att man ringde från UD till alla enhetscheferna och bad om att vi skulle få fram extrapersonal och eftersom ambassadören här nere, Jonas Hafström, är min äldsta vän så frågade jag om han behövde avlastning och på så vis ringde dom tillbaka efter någon dag, från UD, efter att ha kontaktat Jonas Hafström, och sade att jag skulle åka, så jag åkte med sista planet, det var väl från Bryssel, på nyårsafton.

5. Och beslutet att öppna, det var först en avlöpare till Ambassaden?

Svar: Ja och sedan blev det en egen myndighet, en självständig myndighet i och med regeringsbeslutet, strax efteråt. När jag kom ner, så bestämde ambassadören i Bangkok, Jonas Hafström och jag att han skulle åka tillbaka till Bangkok och återta ledningen där och jag tog över ledningen här. Det var vi själva som fattade det beslutet. // Det gjorde ni ganska omgående? Informellt, höll jag på att säga?// Svar: Ja det gjorde vi direkt när jag kom ner, han åkte redan dan därefter och jag tog över ledningen här. // Och ni behövde inte stoppa upp arbetet utan ni var ganska snabbt överens?// Svar: Ja Jonas Hafström och jag var helt överens när jag kom ner. Så i och med att Jonas hade åkt tillbaka så tog jag tillsammans med Räddningsverkets insatschef, som tillträdde samtidigt med mig, Räddningsverket bytte då insatschef, från Lars Hedström, som var här dagarna efter katastrofen och i början av januari, ja den 2:a januari tillträdde sedan Göran Schnell, och Göran Schnell och jag och Stig Edqvist, som var chef för ID-kommissionen, vi åkte direkt upp och inspekterade katastrofområdena, dom tempelplatser där omkomna var uppsamlade, vi var uppe i Khao Lak, nere i Krabi och sedan i helikopter ut till Phi Phi öarna för att få en uppfattning om vad det handlade om och sedan satte vi oss ner och bestämde vilken organisation det behövdes för att klara uppgiften. När jag kom ner var det väl ett fyrtiotal personer i insatsstyrkan, väldigt många tillhörde Socialstyrelsen, alltså i form av läkare och annan sjukvårdspersonal, sjuksköterskor och andra men dom var då på väg att avveckla sin verksamhet för att vår första uppgift blev att stänga luftbron den 3:e januari och få hem de sista ambulansflygen och sedan satte vi oss då och bestämde vilken styrka vi behöver och vi byggde upp insatsstyrkan på väldigt kort tid, på 130 personer, så att vi bestämde vilka organisationer vi behövde på plats, vilka kompetenser, vilken expertis vi behövde och då drog vi upp den till 130 personer, vilket innebar att vi då hade, och fortfarande hela tiden har vi haft, den största utländska insatsstyrkan på plats här.

6. Nu har jag en fråga om vilka de största svårigheterna var i den nystartade verksamheten, men..?

Svar: Ja dom största svårigheterna hade att göra med dom traumatiska upplevelser som vi alla var med om... Och ett krav från min sida var att när personal kom ner skulle dom exponeras för katastrofen, jag ville att dom

skulle se med en gång vad uppgiften handlade om och själva få en insikt i om man klarade eller inte klarade... och ett sådant beslut hade jag redan fattat på planet under nyårsnatten när jag flög hit att, jag visste ju att jag har ingen erfarenhet av det här... och väldigt få har det, att jag bestämde mig för att klarade jag det inte, så måste jag omedelbart åka hem igen så får dom hitta någon annan. // Och det var någonting du fortsatte att tillämpa?// Svar: Ja, det fortsatte jag att tillämpa. // Och samarbetet med ambassaden i Bangkok har ni bedrivit så att ni...?// Svar: Ja det gick ju exceptuellt bra eftersom vi känner varann så väl, det finns ingen rivalitet eller andra konkurrensförhållande mellan oss. Och det var nog avgörande också för att vi var båda väldigt beroende av varandra i Bangkok och härnere.

7. Har det hänt tidigare att ett Generalkonsulat har öppnat under de här omständigheterna?

Svar: Nej aldrig någonsin. Det öppnades bakvägen så att säga, i och med att vi fanns här på plats och plötsligt så fattas beslut om att öppna Generalkonsulatet och sedan begär man då, som det heter, exekvatur hos, av de Thailändska myndigheterna. Så det hela gick fel väg, så att säga, men det berodde på omständigheterna och när... som kuriosum, är då att över en natt blev då den här myndigheten Sveriges största utlandsmyndighet, eftersom alla som ingick i insatsstyrkan, de facto, också föll under Generalkonsulatet och Generalkonsuln.// Är det alltid så?// Svar: Nja, det är inte alltid så, för att händer det en katastrof någonstans i världen, en jordbävning eller någonting så skickas personal dit men dom ingår då inte i ambassadens organisation. Men här så blev det så, det var också naturligt för att det handlar ju om kontakter hela tiden med Thailändska myndigheter, att se till att det samarbetet löpte. //Har det fungerat?// Svar: Alldeles utmärkt. // Ja det har gjort det...// Svar: Ja det har det faktiskt gjort, Thailändarna har alltid ställt upp och vi har ett väldigt bra samarbete för vi har gjort eftersökningar, alltså egna eftersökningar i katastrofområdet, så har vi alltid kontaktat Thailändarna som alltid har ställt upp med egen personal. Dom har ställt upp när vi har behövt helikoptrar och de har själva gjort ett väldigt fint räddningsarbete.

8. Och ni fick fort en uppfattning om hur stort hjälpbehovet var?

Svar: Ja det gjorde vi ju själva bedömningar, vi hade ju ett väldigt stort antal experter som var handplockade av organisationer i Sverige som har stor erfarenhet av den här typen av arbete.

9. Vilka helt nya uppgifter uppstod alltså?

Svar: Ja, egentligen, i en katastrof är det ju inte nya uppgifter, för att det är ju dom samma, det är att ta hand om de skadade, att leta efter dom omkomna och se till att de blir omhändertagna och så småningom identifiera dom, ta hand om anhöriga och hantera krisfrågor, ge direkt krisstöd, både till de anhöriga och till den egna personalen, för att alla som har varit här är ju traumaskadade, för resten av livet, antagligen men skillnaden är väl storleken på katastrofen, det är det som skiljer den från allt annat...

10. Var det några helt nya beslut att ta?

Svar: Ja nu pratar du med en som inte har erfarenhet från liknande tillfällen eller händelser... men jag kan inte se att det var några nya, unika beslut, det har jag svårt att tro, nej jag tror inte att det handlar om helt nya faktiskt... Utan, beslut som vi har tagit, har säkert tagits vid andra tillfällen, men återigen var det storleken och intensiteten i beslutsfattande kanske som skiljer.

11. Extrapersonal kallades in?

Svar: Ja man kan säga att det fanns inte, när det gäller åtminstone beslutsfattandet de första veckorna, inte tid att förankra besluten, eller söka instruktioner ifrån hemmyndigheterna, vi var på plats, vi visste vad som behövdes och vi hade väldigt fria tyglar, HELT fria tyglar hemifrån att göra och begära det som vi behövde, så att begärde vi någonting så fick vi omedelbart respons ifrån Sverige. Det var ingen som ifrågasatte våra behov, det var kanske lite unikt... // Ja det låter verkligen s... och samtidigt, som du själv säger, det gick inte att skaffa sig en uppfattning om hur situationen var utifrån?// Svar: Nej och det fanns inte heller TID att sitta och dra frågorna i långbänk...

12. Vad, förutom sjukvård, behövde dom skadade mest hjälp med?

Svar: Ja dom skadade behövde ren sjukvård och framförallt hjälp med krishantering, men när jag kom ner den första januari, det var ju precis då när luftbron började stänga, då man hade flugit hem 13 000, och fått iväg alla, utan tre från sjukhusen som inte kunde flyttas, så att kvar var väldigt få anhöriga men dom var naturligtvis

oerhört illa därän, och dom försökte vi hjälpa så gott vi kunde, det handlade om att få ut anhöriga omkomna, från de här uppsamlingsplatserna, att hitta dom och få ut dom... rätt identifierade, ska man tillägga... // Ja precis, jag har sett protokollen... // Svar: Ja.

13. Har du någon uppfattning om vad de drabbade, förutom skadorna, var mest upprörda över?

Svar: Varför skadade var upprörda? // Ja, förutom deras fysiska skador fick du någon uppfattning...? // Svar: Ja det var, och det har vi ju sett också, frustration och förtvivlan över att man kände att man inte omedelbart fick all den hjälp som behövdes. Det hör vi ofta... // Stämmer det med de anhöriga också? // Svar: Ja, det stämmer också med anhöriga. Men det är inte uteslutande, för att många anhöriga, nu, när man har lagt lite tid mellan katastrofen och nu, inser också att vi kunde inte vara här med alla svenska myndigheter från omedelbart och jag tror att många har väl kanske till en början glömt att det inte var så att det inte fanns personer på plats, för det FANNS personer på plats, det fanns nämligen THAILÄNDARE... både den officiella thailändska insatsen och frivillig insatsen och det fanns också en väldigt stor frivillig insats från ANDRA nationaliteter. Men det finns en frustration hos många över att vi inte var där och hjälpte, att vi inte fanns där, vilket inte är så ovanligt eftersom det handlar om andra sidan jordklotet. // Ja man reser ju bort, hemifrån? // Svar: Ja några få säger det också: "Jo det är klart att vi begriper att det inte finns svenska myndigheter på plats i ögonblicket någonting händer, för reser man till andra sidan jordklotet, så reser man ju bland annat för att komma BORT ifrån Sverige, komma BORT ifrån svenska myndigheter.

14. Hur mycket av den inledande periodens arbetsrutiner har förändrats över tid?

Svar: Ja vi gjorde så, jag kan ju inte uttala mig om perioden mellan den 26:e till den första januari, fram till dess att jag kom, det var ju en kaotisk period och när insikten om katastrofens omfattning praktiskt talat växte timme för timme, men när vi sen lade fast vår organisation och den svenska insatsen, så gjorde vi det i tio dagars perioder och med utvärdering var femte dag, det vill säga vad vi gjorde var att vi löpande gjorde en bedömning av hur situationen utvecklades ute på fälten, i katastrofområdena och vad vi behövde för nya kompetenser för att hantera uppgiften och vilka kompetenser vi hade som vi, kunde så att säga sända tillbaka, så att det var ett rullande schema vi använde oss av och det gör vi fortfarande fast inte så intensivt som de första veckorna och månaden.

15. Och vilka myndigheter och organisationer samarbetade ni med?

Svar: Ja det är ett tiotal, UD, alltså Generalkonsulatet leder insatsen och sedan är det Räddningsverket som hela tiden har haft en stor personalstyrka på plats, polisen med både rikskriminalen, stor styrka dom är fortfarande fjorton personer och sen naturligtvis den svenska ID-kommissionen, som ett tag var uppe i över fyrtio personer, men som nu har gått ner lite, sen har vi då svenska kyrkan, svenska begravningsentreprenörsamfundet, försvarsmakten, socialstyrelsen var ju här inledningsvis men kunde dra sig tillbaka i och med att det inte längre fanns behov av deras kompetenser, vi har Röda korset här vilket är ganska unikt, att Röda korset har valt att stanna kvar inom ramen för den här insatsstyrkan, för dom arbetar normalt självständigt, men det har varit viktigt att ha dom kvar för att dom har ju då varit till väldigt stor hjälp, tillsammans med svenska kyrkan, när det gäller krishantering, Lottakåren, Rädda Barnen var här till en början men drog sig tillbaka... jag har säkert glömt någon organisation men vi har uppgifter på det... // Ja, jag har också papper, men det är en MÅNGD... och det är ni som har organiserat... Har det här samarbetet förändrats över tid eller var det ganska inslaget från början? Den sattes ganska omgående? // Svar: Ja, den sattes med en gång och det... jag tror att det är för tidigt att försöka värdera varför det gick så bra, varför samarbetet blev så unikt den här gången. Jag tror att en faktor kommer att vara svår att återskapa och det är just den här storleken i den här katastrofen, och insikten som kom med den, och kravet som följde att man skulle upp och se vad det handlade om... men jag tror också att det handlar om väldigt tydliga delmål, väldigt tydliga medelsiktiga och långsiktiga mål och tydliga instruktioner och väldigt stor respekt organisationerna emellan, det vill säga, ingen fick gå in på den andres kompetensområde och för att åstadkomma det krävs det då en väldigt tydlig rollfördelning, så det är några av de faktorer som har bidragit till det här.

16. Hade ni på UD en krisplan som gick att använda i det här fallet? Fanns det en beredskap?

Svar: Ja det finns en avdelning på UD, konsulära och civilrättsliga enheten, som har ansvaret att dra i gång organisationen när någonting händer och det är ju det man nu håller på att debatterar och diskuterar och kritiserar, i media och som den här undersökningskommissionen har till uppgift att utvärdera. Men det är den organisationen som ska träda i kraft så fort någonting händer.

17. Har någonting i den här krisplanen förändrats?

Svar: Ja på UD, ja det återstår att se vad den nya organisationen... det är klart att man kommer att dra lärdomar av det här, men vad som blir det faktiska utfallet det vet jag inte. Jag är totalt fokuserad på uppgiften här och ägnar inte så mycket tid åt hur man kommer att organisera det på hemmaplan.

18. Hade ni en kriskommunikationsplan?

Svar: Med UD? // Ja. // Svar: Ja det finns säkert men som jag sa tidigare så var arbetsintensiteten av det slaget att vi fick helt enkelt... och man insåg hemma att det gick så att säga inte att följa planer eller... utan läget förändrades timme för timme här nere och vi gjorde själva våra bedömningar hur vi skulle agera, vilken plan vi skulle följa. Och det ifrågasattes aldrig.

19. Finns det någon som helst beredskap för en händelse av den här storleken?

Svar: Det händer ju katastrofer med jämna mellanrum, nu inträffade den här katastrofen just under värsta tänkbara tidpunkt, på annandagen och på ett område där det då fanns maximalt med svenska turister och just dom områdena drabbades maximalt, så att det kunde inte blivit värre helt enkelt. Och jag tror att... man kan planera hur mycket som helst för en sådan här situation men definitionen av en katastrof är just att det oväntade inträffar.

20. Hur ofta hade ni presskonferens, inledningsvis?

Svar: Inledningsvis så höll vi presskonferens varje morgon, höll jag en informell presskonferens, det vill säga jag höll mig tillgänglig för pressen klockan nio här, och innan mig, det här satte då Jonas Hafström igång, några dagar innan, och sedan höll jag och Stig Edqvist, chefen för ID-kommissionen, en presskonferens på kvällen, klockan nio. Och det där höll vi på med i, ja jag skulle tro, ett par veckors tid, sen långsamt började det ebba ut av naturliga skäl, men den första månaden var det ett ständigt mediaptryck och jag gav presskonferenser så fort man begärde det, så att jag gav kanske en femton intervjuer per dag under den här tiden under olika förutsättningar, på stående fot eller direkt i TV eller på väg någonstans då i bil och det gjorde jag medvetet under förutsättning att det inte inkräktade på arbetet, så såg jag det som en viktig uppgift att få ut så mycket korrekt information om läget här nere som möjligt och jag hade väl egentligen bara en enda begränsning och det var att jag gav inte uppgifter som kunde vara till skada för anhöriga hemma, men i övrigt så tillämpade jag en väldigt stor öppenhet mot media // Annars skriver dom i alla fall? // Svar: Ja, jag tycker att det var oerhört viktigt att försöka, det var ju så oerhört mycket ryktesspridning och spekulationer att jag tyckte det var viktigt att göra så att vi var tillgängliga

Här avbryter en kollega och informerar om ett nytt efterskalv på 6.2 och om huruvida det ska kommenteras av Christer Asp eller inte. Han ber att få avvakta.

Det var ju väldigt mycket svenska media, men det var också internationella media som var väldigt intresserade just för att vi i Sverige var så drabbat. // Var dom intresserade av er organisation också? // Svar: Ja dom var intresserade av vår organisation och vad som hände, dom utgick väl ifrån att, i och med att vi var så drabbade, dom visste att vi hade en väldigt stor insatsstyrka på plats och att vi också hade kanske bättre information än de flesta andra.

21. Kommer den här samverkan som har varit unik mellan myndigheterna och organisationerna härnere att på något sätt fortsätta?

Svar: Ja, vad vi kommer att göra, så småningom, det är ju att utvärdera varför det blev ett unikt samarbete här, och de är de här faktorerna, några av dom faktorerna har jag nämnt för dig, men det är vi ganska överens om att se vad vi kan dra ut vad som var det bästa med det här samarbetet och hur vi kan bära med oss det till nästa katastrof, därför det är för tidigt att göra det än, kanske framåt sommaren eller tidig höst, när man har fått distans till det hela. Men det är avsikten att det ska göras, just för att det har nog aldrig inträffat tidigare, den här typen av samarbete. Dom som har varit med tidigare säger att ibland så går tyvärr halva tiden åt till revirtänkande mellan organisationerna och så har man bara halva tiden kvar för att ägna sig åt uppgiften. Men det är en självklarhet att det ska göras.

22. Kommer era rutiner att förändras på något sätt?

Svar: Med era, är det här eller? // Ja det tänker jag på i första hand. // Svar: Ja dom förändras ju gradvis beroende på uppgiften, vi håller nu på, till exempel, själva insatsstyrkan med Räddningsverket då i spetsen har ett

regeringsmandat att jobba fram till den 14:e April och nu så har vi gått igenom då vad vi kan ha för behov efter den 14:e April och i stort sätt så rullar över den här organisationen ytterligare en månad, eller vi har begärt att få rulla över organisationen men med vissa nedskärningar, gradvis vi trappar ju gradvis ner organisationen och under förutsättning att den här DNA identifieringen kommer igång och det har varit väldigt mycket problem kring den och vi hoppas att det nu ska, att vi har löst alla problemen och att den kommer igång i April. Kommer den i gång i April så kommer sannolikt att falla ut ett väldigt stort antal på kort tid med nya identifieringar. Det är många som inte går att identifiera annat än med DNA, för vi har ju kunnat identifiera i väldigt hög takt med hjälp av tandkort och nu också, i viss mån, med fingeravtryck men vi har inga fingeravtrycksregister i Sverige så att vi måste gå in i hemmen och säkra fingeravtryck och det är väldigt tidsödande, det tar två veckor per fingeravtryck att säkra dom. Men vi har kunnat identifiera väldigt mycket med hjälp av tandkort, men i flertal fall kan man inte identifiera BARN med tandkort, för barn har för bra tänder i Sverige och även ungdomar upp till tjugo års åldern har väldigt bra tänder, så att vi saknar väl en hundrafemtio barn, och har väl upp mot hundratjugo barn kvar att identifiera, sen om DNA tekniken kommer i gång snabbt så kommer vi förhoppningsvis att kunna identifiera fortsatt hög takt i april och in i maj och gör vi det så kommer vi att, efter det att det första positiva utfallet av DNA kommer ut, kommer det sedan att finnas ett mindre antal väldigt svåra fall kvar och dom kommer man förmodligen att hålla på att arbeta med... i mer än ett år till. När vi då har identifierat det allra flertalet och inte har så mycket hemsändningar, vi hade till exempel tjugo som vi sände hem i måndags och vi hade femton igår, så att när antalet hemsändningar minskar så kommer den biten av organisationen som vi nu sköter helt och hållet, och DET är unikt, att en insatsstyrka av det här slaget som också sköter allt ifrån att ta ut dom omkomna, till att lägga dom i kistor och se till att flygs hem. Och det kräver en stor organisation på plats här, men när så att säga talet identifierade sjunker kraftigt så kommer vi att lämna över den här organisationen till SOS International, som normalt sköter dom här hemtagningarna och jag hoppas att det kommer att ske någon gång sista hälften av maj och när det sker då kommer vi att kunna skära ner såväl hela insatsstyrkan ordentligt och dom funktioner som vi behöver ha kvar i form av bistånd till anhöriga och att få ut dom papper som vi behöver för att kunna skicka hem dom anhöriga, dom kommer att läggas direkt in under Generalkonsulatet, in i Generalkonsulatet och dom kräver då inte en särskild organisation, då i form av den insatsstyrka vi har nu, samtidigt kommer det också skäras ner i den svenska ID-kommissionen ganska ordentligt till kanske tolv personer och det är ungefär den styrkan som kommer vara kvar till slutet och sen så kommer också rikspolisstyrelsen sannolikt att börja skära ner sin styrka så att gravis, beroende på intensiteten i identifieringarna så kommer vi att skära ner delar och sedan får vi se hur många vi behöver när gäller anhörighetsstödet för att det beror ju på, nu har vi haft en ganska strid ström av anhöriga som har kommit, på de senaste två månaderna är det kanske en 250 anhöriga som har sökt upp oss här och som vi ger stöd i väldigt stor utsträckning men... någonstans här i såg månadsskiftet maj / juni hoppas jag att jag ska kunna dra ner den här insatsstyrkan ganska ordentligt, vi är fortfarande ett åttiotal personer // Det är mycket... // Svar: Ja det är mycket, men anhörighetsstödet kräver en hel del, så vi går alltså väldigt långt här, längre än något annat land när det gäller krisstöd, vi tar med de anhöriga, med till katastrofområdena... de går till och med ut och badar i vattnet med de anhöriga, om det hjälper de anhöriga att komma över traumat och de anhöriga, alla som kommer hit, vill upp och se var hotellen låg och dom måste ha vår hjälp, för att geografin ser inte ut som den gjorde den 25:e december och vi har då gjort satellitkartor, tagit GPS positioner på hotellen, och vi erbjuder dem då att köra upp de anhöriga till katastrofområdet och många behöver då krishjälp, dom bryter ihop när dom kommer upp och hör vad det handlar om, många träffa polisen och ge uppgifter om anhöriga eller höra om ID-arbetet så att vi har även anhöriga från andra nationaliteter, som ringer till OSS, för att höra vad som händer, för dom känner att dom inte får någon information från sina myndigheter.

23. Stannar ni kvar nu, som Generalkonsulat?

Svar: Ja det här är upprättat tills vidare nu, så att det kommer att vara kvar tills vidare helt enkelt och ett huvudsyfte med det här Generalkonsulatet på sikt, det är ju att fortsätta att ge bistånd till återvändande anhöriga, vi räknar med att anhöriga kommer att återvända hit, många för att dom vill se platserna, komma tillbaka till platserna, där dom förlorade familjemedlemmar och en del kommer att komma hit för att det här är så att säga den plats där de förlora sina anhöriga, som dom aldrig kommer att återfå. // En begravningsplats? // Svar: Ja det blir det. // Det låter också unikt, att man har en beredskap för anhöriga på det sättet? // Svar: Ja det är det, sen är det ju det att just den här regionen, hit kommer ju dom allra flesta svenskar som reser till Thailand, jag tror att det är en kvarts miljon svenskar som kommer till Thailand varje år, alla kommer ju inte hit men jag tror säkert en 30 – 50 000 som kommer till just den här regionen // En medelstor svensk stad? // Svar: Ja, det är en, jag tror att just när katastrofen inträffade tror jag att det var runt 30 000 svenskar här och det är en medelstor svensk kommun.

24. Det här är en längre fråga om samarbetet. Men rollerna var klara? Ni har huvudansvaret att organisera med Räddningsverket och du gjorde en första, tillsammans med Insatsstyrkans chef, så att säga personlig? //

Svar: Ja jag är ansvarig för allting. Och sedan har jag oerhört kompetenta personer från Räddningsverket med, svenska ID-kommissionen är också väldigt välkänd och kompetent internationellt sett, så att det har varit en oändlig hjälp.

25. Det talas om att EU ska inrätta civila snabbinsatsgrupper, är det en bra idé?

Svar: Ja det tror jag är bra, det har funnits ett visst samarbete från EU:s sida härnere, men i huvudsak har de enskilda länderna skött sig själva, sen har man bytt lite information sinsemellan, men jag tror att det är bra att inrätta så att säga, en gemensam och en civil styrka, katastrofstyrka som kan skickas ut till områden och man kommer ju också, det har man redan beslutet, att göra det på Identifieringssidan och den tror jag kommer att sättas upp redan till sommaren, så att man får ut identifieringsexperterna så fort någonting sånt här händer.

26. Det talas också om EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik skulle kunna användas, också i praktiken, vid naturkatastrofer och räddningsuppdrag, vad är din uppfattning?

Svar: Ja, det går naturligtvis efter att man har upprättat en sådan civil styrka för katastrofbistånd så kan ju den sättas upp och ha väldigt nära samarbete med krishanteringsstyrkan, för det handlar ju trots allt om det, krishantering, katastrofbistånd.

27. Slutligen, vad tycker du såhär i efterhand har varit den största lärdomen att dra av allt det här?

Svar: Ja alltså den största lärdomen av det här det är väl så att säga att när någonting sånt här inträffar så, vad som krävs som jag ser det, det är inte någon jätteorganisation på hemmaplan utan jag tror att vad som krävs är att man har en ständig beredskapsstyrka, den behöver inte vara på mer än, en åtta tio personer, som skickas ut i det ögonblicket som katastrofen inträffar som har kunskap om att bedöma katastrofens omfattning, som har kunskap om att bedöma vilka konsulära insatser som behövs och som har med sig telefonnummer och kan dom organisationer i Sverige och vad dom har för kompetenser så att dom snabbt kan få hem ett budskap om att såhär ser katastrofen ut, det här exakt är vad vi behöver, då och då. Jag tror att det är viktigt för att, efter det jag har sett här, så tror jag att det hade inte hjälp om vi hade skickat ut en armé hit med räddningsfolk, de hade förmodligen gått och trampat varandra på tårna och inte kunnat fungera, utan vad som hade behövts var att någon som kunde bedöma EXAKT vilken kompetens och vilken expertis som vi behöver i det givna tillfället och som kan bedöma hur vi bör bygga upp och vilken beredskap vi bör ha de närmaste dagarna och veckorna för att få hit folk. // Vad skulle dom här experterna kunna? Medicin, logistik? // Svar: Ja dom ska ha kunskap om, kunna göra en bedömning om de medicinska insatser som behövs i inledningsskedet, vilket det uppenbart var vid det här tillfället, krishantering eftersom, har jag förstått, många svenskar kanske helst hade sett att dom hade fått tala med svenskar och inte utländska krishanterare, som kan bedöma när vi behöver ha ner, så att säga, ren räddningspersonal, vilken typ av räddningspersonal vi behöver och så vidare. // Finns det någon diskussion om eventuella terrordåd i Thailand? Jag tänker efter bombdåden på Bali. // Svar: Ja det har ju funnits incidenter i södra delen, på gränsen till Malaysia // Och i Phuket? // Svar: Nej, vi har inte fått några sådana signaler.

INTERVJU 4:

FÖRSVARSMAKTEN

Ingrid Pettersson

1. När och på vilket sätt fick du höra talas om Tsunamikatastrofen den 26:e december?

Svar: Ja det var via medier hemma i Sverige, TV och radio var det nog först, jag var i Värmland och firade jul och det var också en kompis som ringde och sedan fick jag VÄLDIGT snabbt telefonsamtal från Thailand, jag hade kompisar som var härnere och dom ringde och berättade att dom var ok. // Var var dom någonstans? // Svar: Dom var i Khao Lak, men dom klarade sig. // Så du fick samtalet INNAN du egentligen hade börjat förstå i vilken omfattning...? // Svar: Ja, det var innan jag hade fattat någonting... man fattade ju ingenting där i början. // Kände du till fenomenet tidigare? // Svar: Nej det gjorde jag inte.

2. Men då fick du kännedom om den som privatperson?

Svar: Ja.

3. När fick du en uppfattning om vilken omfattning det rörde sig om?

Svar: Jaa... det dröjde någon dag, man trodde ju aldrig att det skulle vara en så stor katastrof och så kom det jättestora siffror på antal döda, så här många svenskar är det i området, som man bara... kände panik nästan. Och sedan började man fundera på, men det dröjde någon dag innan det lade in sig lite... sen dan innan nyårsafton, den 30:e, då pratade jag med min chef hemma i Sverige, och då var han inblandad med resorna ner hit, för försvaret och lite andra // Vem är din chef? Är det någon som har varit här?// Svar: Nej, det har han inte varit, utan försvarets resebyrå på högkvarteret i Stockholm, vi blev inkopplade 30:e december.

4. Fick du fortlöpande information från de drabbade platserna och hur många människor det kunde röra sig om?

Svar: Nej inte direkt, det var genom media man hörde... att det var mycket saknade, men i början var det ju väldigt, informationen var ju väldigt rörig och det förstår man helt och hållet att det var. // Ingen hade överblick?// Svar: Nej.// Så fram till den 30:e så är det som privatperson du tar in informationen?// Svar: Ja, och sedan fick jag reda på att min chef hade börjat med det här och sedan den tredje januari började jag jobba själv och då började jag jobba mot Thailand.

5. När kom du ner till Thailand?

Svar: Jag kom ner den femte februari. // Och du har varit här sen dess?// Svar: Ja. // Det är bland dom längsta?// Svar: Jaa, det är några som har varit här längre...

6. När du sedan började jobba med det här, var dina arbetsrutiner de vanliga, så att säga, eller var det några helt nya uppgifter?

Svar: Menar du här? // Ja, jag tänker på när du började arbeta med det. // Svar: Ja, det var väldigt många som kom ner hit tidigt och togs ner med enkla biljetter, togs ner med chartrade plan, och sedan hjälpte dom försvaret, jag hade en av mina arbetskamrater som åkte ner tredje januari och han gick hem med allting till mig då, så bokade jag biljetter här nerifrån och hem. Då var det ju så att jag bokade biljetter åt alla organisationer, det gjorde försvaret, för det var så rörigt och bara för att få hem dom, och då var dom ju... ja då mådde dom ju VÄLDIGT dåligt dom som hade varit härnere och det var ju viktigt att få hem dom utan att det skulle tas tid och krånglas med massa olika... Ja, så vi körde ju åt Svenska kyrkan, Försvaret, Räddningsverket, Röda korset, Rädda barnen, Lions och... ja alla, Socialstyrelsen var ju här nere också, så det var mycket...

7. Kallades extrapersonal in?

Svar: Nej, inte från början, men vi lånade in en tjej hemma i Sverige, från Uppsala som satt med resor där, för att klara det dagliga arbetet, men det var... det var långa dagar. Man kunde sitta och jobba tio, tolv timmar per dag, men man brydde sig inte, det var bara att lösa sitsen och sen... sova får man göra en annan gång...

8. Men det här samarbetet startade direkt alltså?

Svar: Ja.

9. Fann det några helt nya beslut?

Svar: Vad som är med det här är att det är första gången som alla myndigheter jobbar ihop, och det är ju stort... och därför blev det ju mycket beslut, till exempel att Räddningsverket har ingen... försvaret är härnere på grund av att vi kan logistik, för Räddningsverket har ingen organisation för det och då kommer försvaret in på det // Och ni har det mer eller mindre förberett?// Svar: Ja och sedan har vi ju en organisation, vi har ju i och med folk i utlandsstyrkorna, med logistikgrejor... // Blev ni tillfrågade eller kom ni själva med ett erbjudande?// Svar: En del... dom första som åkte hit ner när Försvaret fick en förfrågan om man kunde skicka folk, dom blev ju tillfrågade och sen, personligen lämnade jag in ett intresse att åka ner då. Jag satt ju en hel månad och jobbade med det hemma så att det var väldigt skönt att komma ner och se helheten // Och då var du också inkörd?// Svar: Ja, det var jag, man kan också se det som ett slags avslut, för att bara sitta hemma och titta på TV eller lyssna på hur det var härnere... nej, det var enormt skönt att komma ner och få skaffa sig sin egen bild av det hela och det blir lite, som man säger, ett avslut. Så trots att jag inte har några nära, som jag känner, som har omkommit så är det... // Nära....?// Svar: Ja det blir väldigt nära... det är påtagligt verkligen.

10. Fanns det något beslut som var väldigt svårt att ta? Eller låg dom inom ramen för vad ni är förberedda på?

Svar: Jag åkte ju med då som expert på resor och så skulle jag stötta, som en assistent, på logistik då och jag hade en väldigt klar bild på vad jag skulle se och vad jag skulle göra härnere, det hade jag klart inne i huvudet, men... när jag kom ner så, efter ett tag, det har ju vidgats, och man har ju gjort, man har ju varit inbladad i allt möjligt och det är det som känns helt rätt. Nu ser man det här, hela linan, vad det är vi siktar på när vi identifierar... det trodde jag aldrig i hela mitt liv att jag skulle klara av att se... men man har ju tänjt på sina gränser väldigt mycket härnere... men sen har det varit helt ok, jag har känt att det här vill jag göra nu för att jag vill ha hela bilden liksom, men... sen är det vissa som inte vill ha, eller inte orkar att ta hela bilden... och hade nån sagt till mig att jag skulle titta på det här hemma då hade jag bara sagt: Aldrig! Ni är dumma i huvet! Men det är många... som jag har uppfattat det, som har tänjt på sina gränser väldigt mycket härnere... det känns som om det är naturligt.

11. När fick ni, på Försvaret, en uppfattning om hur stort hjälpbehovet var?

Svar: Ja dom, Försvaret, fick ju den 26:e redan och då har beredskapen höjt väldigt mycket i försvaret med, det var inte bara i Thailand, utan det var ju en styrka redo med ingenjörer för att åka till Acheprovinsen och hjälpa till att bygga upp där, minröjningsfartyg till Sri Lanka för att röja minor utanför kusten, så det har varit lite beredskap och det sedan var ju våra Herkulesflygplan nere tidigt också och försvaret har ju haft, ja HAR beredskap från början. // Det var på något sätt bara att sätta igång det? Det finns där?// Svar: Ja det finns där, en massa styrkor som ligger i beredskap, men det är ju det här att det ska komma ett regeringsbeslut...

12. Hur organiserades arbetet de första dygnen och hur har arbetsrutinerna förändrats över tid?

Svar: Ja, hemma... var det ju, först i början var det ju bara: insats snabbt, via telefoner, kosta vad det kosta vill. Folk SKA ner, folk SKA hem, och i början var det bara: Lös uppgiften! Och det var ingen speciella planering, men under den här månaden som jag har hållit på med det här så blev det ju mer organiserat: Vi gör såhär. Och först i början var det ju bara, där det fanns plats på dom planen där köpte vi biljetter men sedan blev det ju mer inriktat på Thai airways bara och eftersom dom går mycket lättare, men det blev lite mer rutiner över det, men i början var det nödutryckning där...

13. Har du någon uppfattning om vad de skadade behövde mest hjälp med, alltså förutom sjukvård?

Svar: Jaa... det är väl sjukvård... och sedan är det väl STÖD, stöd från myndigheter är väl någonting jag har reagerat på personligen, det här att det inte gick att komma fram till UD, det var kaos, rent allmänt i Sverige och ja de fick inte tag i sina anhängare i hemma och ja... det har ju inte funkat... Det var ju både jobbigt hemifrån Sverige hit ner och här nerifrån och hem. Nej, personligen tycker jag att UD har skött det här väldigt, väldigt dåligt... men det är svårt att säga vad som skulle ha kunnats gjorts bättre också kanske... men det måste ju ses över och kanske nu titta över, förhoppningsvis tar man lärdom av en sån här sak nu och sätter sig ihop, alla de här myndigheterna och har insatsen klar. Men jag vet att dom har börjat jobba på det hemma, försvaret har ju, med nuvarande ÖB, Håkan Syrén, det här är hans linje totalt, det här är vad han vill. Han tycker att vi ska Räddningsverket, Polisen, alla... vi ska jobba sida vid sida, både nationellt och internationellt, man ska ju plocka den kompetensen från de statliga myndigheter och organisationer som finns. Det finns ju det här att man börjar bygga nåt eget, bygga hjulet igen liksom, det görs alldeles för ofta! Många gånger // Är det då ont om tid...?// Svar: Ja. Det är onödigt.

14. Gäller det här för de anhörigas reaktioner också?

Svar: Ja.

15. Och du har redan nämnt vilka myndigheter och organisationer som ni samarbetade med. Har det samarbetet fortsatt?

Svar: Det blev ju lite mer, efter dom första två veckorna då det var mest hem med folk åt alla myndigheter, vi har den "lilla pärmen" där allting lades, allting lades ju bara på ett och samma konto på försvaret och sedan har det ju börjat sorterats ut nu: ok det här ska UD betala det här ska Räddningsverket betala... Stackars den människan, säger jag, som ska utreda det där! Men sen blev det ju mer organiserat då togs det ju kontakt med var det Resia...? på Räddningsverket och Nyman & Schults i Karlstad, Röda korsets Tranås resebyrå och det är så vi jobbar mer nu, för nu är det mer... ja, men sen kan man ju om det krisar riktigt... så får man väl jobba som man är van vid hemma och ta allt på försvaret och sedan får man väl fakturera vidare det sen, men nu har det blivit,

men på samma gång, jag tycker det är en annan sak man ska titta över, med resor och vissa saker att, för det ska det vara ETT ställe man ringer till, så hamnar det rätt på en gång...

16. Ni har ju självklart en krisplan, men gick den att använda sig av?

Svar: Ja nu är ju inte jag inblandad men jag tror att försvaret har, vi har ju ett ganska bra utvecklat med... allting, med jurer hit och dit och vakthavande befäl, både på högkvarter och allting vi har en egen ("Frihab"??? Heter den en)...krisstabgrupp med en jourtelefon som sitter, man kan ringa dygnet runt hem om det är nånting, så försvaret tycker jag ligger väldigt långt fram på mycket där alltså... och vi har ju två dagars hemkomstprogram, när man kommer hem, och pratar med debriefare då // Är det obligatoriskt?// Svar Ja. Men det är vi vana vid, har man varit utomlands för förvaret då är man van vid att man har en sån här debriefing när man kommer hem och... // Ja, så ni kunde hålla er till krisplanen?// Svar: Ja, det tycker jag... och skulle det hända någonting allvarligt här, med försvarets personal, då kommer dom ner också och hjälper till, så där tror jag att försvaret ligger väldigt långt framme...

17. Hade ni en kriskommunikationsplan? Alltså att ni också hade en utblick mot medierna och de andra organisationerna?

Svar: Det har väl löst sig... det här mot de andra myndigheterna, det har ju inte egentligen varit ett samarbete förut, så nej, det finns det inte... men som sagt, förhoppningsvis blir det det nu, efter det här. Men nej, ingenting sådär med Räddningsverket och Försvaret nåt ihop, det enda jag vet är att försvaret hade en person som satt nere på Forsvarsdepartementet, där hade vi en väldigt tidigt, angående samordningen, vad kan försvaret göra... en person satt på Arlanda också.

18. Händelser utomlands, av den här storleken, hade ni någon förberedelse för det, eller kunde ni bara vara tillräckligt flexibla och gå in?

Svar: Ja, det är nog flexibilitet, för Försvaret har ju inte... direkt så mycket med det här att vi åker ut på såna här grejer. Det har ju aldrig... vi åker ut på våra missioner med då är det ju en annan grej, det har en gång som tar mycket längre tid, här var det ju, det blev flexibiliteten som gjorde att det funkade // Och ni fick lösa det efter hand?// Svar: Ja.

19. Vilka speciella svårigheter eller skillnader har det inneburit att det var just i Thailand? Ur har samarbetet med Thailändska myndigheter fungerat?

Svar: Jaa, om det skulle hända en sån här sak, så säger jag: Tack och lov att det hände i Thailand! För att dom känns som dom är ytterst hjälpsamma och det har man ju hört också, när man har pratat med anhöriga: Han hade två skjortor och han gav oss sina två skjortor. Jag tycker att det jag har haft med myndigheterna och Thailändarna att göra, jag har haft mycket med flygbolagen att göra och dom gör ju ALLT för att hjälpa till! Dom tycker att det här är en sån tragedi för Sverige... ja dom jobbar med oss. Man har enorm hjälp, de bokar om biljetter som inte är ombokningsbara och... men de tänker på sin turism också, men jag tycker att dom har varit, underbara! Det här mottagandet, men man förstår dom också dom måste ju, men alla länder hade inte gjort det. Nej, jag tycker att det har varit väldigt positivt härnere.. // Är det här ditt första utlandsjobb?// Svar: Nej, jag har varit i Kosovo, i sju månader och jobbat på militärbataljon. Och det är stor skillnad, då lever man mycket mer i en skyddad värld, här är man mer en del av... det här trycket av anhöriga, de är ju runt omkring en, man måste hela tiden vakta tungan, journalister... så man har ju varit mycket på helspänn... även när man går ner och käkar på stranden på kvällarna, så...man vet inte vem som sitter bredvid! Nu har det blivit lite lugnare, men i början, de första veckorna hade vi journalister vid bordet bredvid, hela tiden! Men annars tycker jag att dom har varit bra, de förstår att vi måste få sitta ner på kvällen och koppla av, det är ju en form av debriefing vi kör. // Det blir någon informell form... att få ventilerat?// Svar: Ja, är det någon som tycker att dom har varit med om någonting jobbigt, så sitter vi och talar om det på kvällen, det är jättehäftigt att kunna göra det! // Det är det första som slår en när man kommer hit, hur mycket informella möten det blir hela tiden.// Svar Jaa.

20. Hur ofta höll ni presskonferens inledningsvis, vet du det?

Svar: I början var det, ja innan jag kom ner var det väl jämt, jag kan tänka mig att vissa personer hade en journalist i hasorna hela tiden... men sen jag kom ner, det har väl varit kontakter med pressen, men lite mer informellt i vissa fall och sedan har det ju gått hem vissa grejer, när det har hänt någonting stort härnere men det har ju inte varit det där trycket, man har ju hört hur det i början, att Insatsledare och Stig Edqvist på DVI, inte

gjorde någonting annat än och gav intervjuer alltså, och det blir ju lite... De är ju här för att göra ett jobb. Dom kunde ju egentligen aldrig göra sitt jobb för att dom var tvungna att prata med pressen hela tiden.

21. Vad har den största upprördheten varit bland skadade och anhöriga?

Svar: Sverige. UD. // Det är så?// Svar: Ja, att dom är besvikna sen har en del varit, ja vissa är ju besvikna på ALLT, bittra på allting, ifrån Gud till vattnet, till stranden... ja. Men det är ju många som har, det finns ju ett arkiv därinne, med sånt som Räddningsverket har fått, tackbrev, som är... ja dom är väldigt nöjda. Alla gör ju allt dom kan och sedan kan det ha blivit lite... jag kan känna tror jag, att dom är i en frustration, dom anhöriga... men det känns som om, ibland går dom ett steg för långt också, vad personalen härnere ska utsättas för också... och det är såna krav ibland, ingen går väl här nere nu utan att ha fått en rejäl utskällning för nånting, nångång... men då är det bara att tänka, att dom är i sitt livs värsta kris // Och inte ta det personligt...// Svar: Nej, det får man ju inte göra. Men annars så tror jag, eller rent sett... svenska myndigheter. Jag menar polisen har fått sig en skopa, försvaret har fått sig en skopa för att vi inte har ställt upp och gjort det vi ska och: varför gör ni si och varför gör ni så? Jag menar det går ju inte att göra... det måste komma ett beslut på det också... Och sedan tycker jag också att det var konstigt, i början hemma i Sverige, var det mycket ja på UD:s presskonferenser, dom hade inte så mycket fakta, dom hade ju fel fakta många gånger och det irriterade mig personligen, plus att det irriterade ju verkligen dom anhöriga // Risken är att man inte tror på informationen nästa gång?// Svar: Precis. Men den stora bitterheten är UD i synnerhet, men alla svenska myndigheter...

22. Är det svenskt? Och då menar jag det egentligen utan värderingar, att vi i demokratisk anda har rätt att ställa krav, att vi är vana vid att bli lyssnade på?

Svar: Ja jag tycker att det är typiskt svenskt. Vi har väldigt mycket krav på vår omgivning, att det ska vara si eller det ska vara så... vi är vana, vi är ju ganska bortskämda faktiskt med att få bra information och ha ett bra stöd. Ja, så det tror jag, det känns som om det är typiskt svenskt.

23. Det här tror jag att jag egentligen vet... det här samarbetet mellan alla de här myndigheterna och organisationerna är ju unikt, jag har frågat innan, om det har vuxit fram eller om det fanns en ingenjör, en hjärna bakom?

Svar: Ja jag tror att det bara har vuxit fram. Faktiskt, det har ju pratats om det lite hemma, men det har ju aldrig kommit till skott med någonting, men det BLEV så och det blev lyckat, anser jag. Det känns som ett väldigt privilegium att ha fått vara med i det här. // Kommer ni att samla de här erfarenheterna? Försöka dokumentera dom?// Svar: Ja det dokumenteras ju väldigt mycket här nere och jag har hört hemifrån är ju att dom sätter sig ihop, de här inblandade myndigheterna och försöker skapa en erfarenhet av det. Jag hoppas att det blir någonting som blir bra och att dom kommer att utveckla det.

24. Har du någon uppfattning om att era egna rutiner kommer att förändras på något sätt?

Svar: Det blir ju... vi sitter ju i knät på UD. Det är ju bara så. Vi kan ju inte skicka ner... det hade ju kunnat gå ner Herkules den 26:e egentligen hit ner, // Så god är er beredskap?// Svar: Ja, vi har ju god beredskap i försvaret, men det är ju det att det måste komma ett beslut från annanstans ifrån, men förhoppningsvis så är det väl, vad jag har hört, kommer ju Räddningsverket, dom har ju också suttit i knät, men att dom nu får fatta egna beslut. Men sen vet man ju inte om det blir så men man hoppas ju att det blir så... Det måste gå snabbare, än vad det gör nu... och dom har ju, folk sitter ju i beredskap lite här och var.

25. Jag undrar bara vad du har för uppfattning om att det var en naturkatastrof, det vill säga att ingen bar skulden, har det påverkat ert arbete jämfört med om det hade varit ett terrordåd?

Svar: Ja om man säger så här det går ju inte att skylla på nånting, det här är ju... även om man aldrig har hört talas om det, en naturkatastrof, vid ett terrordåd då är det ju... Jordbävningarna händer ju dagligen, men de här är svårare att TA på, på nåt sätt, vid terrordåd vet man ju att det ligger några idioter bakom det här som har tänkt ut och planerat... men här är det ju ingen, det finns inget syfte med det, det är mycket svårare att ta på en naturkatastrof, man märker ju också vad som händer med folks tro och med frågorna om varför...

26. Slutligen, vad tycker du så här i efterhand att man kan dra för lärdomen av det här?

Svar: Det var det jag talade om tidigare, man hoppas att Sverige nu, och UD, tar det här till sig och drar lärdom om att... på grund av att det finns så mycket experter i myndigheterna i Sverige att dom nu utnyttjar det här, jag

menar, hade funnits de här experterna och de här flexibla människorna som det handlar om här, då hade det varit totalt kaos. Så att man drar lärdom, dokumenterar det här och jobbar vidare... För man vet aldrig, det händer igen, eller även om det skulle vara terrordåd så skulle egentligen samma styrka åka ut igen och hjälpa till... Det hoppas jag att man drar riktig lärdom av, att det inte bara rinner ut i sanden det här, så om ett år så blev det ingenting av det. Att myndigheterna hemma i Sverige jobbar på det och har en plan för det, ja det hoppas jag! Det säger ju alla också, att dom ska ta med sig det här hem nu. Försvaret är ju väldigt, dom är ju väldigt intresserade hemma. Jag tror att Håkan Sylvén, Sveriges Överbefälhavaren kommer att ta åt sig. Det här är hans grej. // Intressant att han redan tidigare har haft... // Svar: Ja, han har, redan när det gäller nationella saker hemma, som rymningar från Hall till exempel och polisen är ute och jagar... vi menar att vi har också på Försvaret utbildade militärpolis och specialförband om man säger så, om dom skulle kunna vara med i ett sådant fall, att vi kan gå över gränserna mycket mer. // Är det lagarna från Ådalen, som ligger kvar? // Svar: Javisst, det är Ådalen som ligger kvar. Tyvärr. // Ja, det kan nog ha haft sin funktion, men trettioalet var en så speciell tid, det känns som det skulle gå att ompröva nu? // Svar: Ja vi är i ett annat läge nu. // Och det sitter personer med kompetens som inte används? // Svar: Ja, precis. // Vet du vad polisen som är här har för uppfattning? // Svar: Nej, det har vi nog aldrig pratat om... Räddningsverket tycker, eller några har sagt i alla fall: VI ska inte hålla på med logistik, vi ska inte ens bygga upp nånstans det ska vi ju använda försvaret till // Så kan dom koncentrera sig på det som bara dom kan göra? // Svar: Och sedan om försvaret behöver skicka någon med specialkompetens, så kanske vi kan plocka någon från Räddningsverket istället... på ett annat sätt. // Har det funnit en konkurrens mellan myndigheterna tidigare? // Svar: Jaha! Det tror jag, pinka revirvarianten, den är ganska typiskt svensk också, ja det tror jag // Är det den som har upphört här tycker du? // Svar: Ja, den har upphört här, tycker jag, mycket, för här jobbar man verkligen sida vid sida och har ett mål, men det intressanta är om den upphör i Sverige, vilket jag har svårt att tro, till viss del faktiskt, tyvärr... men det vore läckert. // Hur många har ni varit här, bara på ungefär? // Svar: ... femtiotal kanske, det var ju många som var här i början, i bara korta perioder. // Jag tänkte på hur många det är som skulle kunna inympa idéerna i Sverige sedan? // Svar: Ja, sedan tycker jag att försvaret har, ok Överbefälhavaren var här, och det var lite häftigt för han var på ett annat besök i Bangkok, men då kom han och Jonas Hafström fram till att han skulle nog åka ner hit ändå, och det gjorde han, han åkte alltså hit på sin lediga dag och hade ett späckat program, men han sa, jag talade med honom lite efteråt, YES, sade han... Han höll också ett jättebra tal och... Det här är precis hans linje, så det var jättebra för honom att komma ner och se det... jag hoppas verkligen att, det här är den nya melodin i staben säger dom, det är lite hörsägen också... vi får väl se

Ingrid Pettersson

I Sverige: Jobbar på resebyrå åt Försvarets högkvarter, sköter alla försvarets utlandsresor, plus utlandsstyrkor och inrikes åt högkvarteret. Gruppledare över försvarsmaktens gruppen inte dom som är i utlandsstyrkan
I Thailand: En kombination av resebyrå och logistikassistent, administration särskilt papper kring hemresor med tullen bland annat

Hemma är det egentligen boka resor världen runt och ha lite det dagliga ansvaret för att gruppen funkar hemma, dom sju personerna som är underställda mig, plus att jag håller på med lite administration utveckling för att bli bättre i framtiden. Vanligtvis är det ju mycket kontorsarbetet med det har det ju inte varit här, här har man ju varit ute på allt, men så ska det ju vara, man ska vara flexibel. // Har du gått en ordinarie värnplikttutbildning? // Svar: Nej, ingen värnplikt men för att få åka ut på utlandsvistelserna inom Försvaret måste man ha gått en grundläggande soldatutbildning utlandsstyrka, och när jag gick den 1999 var den på tre veckor, nu är den på fyra och då får man lära sig att hantera vapen och lära sig att jobba i grupp väldigt mycket, det är om man säger en förkortad värnplikt. // Har du haft nytta av den? // Svar: Ja, det har man ju, men sen har jag haft en väldig nytta av att jag har varit ute förut, i ett sånt här fall ska man inte skicka nån ny, för ofta går saker inte att lösa på det vanliga sättet, så då får man tänka vidare, uppfinnelserikedom måste man ha. Det är mycket att ta med sig hem alltså!

INTERVJU 5:

RÖDA KORSET

Christina Rahmn (CR) och Ulf Gilford (UG)

1. När och på vilket sätt fick i kännedom om Tsunamin den 26:e december? Och om ni kände till fenomenet innan?

Svar: UG: Nej det gjorde jag inte, inte Tsunami, men jag har själv varit med om andra naturkatastrofer så att jag hade en viss kunskap om vad det kunde innebära. Och jag hörde talas om den via media.

Svar: CR: Det var samma för mig, det var via media och jag hade aldrig hört ordet Tsunami. //Var det som privatperson då?// CR: Ja, det var ju en söndag, det var privat. UG: Ja, det var privat.

2. När gick det att få en uppfattning om dess omfattning? CR: Jag jobbade ju på måndagen, på Röda korset och då var det ju full aktivitet, så att då tror jag att vi hade tillgång till alla information som fanns, vi hade uppdatering omedelbart. // Och att det var så många svenskar, stod det också klart för er?// CR: Ja, inte HUR många men att det var väldigt många svenskar drabbade, ja det skedde under de här allra första dagarna. UG: Jag började nog inse omfattningen när jag blev nekallad till Sturup och Kastrup när jag blev ombedd att ta emot flygplanen på onsdagen där, det var ju ganska långt efteråt, men då började jag inse vidden av den här katastrofen som hade skett.

3. Och en uppfattning om hur stort hjälpbehovet var?

CR: Ja, informationen till oss gällde ju flera olika saker samtidigt, för dels var det ju vår katastrofsamordnare på vår, det som vi kallar avdelningen för katastrof och beredskap, och då gällde det ju HELA området; Atcheprovinsen, Indonesien och ALLA berörda länder och det var ju det första och det var ju EN aktion som gick igång i relation till internationella Röda korset och den informationen hade ju vi tillgång till hela tiden, även om vi inte i detalj följde den, sedan hade vi den andra delen, som handlade om antalet drabbade svenskar, och sedan satt ju vi som jobbade, det som nästan hände först, var att vår växel blev fullständigt nerringd, och den blev nedringd av personer som ville hjälpa till, som ville åka till Thailand, som ville skänka pengar, som ville skänka saker, som ville bistå med, ja sina resurser, som ville stå till förfogande, så det var det första som många av oss gjorde för att överhuvudtaget kunna... för att hjälpa till och avlasta och ta dom här samtalen. Och sedan började vi samtidigt, dagen efter det hände, att höja beredskapen i våra telefonjourer som vi har frivilliga och vi satsade, ja ett embryo till ett kriscenter på Hornsgatan i ett café eller en mötesplats som vår Stockholmsregion har, och där startade vi det här kriscentret som sedan flyttade ut till Arlanda och ingick i den organisationen // Så det var redan påbörjat?// CR: Ja, de var redan påbörjat, tankarna kring det. UG: Omfattning av hjälpbehovet tror jag att jag fick först när jag började prata med de skadade svenskarna och fick höra deras berättelser och samtidigt fick se sjukhusbilderna, då fick man en klarare bild, hur många de var och vilken hjälp dom behövde.

4. Röda korset är en internationell hjälporganisation, jag undrar om det fanns några svenska representanter på plats i Thailand?

CR: Ja, dels hade vi ett några kollegor som var på semester i Khao Lak, som ringde omedelbart som hade klarat sig och berättade hur det såg ut, sedan hade vi vår informationsdelegat som jobbar som pressekreterare på svenska Röda korset, men gör ett uppdrag just nu som informationsdelegat för regionen, så hon befann sig i Bangkok.

5. Du har berättat hur ni organiserade arbetet inledningsvis, i korta drag, är det någonting som har förändrats under arbetets gång?

CR: Ja det skedde flera saker samtidigt där, när vi började förstå hur skadade människor var härnere och samtidigt som man började de här diskussionerna om att människor skulle föras hem, och vi hade ju några personer som på tre timmars varsel var beredda att åka ner, de blev tillfrågade klockan tolv... den 30:e var det nog, som de första åkte ner, med plan ner med kläder och för att kunna vara stöd på tillbakavägen, så dom åkte ner med tomma plan och sedan tog hand om // Hur många var det?// CR: Det rörde sig om sammanlagt åtta personer från Röda korset, för då var det dels dom här som skulle åka ner med planen för att följa med tillbaka och sedan hade vi team på plats också som stannade och gjorde de första (assasment??) och var runt i Krabi och jobbade här på Konsulatet i Phuket och försökte få en uppfattning om läget och givetvis hjälpa till, med registrering framförallt av personer inledningsvis // Hur mycket har det arbetet förändrats nu? Är organisationen som startade sig lik eller ?// UG: Ja, nu har man mest gått över till anhörighetsstöd, supporta anhöriga, så nu är det mer en bearbetningsprocess.

6. Vad är Röda korsets uppgifter i första hand, och vad har det varit i Thailand?

CR: Ja den här är ju ingen... den liknar inte någon annan katastrof, och det går inte att likna vid någon annan katastrof tidigare, annars är det ju alltid det här, som jag berättade (över en lunch tidigare, min anm.) att svenska Röda korset som en del av den internationella Röda korset och Röda halvmåne federationen, så svarar vi på appeller alltså behovet, inventeringen av behovet görs här nere och sen när vi få veta vad det finns behov av, då försöker vi och andra föreningar att möta det och då är det primära det är, vatten, sanitet, säkerhet, skydd givetvis och i vissa fall sjukvård, men om det finns befintliga sjukvårdsresurser så är det inte det i första hand som vi går in för. Och sedan är det ALLTID också det här med att stötta med registrering av personer, så att man ska kunna återfinna anhöriga och knyta kontakter, alltså matcha dom förfrågningar som man sen får med dom personer som man har registrerade. // Det har ni rutin på? Det brukar ni göra?// CR: Ja, vi brukar göra det i andra typer av konflikt- och krissituationer eller när människor tvingas fly, det är en av Röda korsets grundläggande uppgifter,

kan man säga. // Men allting har varit annorlunda?// CR: Den största skillnaden här det är att vi är i Thailand och här finns Thailändska Röda korset, så det har varit väldigt speciellt att svenska Röda korset har gått in med en insats, i överenskommelse med thailändska Röda korset, men för dom var det väldigt noga att våra insatser rör svenska medborgare, i detta första skedet.

7. Har ni varit i utlandstjänst tidigare?

CR: Ja jag har inte varit ute i långa uppdrag som delegat, men mera jobbat konultatitvt som jag nämnde i forna Sovjetunionen där vi jobbade med ledar- och organisationsutveckling som stöd till ryska Röda korset till stöd för att bygga en demokratiskt och fungerande Röda kors förening. Och det innebar att vi under flera års tid reste fram och tillbaka.

UG: Jag har jobbat både i Indien och Sri Lanka med slumverksamhet och adoptionsfrågor, men inte för Röda korset, jag är inte anställd av Röda korset i vanliga fall heller... //Anmälde du dig som volontär eller blev du kontaktad?// UG: Ja, jag blev kontaktad på onsdagen efter Tsunamin där, att hjälpa till nere på flygplatserna, så hade dom mig nog i rullarna, i registerna så jag blev tillfrågad att åka ner. // Och när bestämde du dig för att åka ner?// UG: Det gjorde jag den sjunde mars, på min födelsedag, då blev jag uppringd av Röda korset. // Var det några särskilda förberedelser och då tänker jag på den arbetsituation som råder?// UG: Nej, inte egentligen, men för att ta ett sådant arbete är det viktigt att allt är under kontroll hemma, för att sedan kunna koncentrera sig på sitt arbete. // Blev du också kallad?// CR: Jag blev tillfrågad om jag ville åka ner och det kändes väldigt roligt att bli tillfrågad också för att, precis som Ulf, ha jobbat på flygcentret och ha jobbat och sett hela utvecklingen, så var det givetvis väldigt spännande att åka ner.

8. Det största hjälpbehovet bland dom skadade, förutom sjukvård då, har ni någon uppfattning om det?

CR: Ingen av oss var ju nere då, men jag tror att det allra, allra största behovet var, det har man ju hört... UG: Information! CR: Information och att komma HEM. De ville komma hem och de fanns ju dom som hade förlorat någon, att få reda på var dom fanns och... jag menar det här är väldigt, väldigt... // Gäller det dom anhöriga också? // CR: Ja, men vissa av dom ville ju inte åka hem, dom som inte hade fått besked, som till exempel saknade ett barn och inte visste var barnen fanns, det var ju många, det kunde man ju se på TV och också vad våra kolleger har berättat, att dom var ju runt på sjukhus och letade och det var ju många som inte ville åka... // Vad är det största behovet just nu? Är det krisstöd eller...?// CR: Det där är ett lite felaktigt ord egentligen, nu är det ju inte krisstöd, nu är det ju inte ett akut skede utan det är snarare att anhöriga, de som själva var med, befinner sig i någon form, någonstans i bearbetningsfasen, där det är viktigt för dom att kunna lägga pusslet, att förstå vad de har varit med om, att lägga ihop lösryckta bitar och ja, åka tillbaka... det är ju det dom får hjälp av oss med, att åka tillbaka där dom har varit och se hur det såg ut, eller var de kom i land, eller vart dom tog sig eller... // Håller du med?// UG: Ja, det gör jag... alltså få lov att återvända och ha oss som fixar lite praktiska och som finns med som stöd och att dom har nån att berätta det här för också för det är lika viktigt för dom att få berätta och prata om vad dom har varit med om och att få göra det på plats... // Och ni finns till för deras behov, mer eller mindre?// UG: Ja, anhörighetsstödet. CR: Ja, det går till så att vi har informationsmöten, den samlade personalen, representanter, klockan tio varje morgon och då försöker vi sprida till anhöriga och drabbade att dom kommer då, då kan dom dels få reda på vilka tjänster som kan erbjudas och sen tar vi reda på vad är deras specifika önskemål och så försöker vi hjälpa dom med det, så långt det går och vi kan också erbjuda dom enskilda samtal om människor vill det och det kan vara återkommande... men vi bedriver inte terapi, det är inte någon längre behandlingsverksamhet eller så, utan det är en del, en del på vägen så att säga.

9 Ställdes ni inför några helt nya uppgifter? Helt nya beslut som behövde tas? Situationer man måste finna nya lösningar på?

UG: Det tror jag att varje katastrof skapar faktiskt, man måste vara väldigt öppen och kreativ för att kunna hitta dom här nyckellösningarna till saker och ting, det är ingen situation lik den andra // Och kunna ta nya beslut?//

UG: Ja och kunna ha inlevelse och förståelse för olika saker och nya kulturer, särskilt i såna här länder som det här och speciellt att det sker i samverkan med den lokala befolkningen också, då uppnår man nog det bästa...

CR: På ett sätt var det INTE, kan man säga, en ny situation, därför det här att jobba med medmänskligt stöd, det gör ju Röda korset, det är ju en del av vårt nationella arbete, men plötsligt blev detta överförbart att göra i ett annat land, så på det sättet blev det en annorlunda organisation att vårt NATIONELLA arbete flyttats ut, över landets gränsen, för egentligen är det samma sak vi gör även om det är under andra förutsättningar och att vi också använder frivilliga, alltså som jobbar frivilligt i Sverige, som Ulf till exempel, som då jobbar med vår jourhavande medmänskliga och jobbar som häktesbesökare... så det var inte bara våra traditionella delegater och det var inte heller bara anställd personal här, utan det är en blandning av, så att säga frivilliga i den bemärkelsen i Sverige, som vi såg är dom som faktiskt har den bästa kompetensen för att vara det här medmänskliga stödet också härnere. UG: Jag är samma medmänskliga när jag sitter hemma i Karlskrona på häktet som när jag är här i Phuket, så det är ingen skillnad på så sätt, och det är i enighet med Röda korset: Försöka minimera fysiskt och psykiskt lidande, så mycket man kan.

CR: En annan skillnad var att det var så kort tid som information och uppdatering gällde, för den information som du hade från förra veckan, ja då gick det inte att säga: då gör vi så nästa vecka, för det ändrades så fort, så att det kan man nog säga var en skillnad, att anpassningen har varit, från dag till dag nästan... hur många ska vi vara, hur ser behovet ut, de som återvänder till Thailand nu när deras anhöriga har identifierats de har ju andra behov, så att det har varit en väldigt, vad ska jag säga... organisk planering, alltså verkligen.... Och ett nära samarbete med oss som är här nere och dom som planerar och jobbar hemma i Sverige.

10. Hur många nationaliteter har Röda korset haft här nere?

CR: Det är bara svenskar... i det här anhörlighetsstödet, men sedan har finska Röda korset kommer ner med ett fältsjukhus och norska Röda korset har något annat bistånd, men det är mer i det direkta krisarbetet och återuppbyggnadsarbetet.

11. Volontärerna anmälde sig ganska omgående, räckte det, räckte folk till?

CR: Jaa det är snarare så att det är många tusen personer som vi inte har kunnat ta till vara, så det har inte varit brist på folk.

UG: Nej. // Och folk hörde av sig omgående?// CR: Ja, dan efter.

12. Röda korset är en helt självständig organisation, men här har ni samarbetat med andra myndigheter och organisationer, hur har det samarbetet fungerat? Och kommer det att fortsätta i någon form?

UG: Jag tycker att det har och fortsätter att fungera väldigt bra. // Det inleddes ganska omgående?// CR: Ja det gjorde det, det var ju UD som fattade beslutet om att man skulle ha personal här nere och att Räddningsverket skulle vara den av myndigheterna som är lite av "Leage Agency" när det gäller det här stödarbetet till anhöriga och sen, i det så ingick ju vi, från början, mer under Räddningsverkets hatt, i det där allra, allra första samarbetet, så ingick svenska Röda korset och svenska kyrkan, och sedan har vi kommit mer på fötter för att vi gör olika delar i det här krisstödet till anhöriga, Röda korset för sin del och svenska kyrkan för sin del, men vi gör det i väldigt nära samarbete med Räddningsverket. // Är det någonting som kommer att fortsätta?// CR: Det är nog mycket en fråga om hur det kommer att se ut härnere, därför att nu gäller myndigheternas beslut om bemanning, det omförhandlas den 14:e april nu och sen så ligger ett förslag nu om hur fortsättningen ska se ut men det är i alla fall tal om att man kommer att dra ner på myndighetssidan, men riktigt hur det ska se ut, det vet jag inte. // Men i framtiden då?// CR: Vi har bestämt oss för att Röda korset kommer att finnas kvar härnere minst ett år och sen hur samarbetet blir, det blir ju lite beroende på vilka som kommer att vara kvar och hur det kommer att se ut då, men stödet till anhöriga det kommer att finnas minst ett år. Och så har vi stödgrupperna därhemma, det är liksom den andra delen, vi gör vissa saker här och sedan har vi de här grupperna och information till anhöriga och stödet hemma.

13. Röda korset är närvarande vid humanitära katastrofer av alla slag, finns det något som urskiljer den här från andra?

CR: Som katastrof kan man säga att det som skiljer är att det är så många svenskar som är drabbade, det är väl den största skillnaden... jag vet inte vad du säger?

UG: Jo, det är det.

CR: Ja och då kan man ju fundera över om det också kommer att finnas kvar som en ökad förståelse för att det pågår katastrofer runt om i världen, hela tiden, där ändå den i Thailand, om man ska se det ur ett brett perspektiv, inte är den värsta... det är väl det som också Röda korset har ett perspektiv på, någon sorts relation också med världen, att man inte fastnar i ett perspektiv...

14. Som en följdfråga till det undrar jag om ni kan uppleva en frustration över att "högstatus" katastrofer, att det är många västerlänningar eller svenskar drabbade, i fredstid, i semesterparadis och liknande komponenter, att de renderar så mycket massmedial uppmärksamhet? Eller är man van?

CR: Det är alltid en kamp om mediautrymmet, media fokuserar ju inte alltid på där behovet är som störst och framförallt så fokuserar de under så kort tid, så att dom tysta katastroferna är det svårt att få uppmärksamhet kring och att det är så många svenskar gör ju att det är ett sådan väldigt fokus här. Så det är en förhoppning, vår Generalsekreterare har ju försökt, om man nu kan säga så, dra nytta av den händelse och ta fasta på den empati som har funnits här att se och kanalisera den till en förståelse för vad som också kan hända i andra länder.

15. Det faktum att det är en naturkatastrof, det vill säga att ingen bär skulden, till skillnad mot ett terrordåd, har det inneburit någon skillnad?

UG: Jag tror att mänskligt lidande den är nog den samma, oavsett om det är en terroristattack eller en naturkatastrof, det är nog min personliga uppfattning. // Det kvittar lika? // UG: Ja, i det fallet gör det det. // Håller du med om det?// CR: Jag vet inte... jag tror att det var en fördel att det var en naturkatastrof, som ingen kunde förutse, ingen kan riktigt lägga skulden... ja man har ju nu tyckt att UD har reagerat långsamt och så

vidare, men ändå att det inte finns... det känns inte som att det finns så stor bitterhet hos människor, att man hänger upp sig sen på att hitta syndabockar eller så, utan alla som har sett området förstår att den platsen, DEN skulle kunna göra någonting, alltså riktigt... jag vet inte om det är förmildrande efteråt eller... men ingen skulle kunna säga att; vi som egentligen visste detta, eller att någon egentligen hade någon beredskap eller så, jag vet inte... men i alla fall att det inte är någon inflammerad terrorattack utan att... det tror jag ändå kan vara// Kanske i efterhand?// CR: Ja... //Har du också varit uppe i Khao Lak?// UG: Ja. //Hjälper det de anhöriga att komma dit, vi har talat om det tidigare?// UG: Ja det tycker jag att det gör. Det gör det. Som Christina sade, de får lägga klart sitt pussel, de får återvända till den platsen och ha en liten stund för sig själva däruppe och fundera...

16. Det här med krisstöd, är ni utbildade, eller hur fungerar det?

CR: Ja vi har en utbildning, en två dagars utbildning, som heter "kris och medmänskligt stöd", Jag tycker personligen att det skulle vara bättre om den hette "medmänskligt stöd i kris", för att det är det det handlar om och det är många av våra frivilliga som jobbar i telefonjourer och som jobbar som besökare och så, som har den utbildningen och sedan har vi ju en del som har olika yrkeskompetenser också i botten, men vi tror ju väldigt starkt på, vilket också styrks av viss forskning och dom som har tittat på kriser, att det är inte i första hand psykologer och terapeuter, utan det är det medmänskliga stödet, som är, om man nu kan säga så, någonting normalt, det har alltid funnits och det finns i människors liv och det är vanliga människor som egentligen är det bästa stödet genom att vara närvarande, att finnas till. // Och ni har också svarat på om ni ger stöd till personalen här?// UG: Ja, det gör vi. // Kommer dom spontant, eller är det organiserat?// CR: Nu har vi ju varit nere så kort tid, så vi har inte varit inne så mycket i stödet till personalen, utan de har varit mer dom som har varit nere lite längre, men man kan säga att vår stödgrupp, den resursen erbjuder avlastningssamtal för dom andra myndigheterna, sen är det så att Räddningsverket har som en regel för sin personal, att innan dom åker så ska dom ha ett avlastningssamtal och då kan dom också välja lite, om dom har haft kontakt med någon speciell, så kan dom välja vem dom skulle vilja tala med, sen har dom också ett annat stöd i beredskap, som jag har förstått, när dom kommer hem, men det är vår... stödresursens funktion är att också kunna vara stöd till personalen. UG: Det såg vi också härom natten när det var Tsunamivarning, att vi fanns till även för civila människor som bodde på hotellet va, i fanns för dom också... ser man Röda korset så vet man att där finns hjälp.

17. Fanns det någon som helst beredskap för en olycka av den här storleken?

CR: Ja på ett sätt kan man ju säga att det fanns, eftersom vi lyckades få fram över femhundra volontärer som gick på rullande schema under fjorton dar, men givetvis var vi inte förberedda för den här typen av katastrof, men vi ÄR ju en katastroforganisation och vi har ju en stor mängd frivilliga som har första hjälpen utbildning, en del av dom som är hemvärns sjukvårdare, en del av dom som är utbildade i kris och medmänskligt stöd, det var ju dom som var dom här frivilliga som kunde kallas in, som hade en inställetid på, jag tror det var två timmar, så att med frivilliga ute på Arlanda till exempel, det hade vi kunnat hålla på med ett tag till, det som inte var riktigt dimensionerat det var ledningsfunktionen på huvudkontoret. Det var för få personer som för snabbt fick för mycket information, som var tvungna att jobba på och då blev det sårbart när dom till sist blev uttrötade // För att dom inte hann att lämna information vidare?// CR: Nej, just det.

18. Den svåraste delen av arbetet, går det att svara på?

UG: Svåraste är ju att man hoppas att man har gett någonting till de här människorna som kommer tillbaka att man vet att man kanske har fyllt det här lilla tomrummet som har funnits och att dom har fått svar på dom frågor dom förväntade sig att få svar på när man kom hit, ibland kan det kännas svårt att inte riktigt veta... hur de innerst inne känner sig, man gör ju sitt yttersta naturligtvis // Alla tar emot på olika sätt också kan jag tänka mig?// UG: Ja visst.

CR: Svåraste delen är nästan en sån här dag, när det inte händer så mycket, alltså vi är här, det är vackert, men det är inte därför vi är här, vi är inte här på semester, det känns mera meningsfullt när vi kan göra någonting, när vi inte behövs kan vi ju inte konstruera saker. // Är det tecken på att det börjar trappas ner?// CR: Ja men det har gått upp och ner, så att man kan inte säkert säga.

19. Jag undrar om det finns någonting som utmärker en "svenskhets" i den här katastrofen. Med svenskhet menar jag då till exempel rättigheten att ifrågasätta auktoriteter, skepticism inför uppgifter man inte själv kan kontrollera, att man är van vid att bli lyssnad på och tagen på allvar och att man kanske är van vid att kunna ställa vissa krav, jag menar att det här är demokratiska rättigheter och att vi kanske inte är så auktoritetsbundna? CR: Menar du bland personalen, dom som jobbar // Nej bland dom anhöriga, förlåt.//

CR: Ja, alltså på ett sätt kan man säga att dom som åker till Thailand, det är ändå inte det billigaste turistlandet, så att man kan ju säga, det här har jag inget riktigt belägg för, men jag tycker att man kan märka att det kanske är personer som är ganska välutbildade över lag och verbala och kanske också har lite resurser som är vana vid att ta sig fram och på det sättet också blir talföra.

UG: Jag kan ibland ha svårt att känna att det finns en acceptans alltid, att man är i ett annat land och att det finns andra rutiner och tillvägagångssätt på saker och ting, jag tror att det kan kännas frustrerande över att det inte fungerar som det gör hemma i Sverige, men det behöver ju inte betyda att det är bättre hemma i Sverige, utan bara att det fungerar på ett annat sätt. // Just det, för jag lägger ingen värdering i Svenskheten, jag konstaterar bara att man åker långt hemifrån. // UG: Ja det är ju det, vi är vana vid sociala trygghetsnät och institutioner för allting, men man kanske inte kan förvänta sig samma sak här va...

CR: Eller att det kanske har funnits saker som egentligen har varit mycket bättre organiserade här, och som vi inte riktigt förstår, att det här är mycket bättre, relevant i det här sammanhanget än vad vi kan inse, och att man inte upptäcker och ser och fattar: oj, det här hade ju Thailanderna redan tänkt på, där hade dom en beredskap, som till exempel det där sjukhuset vi talade om tidigare, där de så snabbt kunde ta emot en sån enorm anstormning och överbeläggning på sjukhuset, vilket svenskt sjukhus skulle ha gjort det?

UG: Men det du talade om med "svenskheten", den har jag även sett i andra länder också va, man kanske ska sätta sig ner och lyssna lite på vad det andra landet också och se vad dom kan, kanske utbyta kompetenser, men ingen ska vara högre än den andra.

20. Slutligen, vad tycker du såhär i efterhand har varit den bästa lärdomen att dra av allt det här?

UG: Det var det vi var inne på tidigare, vi ska nog lyssna lite på det inhemska folket och deras sätt att handskas med saker, för de vet ändå bäst för deras land, lyssna på vad dom behöver och inte vad vi tror att dom ska behöva ha, att vi har någon form av behovsinlysning av vad dom verkligen behöver. // Samlar ni ihop era erfarenheter sen och dokumenterar dom?// UG: Ja. Det görs en rapport.

CR: Jag pendlar lite mellan att tänka helhet för organisationen och vad som är härnere, så för hela organisationen så tror jag till exempel det här med att, vi håller på att jobba med en krisplan för organisationen, eller egentligen TVÅ planer och det arbetet hade vi inlett redan före jul men vi var inte klara med det, men att till exempel det här att ledningsstrukturen är tydligare från början och att det finns en krisledning som blir operativ snabbare, nu var det ju ändå så att våra medarbetare och frivilliga, det funkade ju tack vare att folk KOM, det var ju ingen som behövde sitta och ringa och så, men efter ett tag så blir uthålligheten inte så bra när nyckelpersonerna är för få, så att där, det är en erfarenhet att bemanna mer i början. Likaså hade vi kanske kunnat skicka ner fler med de här planen som gick tomma ner, vi hade kunnat skicka ner mer personer med dom planen från början // För det hade behövts?// CR: Ja, jag tror det... Och sedan lärdomar i det här att det är överförbart självklart ändå... att det går att tänka, det vi gör i Sverige är överförbart, vi kan jobba på också utanför landets gränser, vilket är lite nytt... och sen att det fanns ett sådant otroligt engagemang, det är en lärdom, en positiv lärdom att det var så många, men samtidigt en viss frustration, därför Röda korset är en gammal organisation och för att ta emot intresset hemma hos alla som var engagerade, det blir en utmaning. Men arbetet härnere, det tror jag, det känns redan nu tycker jag, som om den största lärdomen blir en stor ödmjukhet inför vad människor har varit med om och också den vänlighet som alla berättar om att det Thailändska folket har visat, Thailändare de har blivit hjälpta av. Så det känns som mycket lärdomar att ta hem, sedan kanske vi också hamnar i en situation att det blir svårt att förklara för dom som inte har varit här, nu har vi ganska många kolleger som har varit här nere, men det är inte så lätt... och vardagen tuffar på där hemma... // Också den här organisationen med alla myndigheter ger en speciell prägel, jag tänker på alla informella samtal och all information som utbyts.// CR: Egentligen är det här ett lysande exempel på en lärande organisation, för vi byter ju minst en person varje dag och det finns ett system om hur man ska bli in-informerad, uppdaterad och indragen och alla står för sin bit, och det är också en väldigt positiv erfarenhet och väldigt...

UG: Effektiv! Och det är det som gäller här också med anhöriga, att det måste ske på ett effektivt sätt och med respekt, och det tycker jag att hela den här organisationen är ett lysande exempel på. // Jag har tänkt också på hur mycket TID de anhöriga får...// CR: Ja vi kan ju med kort varsel också ÖKA vår personal om det skulle så va, vi kan gå upp i antal, men nu är det antagligen inte behov av det den närmaste tiden, inte förrän kanske till årsdagen, då många kommer att återvända...

Christina Rahmn

Arbetar på personalenheten på Röda korsets huvudkontor, med organisationsövergripande kompetensutveckling

Ulf Gilford

Fastighetsbranschen

Jobbar som frivillig ledare inom kriminalvårds häktningsbesök i Karlskrona för Röda korsets räkning.

INTERVJU 6:

SVENSKA KYRKAN

Margareta Forss

Församlingspräst och Beredskapssamordnare

1. När fick du höra talas om Tsunamikatastrofen i Asien den 26:e december?

Svar: Annandag jul på eftermiddagen, innan jag gick till kyrkan för att ha Gudstjänst // Fick du nån uppfattning om...// Svar: Nej inte ett dugg, bara att det var jordbävning och att det var översvämningar, men jag reagerade inte så häftigt då på eftermiddagen, men sen när jag kom hem på kvällen och fick se bilder så förstod, eller ANADE jag att det här skulle bli större än vad man ville, i massmedia framföra, utan det var ju så lugnt, det var inga svenskar inblandade... men jag tänkte: Phuket, det namnet hade jag hört förr, så att jag anade att det skulle bli stort, men inte SÅ stort som det blev naturligtvis, det hade jag ingen riktig uppfattning om. // Kände du till fenomenet Tsunami sedan tidigare?// Nej, faktiskt inte. Namnet hade jag aldrig hört, stora vågor och så men inte Tsunami.

2. Och du fick kännedom om den som privatperson?

Svar: Till en början med, ja.

3. Och du fick ganska snabbt en uppfattning om att det var en stor...?

Svar: Ja.

4. När fick du en uppfattning om att hjälpbehovet skulle bli så stort? Att det var så många svenskar till exempel.

Svar: Man kunde ju aldrig ana uppfattningen på det hela... och på måndagen förmiddag försökte jag samla ihop lite kunskap om vad det här skulle innebära men det var fortfarande väldigt rörigt och stökigt. Det var först på måndag eftermiddag som det började komma in lite vettiga rapporter men svårast är ju att få in RÄTT information och att sen analysera den. Och folk var ju borta så man hade ju ingen att bolla sina tankar med heller, men jag hade kontakt med, på måndag eftermiddag så kontaktade jag mina danska kollegor, för jag har samarbete med danska kyrkan över sundet, vi har beredskapspräster på danska sidan och beredskapspräster på svenska sidan, vi har byggt upp ett nätverk, så att vi kan ringa till varandra och kontakta varandra vid behov och då behöver det inte gälla såna här katastrofer utan det kan vara trafikolyckor med svanskar inblandade i Köpenhamn eller så vidare, när man behöver kontakt. Så jag ringde till min danska kollega och frågade: Hur ser det ut i Danmark? Har dom sagt någonting om Kastrup? Neej oh nej han hade inte hört någonting om Kastrup. Så jag ringde dit, och blev slussad runt till olika avdelningar, ingen visste någonting. Tisdag morgon, då brakade det löst! Då skulle plötsligt Kastrup bemannas, och det skulle komma hem folk och hur skulle detta gå till? Men på måndag eftermiddag var det fortfarande relativt lugnt, men då skickade jag ett mejl, på tisdag morgon till alla församlingar i Lunds stift, att de skulle höja beredskapen och se till att tillgängligheten blev hundra procent. Och det gick under tisdag förmiddag, och på danska sidan, så att säga, så har vi i svenska kyrkan representanter, alltså i SKUT (Svenska kyrkan i utlandet. min anm.) kyrkoherden i Köpenhamn hade jag kontakt med och han tog på sig ansvaret att finnas på plats så länge, alltså ta reda på när flighterna kom och så vidare och så såg jag till att skicka över en extra präst till honom, till en början... de flesta svenskarna i Sydsverige kommer ju till Kastrup... och sen så jobbade han intensivt i två dar och så försökte jag plocka, handplocka chefer som kunde åka ut till alla ankomst flighter och det kunde bli... plötsligt fick vi besked om att nu kommer det ett extraflyg, så det var en massa administration! // Men det här sker på ert eget initiativ?// Svar: Från början... men Kastrup mobiliserade ju, men det var först på tisdag morgonen och svenska polisen var där och registrerade och likaså var det (?-)grupperna från Malmö turades om att åka över till Kastrup och möta folk, i fall dom behövde hjälp med transporter och kläder och så. Så hela vår organisation gick i gång sakta men säkert, men det gick relativt fort ändå tycker jag. // Ni får inte direktiv... utan...?// Svar: Nej, var och en som jobbar med dom här, jag är ju beredskapshandläggare på Lunds stift, var och en som jobbar med nåt sånt här, vet ju att när det händer någonting, så gäller det ju att försöka vara förekommande, för man vet ju aldrig konsekvenserna. Och sedan är det det att kyrkan finns överallt, vi har församlingar överallt, vi har ett nätverk och i detta nätverket, så har jag försökt under min tid som beredskapshandläggare, se till att dom har sina nätverk, ytterligare, på det lokala planet så att kyrkan finns representerad i de flesta kommunala Fotom?-grupper, ledningsgrupperna och därmed kan få informationer om vad som händer på det lokala planet, så det handlar ju om att ge och ta, men den organisationen med kontakten med danska kyrkan, den hade jag ju mejl- och telefonkontakt med hur många gånger som helst om dan och dom hoppade ju in om det var katastrofkris, då fanns ju dom på Kastrup också, och kunde se till att det kom extra präster dit om det skulle behövas. Det hela bygger ju på att det finns ett nätverk i vardagssituationen, annars funkar det ju inte. Så likadant hade vi ju, det var bara något plan som kom till Sturup, där är det så att vi har en kyrkoherde som sitter i Sturup krisledningsgrupp så dom var igång och fixade saker själva, men jag fick hela tiden information tillbaka om vad som hände, jag satt ju i Århus och kände mig väldigt

frustrerad över att inte befinna mig där, i händelsernas centrum! Och sedan naturligtvis från min sida, från och med tisdag morgon, hade jag ständiga kontakter med Stiftsledningen, med biskopen och Tony Lager (??) som är kanslichefen och infoavdelningen som gick igång, för jag sade: Ni får sköta det, för jag hade ju tre, fyra samtal i timmen från massmedia, så det visste dom, kommunens växel i Lund, hänvisade bara till beredskapshandläggaren så dom ringde till mig och frågade: vad händer i Helsingborg? Ja, HUR ska jag veta detta exakt? Jag sade det till Stiftsledningen då att sätt igång infoavdelningen och låt DOM skaffa in info om allt vad som händer ute i stiftet, öppna kyrkor och krisgrupper som samlades och stödcenter som öppnades, för jag har ingen chans att hålla allt detta samman, så att jag får se till att inrikta mig på... att finnas som en spindel i nätet och ge råd och anvisningar, men till vårt eget. Och i och med att hemsidan kom igång, vilket var på onsdagen, då var den helt igång, så slapp jag alla telefonsamtal från massmedia. För att media är vana vid att kunna gå in och läsa sånt, går dom in på en förenings- eller organisations hemsida så väntar dom sig att där ska informationen finnas. Och det lärde vi ju oss snabbt, att den skulle ha varit igång, ett dygn innan! Men det är först när man blir överbelastad som man inser att oh ja hjälp dom måste också ha... Men det svåraste var att få, innan man hade etablerat alla de rätta kanalerna, det var att få vettig information, för det gick ju så många rykten också, att nu kommer det si och nu kommer det så... och alla dessa listor som cirkulerade, vad var det verkligen behoven fanns och så vidare... så det gällde ju att alla fick mobiliseras, för vi visste ju inte var nedslagen skulle finnas. Och sedan kunde det vara så, att det kom hem, att det inte var några direkt drabbade, om du förstår, familjer, i någon kommun och någon församling men däremot fanns det en mormor och morfar eller farmor och farfar, eller några syskon och så vidare, alltså det här är ju... som sen hade en familj i Stockholm, så att man misstog sig kanske på vissa ställen, genom att inte dra igång, inte hos oss, men i vissa områden att man inte tänkte på, de indirekta offer i dessa sammanhanget, med oro och ängslan och i behov av stöd... och det är likadant som jag, det här var ju i det initiala skedet som jag ser det nu, att nu drar man NER på de kommunala Foton(?-) grupperns stöd, NU kommer ju reaktionerna, framförallt från dom som har överlevt. Min erfarenhet, nu när jag kommer hem, det blir ju verkligen att göra koll på hur det ser ut i stiftet framförallt, som jag har ansvar för, att man inte glömmer bort utan att man påminner om att man faktiskt finns. Kyrkan finns ju alltid och församlingen finns ju alltid men jag tror att man aktivt måste söka, eller ge information till allmänheten att det finns, för jag tycker man gör lite för lite reklam, citationstecken, för att man finns. Och det ser jag ju här, att det kommer hit folk som är väldigt förvånade över att denna organisationen finns. Och jag tycker det är hur konstigt som helst, har dom ingen... här sitter det ju ändå infolk bland alla staberna, men varför vet folk inte hemma i Sverige om vad detta egentligen innebär? Jag tycker att här ett glapp någonstans, för dom är väldigt förvånade över all den service och allting som finns härnere, och dom som får de är ju jättetacksamma att man har blivit föremål för all den hjälpen och det stödet. // Jag visste inte om det...// Svar: Inte att det var i den omfattningen, men att det fanns ett stödcentra? Visste vi ju, men inte att det hade den digniteten. För vi är ju med identifieringsgruppens folk här mer än åttio personer i dag. Och sen att det finns alla dessa professioner som kan hjälpa till var och en på sitt sätt och det vill ju till ett exempel samordningen sker och logistiken fungerar och kläder och allt vad det nu är som ska till. // Hur upplever du samarbetet här?// Svar: Jag tycker att det är rent fantastiskt! Jag som försöker och alltid har varit i hela mitt liv, i min yrkesverksamma tid som präst, sökt nätverksarbete alltså och insett vikten av att man arbetar tillsammans och man bestämmer sig för ett gemensamt mål och sen så har var och en sin kompetens, man får komplettera varandra i arbetet, bestämmer man sig för att ha vi ska vara ett nätverk för dom människor som bor i ett samma stadsdel som jag jobbar till exempel, ja då gäller det ju att alla arbetar för att folk ska må så bra som möjligt och då får man ta till all den kompetens som finns och det kan vara poliser och skola och omsorgen och så vidare, att man, så att säga, lär sig att arbeta tillsammans för en gemensam sak. Jag har alltid jobbat så, men många gånger stött på patrull därför att man har så mycket revirtänkande i Sverige, man säger att det här det fixar vi och det här fixar vi, men så vet man egentligen inte vad den ene eller den andre gör och framför allt har man kanske inte personliga relationer, för det är ju väldigt viktigt, för ska jag samarbeta med dig, så måste jag ju veta vad du är för prick och vad du kan för annars släpper jag ju inte ifrån mig saker som // Som du kan...?// Svar: Precis... för det handlar ju om, personkemi men framförallt respekt och kunskap för varandras kvaliteter och professioner och härmere kände jag med detsamma man blev ju jätte välkommen, välkommen hit till gemenskapen och aldrig någon ny som sitter ensam, eller går för sig själv, utan då är det alltid nåt gäng som suger upp dom och säger nu ska vi gå och äta, häng med här, den sociala biten. Till och med då Thailändarna som är så försiktiga att umgås med svenskar, den thailändska personalen som finns här, särskilt då chaufförerna, som skjutsar oss runt hit och dit och fram och tillbaka, dom har ju blivit ett speciellt gäng men dom kan till och med tänka sig att umgås med oss, och det visar ju att det finns den här omslutande gemenskapen. Och jag brukar ha hemskt svårt för namn, det tog två dagar innan jag visste vad nästan alla hette här. Det kan ta månader och år innan jag har lärt mig vad folk heter hemma alltså men här var det så naturligt, ja jag fattar det inte själv! Men det måste ju bero på att mötena är intensiva och att de är positiva, att man då anstränger sig, omedvetet. Och just det här att man respekterar varandras kompetens och kompenserar varandra, ger och tar; du som är chef hur skulle du göra här? Det kan vara någon från gänget här, det kan vara från Räddningsverket, som har haft med någon anhörig att göra och vill fortsätta den etablerade kontakten men vill komma och fråga om råd, eller dessa informella samtal att de har varit med

om jobbiga saker och att dom får prata av sig... det gör ju också att man kommer varandra närmre naturligtvis... och det är många konstellationer, det är inte bara vi präster utan man pratar mycket med varandra om det man upplever. // Ni har ju den upplevelsen gemensamt...// Svar: Javisst... och den familjen och det lilla barnet, jo det blir väldigt intensivt... nu halkade vi ifrån dina frågor. // Nej inte alls! Inte alls, men tror du att det går att fortsätta samarbetet, går det på något sätt att ta med sig de här erfarenheterna till Sverige?// Svar: Absolut. Jag är bara styrkt i min uppfattning som jag har jobbat tidigare, att det här det är det som måste till, man kan inte ha det här myndighetstänket utan man måste jobba mycket mera nära... hemma är det ju någon slags försiktighet att man inte ska trampa över varandras revir och då så istället för att agera eller handla så låter man bli därför det kanske är den andras område och jag vet inte, här finns ju inte det, skulle det behövas nåt akut så skulle den ta i det som skulle råka stå i det, och sedan får man reda ut det, men formaliteter finns ju inte, det finns det här med de konsulära formaliteterna naturligtvis, folk får inte gå i restricted area till exempel och det gäller även ute, som till exempel nu då Phi Phi Island, det är fortfarande inte hävt, rese restriktionerna, det vill säga VI får ju åka dit i tjänsten, men kommer det andra dit så får dom åka på egen risk och då gäller inte försäkringar, så att sådana formaliteter måste man ju tänka på, och det var ju bara tre, fyra veckor sedan, det var strax innan jag kom som Khao Laks reseförbud hävdades och då var det ju bara MED Räddningstjänsten och oss som folk kunde åka till Khao Lak utan att mista sina försäkringar om någonting skulle hända. Så lite sådan formalia... och likaså att man är i ett annat land och att man får ha respekt för det landets sätt att tänka och lagar och så, att man inte går över gränserna, det är viktigt.

5. Jag skulle gärna vilja fråga hur du har upplevt det? Thailändska myndigheterna och samarbetet?

Svar: Jag har ju inte haft så mycket med thailändska myndigheter att göra men däremot har jag sett konsekvenserna av thailändarnas sätt att vara, dom är ju väldigt... man ska komma dom väldigt nära in på livet om dom ska visa sina känslor och stora åthävor och sånt, det passar inte riktigt dom och dom tycker vi är alldeles för mycket utagerande, pratar högt och... ja jag vet inte, det thailändska sättet är för det mesta, lite underdånigt och tjugigt med citationstecken. Jag kan ju tycka att det är lite märkligt att man inte tillåter hjälporganisationer att verka, utan att man säger att man klarar detta, där har jag sett exempel på att det skulle behövas jättemycket insatser och där har jag fått en annan syn, jag har börjat tänka thailändskt istället för svenskt, alltså hemma så skänker man en massa massa pengar men till vad? Jo man tänker sig att man måste hjälpa barnen, dom ska på barnhem. Men det finns inga barnhem i Thailand! Det finns ett och det är en svensk som driver det. Det thailändska tänket är att barn tas om hand, av i första hand far- och morföräldrar eller släkten och vad man inte har tänkt på här det är dessa barn som hamnar hos far- och morföräldrar, dom får problem, inte därför att dom är hos far- och morföräldrarna utan därför att far- och morföräldrarna har mist HELA sin inkomst genom att deras yrkesverksamma barn har dött. Alltså ingen pensionsförsäkring för framtiden, så hur gärna man än vill ta hand om dessa barn så kommer dom att hamna i misär. Och vad behöver vi då? Jo, vi behöver thailändskt tänk, man behöver stödja familjerna eller man behöver stödja dom gamla. Det var någon som berättade för mig att i norra Thailand, där finns det byar där det BARA finns gamlingar och barn kvar, därför att familjeförsörjarna åkte hit ner till södra Thailand, till turistnäringarna för att under turistsäsongen jobba ihop pengar för att ta hem till de sina och nu är den generationen borta. // Det är fasansfulla effekter...// Svar: Ja, och ska man inte tappa hela denna barngenerationen så måste man stödja dom gamla, på alla sätt man kan, och att man då diplomat vägen försöker få till stånd samarbete med dom sociala initiativtagare och organisationerna. Jag har skrivit hem till våran Lutherhjälpen, att för mig var det "Sesam öppna dig" ungefär, när jag upptäckte att det här tänket måste man ju ha! Tycker jag. Men där kan jag också se att det måste till mycket förhandlingar och påtryckningar, eftersom the Government, vad heter han nu...? Om han säger att de inte behöver nåt, så behöver de inte nåt, så vi måste hitta kanaler och vägar om vi nu vill hjälpa thailändarna, för de är ju ett fantastiskt folk! Initiativrika, och klarar sig på lite, hittar på verksamheter och får igång verksamheter, tre månader så har de byggt upp hela stranden här, här fanns ingenting, allting var totalt bortspolat och nu är det väl en tio, tolv restauranter som fatiskt är igång. Så är det ju frågan om man kommer att klara återuppbyggnaden till exempel i Khao Lak och Blue Village, om man kommer tillbaka och hur långt tid det kommer att ta och om folk kommer att återvända. // Du har varit däruppe?// Svar: Oh ja, men jag har inte varit där innan, jag har sett bilder, men när man ser detta öken landskap... framförallt de norra delarna så är det för mig obegripligt hur någon överhuvudtaget kunde överleva detta... ja, om du tänker dig en sex till åtta meter hög flodvåg, först kommer det en flodvåg som slår omkull människor och sedan kommer en vägg av vatten med en enorm styrka, som slår sönder allt i dess väg, dom klarade sig ju knappt, de som hade räddat sig upp på tak och sedan drar den sig undan och sedan kommer nästa jättevåg, så åker dom fram och tillbaka i dessa vattenmassor tillsammans med hus och allting som fanns inne i husen, kylskåp och möbler, alltså man kan bara få för sig när man hör dessa berättelser om hur människor har trott att nu kunde dom inte komma upp till ytan nåt mera och sedan var dom beredda på att nu dör jag och sedan kom dom upp igen och fick ny luft och så kommer nästa våg, så dom kanske har haft ett par tre sådana tillfällen och sedan blivit av med sina närmaste och så hamnat kanske en och en halv, två kilometer upp i skogen, så småningom, alltså vattenmassorna gick ju tretton hundra kilometer in i landet, just där. Sedan har ju den andra

vågen, pratar ju alla om, den har ju alltid varit större, kanske inte lika hög men det har varit en väldig kraft i den, men de beror lite på de förhållanden som fanns ute i havsbotten, hur vågorna blev större och större, men där måste det ha samlats på väldiga för dom som kommer därifrån, som jag har träffat pratar bara om den här väggen, den måste ha varit en åtta meter, säger dom... som sagt när man ser denna förödelse, på många ställen så tycker jag att det är fantastiskt att så många har klarat sig ändå. // Tror du att dom överlevande kan ta det till sig? Och känna någon slags glädje att dom ändå lever? // Svar: Nej. Så långt har man inte kommit. Dom som kommer HIT ner, dom börjar förstå att det är ett under att dom lever, men samtidigt kan man inte glädjas åt det... Jag hade en familj där pappan uttryckte sig så att: Jag är så tacksam när jag ser alla dom andra barnen runt omkring mig, men jag kan inte riktigt glädjas för jag saknar ju ändå... och tills dom har fått dom identifierade och så, så kan dom ju inte börja sitt sorgearbetet heller. Och det måste man ta först... men sen är det ju så att dom människor som har överlevt det här dom kanske inte har börjat komma tillbaka, dom som inte har mist någon, för det är många i Sverige som var här utan att mista någon, jag vet inte totalt, men det talas om tiotusen svenskar härnere, och kanske om du då har 540 saknade så är det ett par tusen i alla fall som har upplevt Tsunamin kanske och klarat sig, skadade eller så, men dom har kanske inte haft lika stort behov, hittills, att komma tillbaka, men det tror jag kommer, och jag tror att det kommer med stor kraft, när det börjar gå upp för dom, det här att jag faktiskt överlevde och då kan det vara ett behov av att komma tillbaka och samla ihop lite pusselbitar, för att lägga pusslet, så jag tror faktiskt inte att alla har kommit dithän att man har tagit in det. // Det är väldigt individuellt? // Svar: Absolut. Men det brukar ta tid. // Många säger att om du inte har varit med om det kommer du aldrig förstå... // Svar: Ja och så är det egentligen i allt sorgearbete, omgivningen vill ju ha tillbaka balansen och det ska vara som det har varit så fort som möjligt och vi svenskar är duktiga på att dölja det. Som sagt, dom som mår dåligt... vi vill ju inte ta det till oss och se det heller. En traumatisk upplevelse tar ju år att bearbeta även om du inte har upplevt några förluster, men du har ju förlorat den där grundtryggheten i tillvaron, till exempel förlorat ja, det sättet vi lever, den där uppfattningen att; ingenting händer oss, och det ska inte hända oss... // Vad är din uppfattning om det, det här handlar om en naturkatastrof istället för ett terrordåd... // Svar: Det finns ju ingen förklaring det här ju // Är det lättare eller svårare för folk att ta till sig? // Svar: Det är alltid lättare för folk att ta till sig när det finns en syndabock, för du kan lägga skulden på och få en förklaring varför... det här är så oförklarligt, varför skulle detta hända oss, säger dom. Ja varför skulle det INTE hända er när ni åker till Thailand och bor... skriv nu inte det för allt i världen // Men det finns ju en poäng! // Svar: Ibland när jag träffar folk så säger dom; jag förstår inte varför detta skulle drabba mig, och jag tänker, jag förstår inte varför det INTE skulle göra det... men det kan man ju inte säga för då är man ju inte... ”Jag som aldrig har varit sjuk, varför skulle detta drabba mig?” Ja, varför skulle det inte göra det?! Det var väl på tiden... Nej jag är inte så cynisk! Ibland skulle man vilja säga något, men man gör det inte... // Men det är helt rätt, det är verkligen det! // Svar: Åker man till andra sidan jordklotet då kan man ju inte förvänta sig att allting ska vara som hemma, du kan ju bli stucken och biten och det kan ju hända, med Tsumanin, det är ju inte vanligt men... du utsätter dig alltid för en risk. // Det har väl varit vitsen med att resa, att man lämnar det där hemma? // Svar: Äventyret... men jag tror att många människors cirklar är rubbade, och tryggheten, ja både på gott och ont, för en del har ju redan dragit lärdomen att man tar ingenting för givet, utan att man faktiskt sätter värde på det man har, men.. folk har kommit olika långt, och som sagt dom som kommer ner är på många sätt sköra men mycket starka ändå, för dom har alltså insett att det här måste till. Och jag beundrar dom att dom vågar ta det alltså... det kan vara väldigt nyttigt och viktigt också i en process som kanske precis har börjat, att man kan göra några avslut, att man kan lämna vissa saker bakom sig och där tror jag att ceremonier och symbolhandlingar man gör, man lägger blommor, man klistrar upp korten, man tänder ljus och man har andakter och så, kan vara en hjälp på vägen, att man lämnar vissa bitar bakom sig. Jag tror att många har upplevt just den där sökandet efter att få lite ordning på vad som hände egentligen... med oss och var var vi och hur hände det... så man samlar ihop små bitar.

6. Jag vet inte hur svenska kyrkan arbetar med det här men Sverige är ju ganska sekulariserat, är det någonting ni märker, ger ni samma stöd till alla, har folk olika religiösa eller existentiella frågor..?

Svar: Jaa.. jag tror... Vi tar ju emot alla som kommer som behöver hjälp vare sig dom tillhör svenska kyrkan eller inte, det är ju inte så att vi säger: är du inte med i svenska kyrkan, nähe, ja då får det va så, då får du gå till nån annan! Och kyrkorna är ju öppna för ALLA, och vi ser ju det att det finns ett stort behov i dom församlingarna där det händer saker, men även i de församlingar där det INTE finns direkt drabbade eller indirekt drabbade, så finns det ändå ett större engagemang för dom som nu har problem och svårigheter med det här, och som går in i kyrkan och tänder sina böneljus och så och det märker man ju. Till och med att folk har INTRÄTT i svenska kyrkan, efter detta... // Det är också en av mina frågor... // Svar: Men det är inte i några mängder, men samtidigt är det ju ändå... // Men jag har hört att de som träder ur ofta är högavlönade män i medelåldern, det vill säga, några man kunde förvänta sig skulle ha råd att... // Svar: Det är en del som har utträtt av ekonomiska skäl, ungdomar och barnfamiljer och så, där den ena parten utträder och den andra stannar kvar, men man har ju insett att kyrkan, vi var ju på fötter tidigt, rikskyrkan skickade ut arton präster dan efter för att man kallade in försvarsmaktens alla präster, som låg i beredskap, åkte ner här onsdagen, på onsdagen åkte dom

till Phuket... dom var här inte så många dagar men dom var här i det akuta skedet och fanns på olika ställen, sjukhus och i Bangkok var dom ju, Phuketets sjukhus, i Krabi eller i anslutning till tempelområdena där folk sprang och letade efter sina anhöriga, så i det akuta skedet, fram till nyårsdagen, ja dom var här nere några dagar och sedan har Katarina Bäckelin, som du har träffat, varit här från början.

7. Svenska kyrkan har representanter i Bangkok, följde dom också med ner?

Svar: Dom åkte ner och sedan skickade, bland annat Ulf Klasson som är här nu, han skickades ner till Bangkok då eftersom han hade varit där tidigare, så han var i Bangkok och framförallt här nere och besökte sjukhusen för att försöka få ordning på var alla folk fanns // Ni arbetade med det också?// Svar: Ja. Eftersök alltså, för att de svenskar som var på sjukhusen fick besök och man försökte ju dokumentera så gott man kunde... men det var ju en väldigt akut fas de första fjorton dagarna... men hemma hade vi en mottagning på Kastrup till och med den sjunde januari, så det var ju nästan två veckor. Sedan började alla extra planen och chartern började ju mer, när de hade fått hem sina, och sen var det dom reguljära flighterna och det kunde man ju inte veta... man kunde ju inte stänga av en hel flygel, som man gjorde på Kastrup för mottagningen, för att dom inte skulle behöva träffa andra... och så kanske det kom EN, eller kanske två, så det kände sig fullkomligt överrumplade.

8. Ställdes ni inför några helt nya uppgifter?

Svar: Nej... Det var väl inte det första jag tänkte på att jag skulle se till att ha personal på flygplatsen för att ta emot 5000 svenskar som kommer hem ifrån Thailand, jag har liksom aldrig tänkt tanken, men för mig var det väldigt naturligt att tänka strategiskt, tänka var fanns behoven, och det var likadant när vi väl hade fått igång Kastrup och det körde på sen började man tala om när kistorna kommer hem och de anhöriga kommer hem så kommer dom att flygas vidare till lokalflygplatser så då var det ju bara att trycka på knappen och se till att Ronneby, Kristianstad och Ängelholm kom igång, i tänket, sedan vad de gjorde av det, det fick var och en göra den bedömningen men att man inte glömde bort att det kanske fanns möjligheten, så fick vi ju så småningom meddelande att de döda och identifierade skulle skickas till Ärla flygplats utanför Uppsala, så vi behövde inte tänka så mycket på det först, men efter någon vecka blev det ett motbud, att det kanske kunde tänkas att det kom några flighter till Sturup, då åkte jag ner till Sturup och sa det att vi gör en liten handlingsplan om hur vi ska ta emot här hemma och sen så förhoppningsvis behöver vi aldrig sätta den i verket men att den finns... så hela tiden gäller det att man är mentalt förberedd för de uppgifter som komma skall, och likadant så fick jag veta av polisen att bagage och sånt skulle skickas hem, men det var polisen som sa: hur hanterar man det på flygplatsen? Så hela tiden gäller det att ligga steget före... men jobbar man med de här frågorna i annars, för min personliga del, så har jag ett väldigt stort nätverk, jag träffar varje år, minst, alla räddningschefer och alla beredskapssamordnare i kommunerna. Sedan blir jag inbjuden till deras informations- och inspirations dagar så att jag vet precis vilka det är som sitter på Sturup och jag vet precis vilka det är som sitter i Simrishamn, vem sitter på samordningsfrågor... ja så jag behöver inte mer än att lyfta på luren, och dom vet vem jag är och dom vet också vad kyrkan gör för något och KAN göra, och sedan är det ju så att varje församling kan ju inte ha beredskap att klara allt, men i stiftet som helhet så finns till exempel, kompetensen till debriefing, avlastande samtal... jag kan snabbt kalla in folk för att göra de här sakerna och beredvilligheten att ställa upp och åka till, till exempel till Kastrup, folk gjorde ju det utan att fråga om de fick betalt eller något sånt, de bara åkte, sedan efteråt jag dom och skrev: ni får faktiskt betalt. Men de frågade inte... jag sa bara att ta kvitton om ni vill ha för resor. Det finns en positiv anda att man vill hjälpa till och ställa upp med det man kan. Jag har inte mött något motstånd, och likadant med tacksamheten... vi hade faktiskt en del anhöriga, som kom till Kristianstad airport, det var inte många, men det kom en del, men då sitter jag i ledningen som resursperson så jag ringde och talade med styrelsen och höll dom informerade och sa att ni får organisera någonting, skicka ut två stycken och då blev ju personalen på flygplatsen, blev ju jättelugn när dom kände att dom hade det stödet, så det handlar hela tiden om att man hjälps åt.

9. Men ni hade personal så det räckte?

Svar: Ja. Vi hade kunnat få in hur många som helst.

10. Och ni ger stöd till personalen här?

Svar: Ja. Men det gör vi ju hemma också, det var ju som jag sade biskopen ringde till mig med jämna mellanrum och höll sig informerad och hörde hur JAG mårde, för jag jobbade dygnet runt... jag hade ju ingen att sätta in i spelet, vem skulle göra det, det fanns ju ingen som hade kunskapen, jag fick sova i ett dygn och då innan jag skulle gå iväg och vi skulle stänga av telefonerna, så skulle jag meddela Torgny Wägner då vilka kontakter jag hade, men bara det tog ju en halv dag att bara skriva ner, så sa jag: det här hjälper ju inte, ni får faktiskt ringa

istället, för alla mina kontakter hade jag ju på mina fem fingrar, så det var mycket svårare... men där har jag lärt mig en sak, att ha en kronprins, som är insatt i mina arbetsuppgifter och i vad som händer, även om dom inte jobbar med det dagligen. // Det är svårt att hinna med allt, både skaffa sig ny information och leverera informationen vidare? Svårt att föreställa sig i förväg också...?// Svar: Ja det är det och vilka saker som är jätteviktiga och där har jag kommit på att hemsidan, att skaffa in information och ge rätt information till massmedia då slipper man mycket. Men vad jag skulle säga var att biskopen ringde och hade bekymmer för mig, det värsta med allt ihop är att jag är INTE en data människa och jag sitter här med tre, fyra telefoner och en dator och sen försöker jag dessutom hålla mig uppdaterad på vad dom säger på nyheterna och det hinner jag ju knappt, och jag är präst sa jag, jag skulle ju ha stått därute med de anhöriga! Ja, men vad gör du åt personalen då? Fast hon menade det positivt, du är mer präst än någon annan de här dagarna för vem hade satt igång allt detta, och vem hade pratat med alla dessa som du har skickat ut? Du har ju gjort en jätteinsats, du har ju haft avlastande samtal med alla du har skickat ut, dom har berättat vad dom har varit med om, du har knutit samman det och avrapporterat hela tiden och dom har känt en väldig trygghet att dom har kunnat ringa när som helst, så känn det inte så! Neej kanske inte det... //Du ville vara där OCKSÅ?// Svar: Ja typiskt är ju att man nu första gången när det blev totalt skarpt läge där det krävdes en organisatör och jag är en organisatör, så det är inte det, men jag blev lite kluven... jag såg inte en människa, nyårshelgen kom vaktmästaren in och frågade om jag hade ätit; nej... nå men då kommer jag tillbaka med lite mat, sa han. I och med att jag satt i Århus, på hemmaplan, det fanns ingen annan personal som jobbade ju, det var ju inte som till vardags när alla var igång och man hade nån att prata med... Så när jag fick frågan att åka hit så sa just han som frågade mig, Krister Thulin, du behöver nog komma ut och se det här på ett annat plan och känna att det faktiskt gjorde nytta och med din erfarenhet kan du göra mycket nytta därnere, det var aldrig några problem, det tyckte distriktsledningen också, det är klart att du ska resa och få ett helt annat perspektiv. Och detta med samarbetet har bara stärkt mig i min uppfattning att det är så det måste gå till. Så att man kan omsätta det till svenska centimetersystemet det är en annan fråga. // Det blir verkligen en uppgift för samtliga här...//

11. Har de djupt troende haft en annan typ av samtal med dig?

Svar: Nej, det kan man inte säga... och sedan är det väldigt viktigt att en präst och en kyrkans företrädare står ju för någonting, och man behöver nog inte vara djupt religiös för att känna den tryggheten att vi hanterar någonting som har eviga värden, det känns tryggt att det finns en präst som har en bearbetad och erfaren syn på döden överhuvudtaget, oavsett, så jag tror att är man som präst och medmänniska genomarbetad, dom vet att jag är präst, dom vet att jag kan be böner, de vet att jag tror på vad jag säger och då kan det kännas som en trygghet att bara finnas där, men uttalade religiösa tankar det tycker jag inte att man möter på det viset, möjligen då "varför?" att man söker svaret på frågan varför, och det kan ju inte jag hjälpa dom med men jag däremot hjälpa dom att formulera dom och sen så måste svaren få mogna fram och jag tror att när man arbetar med människor ute i samhället så mycket som jag gör, det gör man ju här också, oavsett vilken profession du har, vilken tro du har, om du tillhör eller inte tillhör... man möter ändå en trygghet och jag tror att det är väldigt viktigt att man är tydlig med att jag är präst, tydlig med att det är min profession och jag står för vissa saker, men att man är väldigt försiktig i sitt sätt att nalkas människor, man slår ju aldrig folk med religiositet, man kommer ju aldrig med klyschor eller så och man har inte svar på frågorna, utan det är väldigt viktigt att man söker dom tillsammans i så fall, att hjälpa människor att uttala frågor och tankar och det kan man göra på många sätt, så jag tror att en mycket återhållsam attityd men en klar och tydlig roll, men det är så man möter all sorg också i sitt vardagsarbete, du kommer hem till människor för att någon i familjen har dött och det gäller ju att man är där på deras villkor, fast jag är präst. Men att våga möta människor och starka känslor och gå med det är ju en sak som man lär sig, därför tror jag inte att man ska jobba så här intensivt med personalen och med de anhöriga mer än ett par veckor. Jag tror att det går en gräns vid fyra, fem veckor och sedan börjar man plocka in alldeles för mycket i sitt eget liv och då måste man fylla på kreditkortet så att man har lite att komma med, så man kan ladda batterierna. Men jag tycker inte det är uttalad, däremot är det ju människor som kommer hit som vill ha en ceremoni och då får man försiktigt tala igenom vad de förväntar sig och det kan man ju göra mycket religiöst eller mindre religiöst och man kan göra det så där så att det passar precis, det gäller att vara väldigt lyhörd. // Hemsändarceremonin är lagd på en fantastisk bra nivå, tycker jag // Svar: Ja, hemsändarceremonin är till för personalen i första hand, men därmed inte sagt att man exkluderar de anhöriga. Finns anhöriga där kommer de med, det finns till och med dom som inte har mist någon som vill uppleva ceremonin och det är anhöriga som har mist någon som inte är identifierad som följer ceremonin för att de vet att en liknande kommer att hållas för deras anhöriga, som de kanske inte kan närvara vid. De vet att vi gör på samma sätt, det är samma ramar, det är en psalm som vi alltid har med, ja vi gör det lika seriöst och värdigt för alla, men har vi anhöriga med kanske vi inkluderar dom lite till, att deras avsked får lite mer plats // Hur kom idén med hemsändarceremonin?// Svar: Jo det bestämdes att det skulle göras någonting för varje hemsändning och det improviserades lite i början, men nu har det bildats lite fastare former. Så det känns bra att vara här, om än jobbigt. Men där har vi präster varandra, så det är inte så att vi tar med massa obearbetat med oss hem. Men man har fått så mycket att tänka på, hur man

vill att saker fungerade och jag har fått följa familjer här som hör av sig, som jag förstår att jag kommer att fortsätta att ha anknytning med när jag kommer hem. Det tar inte slut med detta. // Det var någon som talade om årsdagen// Svar: Ja det har ju ofta blivit så hemma, ”till minne av” har ju blivit en tradition, ser man ju i tidningarna, så jag tror säkert att det blir en del, avtäckta moment och ha ceremonier kan jag tänka mig att det blir härnere. Sen kan jag tycka att det inte är så lämpligt att samla så många traumatiserade... men det är min uppfattning. Det kan bli stora bekymmer. Jag tycker att det är synd att man inte har fått mer information om den här verksamheten hemma i Sverige, att man inte har gått ut till alla som reste och fanns härnere och som finns registrerade, med ett personligt brev och då talar om den här informationen, det skulle jag ha gjort om jag fick bestämma!... Sedan har jag en annan synpunkt, den här typen av individuell service som är anpassad efter familjens behov och som är anpassad till den enskildes behov är alltså helt unik. Sverige ska med UD och General konsulatet och Räddningsverket och alla som jobbar här nere ska ha full kredit för det! Att man kritiserar UD för att inte göra nåt, vad är detta då!? En otrolig service, kanske över trehundra människor har varit här nere och fått det här stödet, vad pratar ni om? Turistresor från Danmark och Norge, hur ska du kunna ta hand om dom? Du har människor med helt olika upplevelser och erfarenheter och samlar ihop dessa, kanske upp till hundra traumatiserade människor som har olika konstellationer... vem ska ta hand om dom? Tänk att komma upp till Khao Lak, där folk blir fullkomligt chockade när dom kommer upp... vad händer när alla springer på sitt håll... jag förstår inte vilka dom vänder sig till och det har skrivit så positivt om de här anhörighetsresorna men det är fullkomligt vansinne! // dom som kommer nu väljer ju att göra det, då är de ändå mer förberedda?// Svar: Ja de har kommit en bra bit på vägen. // Men jag har också tänkt: vad generöst // Svar: Ja men vem ska ta hand om dom, ska det vara ett jätteteam här nere då som tar hand om dom? Däremot om svenska myndigheter hade sagt, att vi kan bidra med en liten summa pengar för er som har varit med och vill åka ner och ta del av den svenska service som finns därnere då kunde man de som kanske inte har råd att åka hit ha en chans... det skrevs så mycket om det precis innan jag åkte ner och jag var tveksam, men nu härnere är jag stärkt i min uppfattning att det inte är en bra lösning // Låter det lite som en överkompensation? Har dom med sig norska kyrkan? // Svar: Jag har ingen aning, men vad hjälper det? // Men då förstår jag att du verkligen inte tycker att Sverige ska göra det samma?// Svar: Nej det tycker jag inte. Vi är några stycken härnere som har samma uppfattning, så vi ska försöka skriva ner tankar om Tsunamin... och att det är så positivt det som har gjorts! Det är inte någon enskild, utan det är faktiskt konsulatet härnere som har begärt förstärkning och fått det och det är ett regeringsbeslut på hur länge dom får fortsätta... och jag tror att det skulle behöva fortsättas så länge det finns oidentifierade personer så bör det finnas polis, Räddningsverk, svenska kyrkan och Röda korset och Konsulatet naturligtvis, med bemanning. Det var ju en som sa att så länge vi inte har någon kropp på personen i fråga så finns ju hela tiden hoppet att man ska hitta dom någonstans – i livet, så även om de rent förnuftsmässigt fattar att det finns inte en chans, så har man inget konkret som startar ens sorg och därför fortsätter sökandet... De som vill åka runt på sjukhusen och vårdinrättningar där de har varit och sätta upp bilder på saknade... dom måste få göra det som det känns rätt för dom, man måste vara väldigt försiktig så att man inte bejakar men inte förnekar, så att man förhåller sig väldigt neutralt. Jag kan inte säga att något är fel. Man måste visa respekt för den enskildes sätt att hantera det här // Är det någonting som ni utbildas i ?// Svar: Det kommer inte jag ihåg! Det var trettio år sedan jag utbildade mig, så vad jag lärde mig där och vad som är livets hårda skola det vet jag inte riktigt... men det är klart att det fanns, men när man är ung och oerfaren gör man en del misstag, det kan man göra nu också förresten, men man har ju lärt sig i mötet med människor i sorg att det finns ju inte EN människa som reagerar likadant... sedan att har vi kunskaper om krishantering, men sorgen är DIN och ingen annans. Man kan bli fruktansvärt irriterade på varandra, särskilt i en familj, om man har accepterat olika saker och befinner sig i olika faser, dessutom har man olika relationer till den döda och din personlighet spelar in... Egentligen är det något alla borde ha, en förförståelse för detta, att man ger varandra respekt och svängrum... så kommer det ner en familj hit så kan alla vara i olika faser, därför behöver vi vara ett team, vi är i alla fall alltid två, någon från Räddningsverket och Röda korset... // Även icke troende finner tröst i en präst?// Svar: Ja jag tror det. Erfarenheten och kunskap om själavård och tystnadsplikt och allt vad du nu vill det är ju vi dom ända som har och därför kan man känna det också i samtalen med personalen... det är många som har sagt att Ha ha vi skulle behöva den här prällen på jobbet! Så det är nog många som inte har vetat vilken funktion vi kan ha. Synts vi så finns vi!

Margareta Forss

Vanlig församlingspräst halva min tid (gudstjänster, dop, vigslar, begravningar, studiegrupper och samtal och ingår i församlingens arbetslag med allt vad det innebär)

Beredskapshandläggare för Lunds stift andra halvan (huvudsakliga uppgift att organisera, utbilda hitta samverkansformer på det lokala samt det regionala planet.

INTERVJU 7:

POLISENS ANHÖRIGHETSSTÖD

Kriminalinspektör: Linda Arroyo

1. När och på vilket sätt fick du kännedom om Tsunamikatastrofen i Asien den 26:e december? Kände du till fenomenet sedan tidigare?

Svar: Jag hade ledigt där till och med den tredje januari, det var under juledigheten så det var när jag satte på TV:n på morgonen, som jag fick se...// Som privatperson då?// Svar: Jaa. // Och via medierna?// Svar: Ja, precis. // Kände du till fenomenet Tsunami? // Svar: Nej. Jag har ALDRIG hört talas om det. Jag hade aldrig ens hört ordet.

2. När fick du en uppfattning om omfattningen av katastrofen?

Svar: Det är svårt att säga, därför att när man förstod, när man såg bilder på hur flodvågen såg ut och man visste vilket område som hade drabbats och man visste att det var jultider, så även om jag inte hade några siffror, så förstod jag att det var väldigt många... i början hoppade ju siffrorna mycket fram och tillbaka, men lite som polis så vet man ju att det där är en uppskattning, det förstår man ju... men ganska så snabbt genom medierna, fick jag en uppfattning av att det var en STOR katastrof. // Då fick du också klart för dig att det var så många svenskar inblandade?// Svar: Ja. Det kunde man liksom räkna ut med sunt förnuft, tyckte jag.

3. När fick du en uppfattning om hur stort hjälpbehovet var?

Svar: Ja, alltså jag kände ju en FRUSTRATION, hemma, för det, det förstår man, många var döda... många var skadade... många var i chock... att det inte skulle räcka, det fanns ju ingen personal för det överhuvudtaget, men att det inte skulle räcka med två, tre stycken, det var ju ganska uppenbart. Så det förstod man i ett tidigt skede... och sedan, få se, det här hände den 26:e, jag tror att det var den 27:e på morgonen, eller om det var den 26:e på eftermiddagen, som jag ringde in till min chef, för vi har ju en, det fungerar ju så inom polisen, att man har ett slags, händer det något stort, så är man skyldig att rapportera in i fall man skulle... behövas. Och nu jobbar ju vi på rikskrim, så främst är det ju, om det är det en stor händelse i Stockholm, så är ska man ringa in till chefen, så det var naturligt, tyckte jag, att ringa in och tala om att jag fanns hemma och vid behov kunde jag åka in... // Ok, vad fick du för svar på det? // Svar: Ja, dom skrev ner mitt namn, men just då var det lugnt på våran avdelning, jag jobbar på Interpol, där hade det inte satt igång ännu... något större...

4. När åkte du till Thailand?

Svar: Jag åkte den 21:a Mars. // Vad fick dig att vilja åka? // Svar: Jag började jobba, som sagt, den tredje januari, redan då så meddelade jag att jag fanns tillgänglig för vilka arbetsuppgifter som helst... och även om jag skulle behöva åka hit... och det var främst, jag jobbar som utredare med anhörighetsstöd, och det är främst det som intresserar mig, men jag sade, jag kan göra vad som helst, som behövs... // Satt du i Callcenter i Sverige först? // Svar: Jaa, först dan då, den tredje, när jag började, så jobbade jag först mina ordinarie tider och på kvällen sedan satt jag i Callcenter. // Och då var det mycket att göra? // Svar: Då var det... ja man kan nästan säga att det var, ja... något kaosliknande i alla fall... Då hade vi ännu inte tagit över? // nä. // ... från UD, men det ringde hela tiden... då ringde folk och ställde frågor om passagerarlistor, vi hade ju passagerarlistor om vilka som hade landat. Och då ringde folk och ville hela tiden ha bekräftat huruvida deras anhöriga hade landat och en del var i oerhörd chock och saknade sina barn, dom kunde ringa fyra, fem gånger om dan och se om deras barn hade landat... //Ja, för det är så man betar sig?// Svar: Jaa. // Jag hörde att någon berättade att vad som än händer så ringer man till polisen. Är det så?// Svar: Jaa. //Det behöver inte vara polisiärt alls...?// Svar: Nej, visst, man ringer och frågar om Liljekonvaljen... var den är fridlyst, man ringer och frågar om allt. Så är det ju. Och så ska det ju vara också. Vi ska ju kunna... // Jaa, men jag förstår, det var en stor press på er där i början. Men däremellan, vad gjorde du sedan i Sverige? Hade du kvar dina vanliga arbetsuppgifter?// Svar: I ett par veckor framöver där hade jag kvar mina vanliga arbetsuppgifter och jobbade som handläggare på Interpol och (förenade kontoret?) av den typen av ärenden och sedan blev det övertid på Callcenter. Då, första gången, satt jag som vanlig polis, därefter satt jag som gruppledare på Callcenter, då blev det... det är klart att man hade anhörighet kontakt då också, men under hela den här processen, för varje dag som gick, i inledningsskedet, så uppstod nya frågor, så att de första dagarna, då var det... då ringde folk och ville veta, dels anmäla sina saknade, och sedan kontrollera huruvida de hade landat eller inte, det var de här passagerarlistorna... sen kunde vi inte svara på det, vi slutade att svara på om de hade landat. Det fanns folk som hade fått besked om att deras anhöriga hade landat och där det inte stämde...så att vi vågade inte... det var ju så kaosartat med alla som landade, då skrev vi ner

vilka som hade landat och lite längre ner skrev vi vilka som saknades... och i allt det här stora... det är så lätt att någon läser lite snett, så det vågade vi inte ha kvar... vi gjorde så att fanns dom inte med på listan, vi tog reda på vad det var för typ av anhöriga och försökte då kontrollera och få bekräftat att det här verkligen stämde, att dom hade landat, lite rundfrågor... man frågar: varför undrar dom det? Jo, för att vi har fått besked, dom ringde innan och sa att dom skulle boka flyget och nu vill dom veta om dom har landat... och står dom då på listan kan man förutsätta att det ÄR så. Men skulle dom då ha landat samtidigt som de anhöriga, och de anhöriga ringer kan man ju misstänka att det är något som inte stämmer... Och det där var vi väldigt restriktiva med, och det övergick ganska snart till att fråga om de fanns... för vi fick ju sen in en saknade lista... då ringde de och frågade om de fanns med på saknade listan. Då gjorde vi så, i och med att det var sekretessbelagt, så tog vi reda på vem det var som ringde, sa dom då att dom var pappa, så kontrollerade vi våra register att dom var pappa och då talade vi om: ja den fanns med eller nej den fanns inte med och fanns personen inte med behövde vi lägga till, för det var ju viktigt att vi fick med det då... Du kanske vill ställa frågor i stället? // Nej, fortsätt gärna // ... Sedan gick frågeställningarna över i, var kropparna förvarades och hur... det var ju dom som redan hade identifierat sina anhöriga innan de åkte hem, som hade sett dom döda på plats... och så fick dom inte hem dom. Mycket frågor runt det där, hemtransport och vilka regler som... För hela tiden då, med den uppgift som jag hade, för varje dag som kom... det var inte samma arbetsuppgifter, det var nya frågeställningar hela tiden. Det här har vi inte varit med om i den här omfattningen, då fick man ta reda på, det var väldigt mycket faktinhämtning och det var noga med att ta telefonnummer och ringa tillbaka... det betydde jättemycket. Ibland kunde vi säga, vi ringde tillbaka bara för att säga att den personen som kunde svara på det här är inte här nu och att vi kanske återkommer först i morgon och det betydde att de inte behövde ringa tillbaka, det blev lugnare. Det kände dom inte... när det hade varit så mycket i början... att dom hade fått riktigt den hjälpen. Det lilla betydde oerhört mycket. Sedan hade vi problemet med dom, det gick ut mycket i tidningarna, det ringde in personer som hade blivit kontaktade av detektiver som skulle ha betalt, som sa att deras barn låg på nåt sjukhus... sedan var det uppgifter om att... många anhöriga var ju själva inne på nätet... Thailand lade in bilder på de avlidna på internet, så då sökte dom och vissa hittade ju sina anhöriga... med nummer och då ville dom tala om på vilken site, så att vi kunde matcha ihop dom // Mycket information från olika håll// MYCKET information som skulle... det här skulle ju registreras också innan man tar tag i det. Det var buntar. Det var högar. // Hur många var ni som arbetade på Callcentrum?// Svar: I början... det var lite olika, tio, femton stycken. Då gick samtalen via någon växel i Norrland också, och kopplade vidare till oss. Dom gav ju kortare svar, så det var lite sortering det också, så det gick inte riktigt att räkna ut hur stor pressen var. De vanliga frågorna tog dom. // Fick du en känsla av att det var samma personer som ringde också till olika...? // Svar: Jaa, det var det. Flera gånger också, man kände ju igen... Det är klart har man då ringt och frågat: finns min son med på saknade listan och så fanns dom inte det då måste man ju ringa sedan och kolla, har ni skrivit till det nu? // Var ni tvungna att höra av er om ni hade fått in någon på en saknade lista? Hade ni en tvärtom rutin att: ja, nu HAR er son kommit med...?// Svar: Nej, det gjorde vi inte. Det var för omfattande för det men däremot så gjorde man ordentliga kontroller därför att en del kunde ringa och säga att ett visst namn, vi kan säga någon som heter... Michael saknas, och någon annan kunde säga Micke saknas och då blev det två olika personer och så stavar man kanske ett Andersson med ett "s" och någon annan med två "s". Det där var man ju tvungen att sälla ner och det fick ju inte heller bli så att fanns det två då med samma namn, det kan ju faktiskt finnas två med samma namn... så att det blev fel, så det var ett oerhört noggrant arbete. // Jag har hört att UD:s medarbetare inledningsvis inte hade samma datorsystem, skrivprogram, så att det var problem att sammanföra alla uppgifterna... // Svar: Jag har inte koll på det där, men jag vet att det blev för många namn med det systemet som fanns, om jag har förstått rätt. Det måste ju vara ett system som är säkert som det inte går att komma in i och ändra, det måste vara låst på nåt vis.

5. Så du var väldigt insatt i hela problematiken och inkörd i organisationen redan innan du åkte till Thailand, var det ändå några särskilda förberedelser? Du ringde in direkt och sade att du kunde börja jobba, var det någon förberedelse på det, eller ingår det i era arbetsuppgifter?

Svar: Neej, det fanns inte riktigt tid... för det första och sedan ja, det får man väl säga att det ingår i ens utbildning att ta hand om människor i kris. Det gör det ju. // Och innan du åkte ner till Thailand nu, var det några särskilda förberedelser innan det? // Jaa, innan, vi hade ett möte, tillsammans, alla vi som skulle åka ner, tillsammans med de som hade varit nere. Då fick vi information, både om arbetet och lite om rent praktiska saker man skulle kunna tänka på. // Det många som har varit nere nu? // Svar: Jaa, det är många, i början var det ju två veckors perioder. // Och ni är fortfarande många kvar... är ni över tio stycken?// Svar: Jaa, vi har ju tekniker också.

6. När du sedan kommer ner, vad var det största hjälpbehovet hos de skadade? Eller du träffade inte de skadade då, på Callcentret då. Har du någon uppfattning av vad de skadade behövde mest hjälp med?// Svar: Ja, det var förståss sjukvård, men vi har ju haft skadade härnere också, som är så skadade att de fortfarande inte är... Men det är olika erfarenheter, en del känner sig nöjda med vad dom har fått, andra känner sig väldigt missnöjda. Och

det handlar ju mycket om det personliga bemötandet, man kanske har upplevt att läkarna har varit oerhört otrevliga eller aviga och det har väl att göra med den chock man är i... det gäller att den som bemöter en person i kris inte tar åt sig personligt av kanske utskällningar. Man måste ha den... för alla människor är olika och för vissa har det blivit olyckliga bemötanden. Och sedan kan det ju vara så att det inte alls har varit ett dåligt bemötande, men den enskilda individen upplever det så för att man inte har hittat deras barn eller anhöriga, så är man inte nöjd för det är det man i slutändan vill ha hjälp med. Man vill ha tillbaka de sina. Även om man förstår att det inte går så är det ju DET som är den yttersta hjälpen.

7. Och de anhöriga, vad behövde de mest hjälp med och vad var de mest upprörda över?

Svar: De har varit mest upprörda över att dom inte fick någon hjälp, när dom var här på plats. Dom första poliserna som var nere dom beskrev ju... det är inte alls samma situation nu, nu har vi ju bemanning och trycket är inte alls lika stort, som det var. Nu har vi all den tid som en anhörig behöver. I början var det ju mer anhöriga än poliser och del var alltså fysiskt närgångna, de slet i poliserna, i kläderna och var upprörda, en del grät och en del var aggressiva och andra var apatiska. Det är ju orsaken till att man bara var nere i två veckor också, det var oerhört krävande för personalen. De jobbade ju nästan dygnet runt. // Och då var inte organisationen helt uppbyggd?// Svar: Neej. // Det fanns inga rutiner att luta sig mot?// Svar: Neej. // Men det har förändrats?// Svar: Jaa, det tycker jag. Absolut. Vi är väldigt flexibla och anpassar oss efter de anhörigas behov.

8. Vilka helt nya situationer uppstod?

Svar: Innan vi åkte ner menar du? // Ja.// Svar: Jaa man kan ju bara mentalt förbereda sig på vad man ska möta, men det är ju ingen garanti för att man är rustad för det, så där kan det ju bli olika reaktioner. // Var det några helt nya beslut som togs?// Svar: Nääe... // Ni har dom inbyggda i er organisation redan?// Svar: Ja. Det enda är att man har dragit ner... på vissa, efter behovet. I början var vi bortåt arton, för att det var så många anhöriga och nu har vi tio... så vi har inte en massa personal, den måste anpassas efter efterfrågan. Så den förändringen har ju blivit, med kortare arbetsdagar, lite praktiska förändringar... men inte några större... nej, inget sånt. // Om jag har förstått det rätt så är man också i sin organisation, i själva strukturen, flexibel? Den är en förutsättning?// Svar: Ja. Ja. Vi har ett väldigt gott samarbete med dom andra som finns här också, det känns som när man är HÄR finns det inga problem. Och man har även god kommunikation med identifieringsteamet, vi träffas ju när vi äter på kvällen... så egentligen, trots att man har gått av sitt skift, så jobbar man ju nästan ändå, ja för att man kanske passar på att fråga om någonting, de som jobbar ute med identifieringen passar på att fråga oss som jobbar med anhöriga... om man undrar över någonting, vi passar på och lär oss av varann. Jag får ju själv mycket olika frågor. Så jag passar ju på hela tiden med... träffar jag rättsläkaren så pratar jag med honom och rättsonologen (?) så pratar jag med... Ja.

9. Ni har samarbetat med de myndigheterna som sitter här och organisationerna och det har ni gjort från början? Har alla har varit här från början?

Svar: Ja, det kan jag inte riktigt svara på. Men det förutsätter jag för att jag vet att UD fanns här i alla fall och nu... vi har ju tre konferensrum bredvid varandra. Polisinsatsen har ett, UD har det bredvid och sedan har räddningstjänsten det tredje, där sitter även röda korset, prästerna, ja svenska kyrkan alltså... och, hoppas inte att jag har glömt någon nu... // Försvaret?// Svar: Ja precis, och där kan de ju jobba lite över gränserna, så i takt med att de drar ner också får ju vissa nya arbetsuppgifter. Vi hjälps åt med allt.

10. Vilka speciella svårigheter eller skillnader har det inneburit att katastrofen inträffade i Thailand?

Svar: Jämfört med hemma menar du? Om det hade hänt i Sverige? Ja, om man ser från mitt perspektiv, med det jag arbetar med, så kan jag ju känna så här: alla har inte möjligheten att komma ner hit och personligen prata med en polis som har arbetat på plats. Det känns som om det är mycket etiska frågor som vi... har pratat med varandra om, till exempel, vi skickar ju ner nu, fingeravtryck på barn, dom kommer ju ner hela tiden, och då får man ju tänka så här, att om en familj kommer ner hit och undrar varför fingeravtrycken inte har kommit än, då tar jag förstås reda på det, varför har de inte kommit än? Men jag kan ju inte begära någon påskyndning, för nästa familj som befinner sig hemma väntar ju lika mycket dom på att få sitt barn identifierat. Då måste man, även om jag känslomässigt... då jag har mött den här familjen vill... så det här måste jag sätta stopp för. Då får man stanna upp och tänka: men vad är rätt etiskt rätt? Och det är inte rätt att... men om vi säger tvärtom, om man får en indikation från dom som håller på med identifieringen att: vi tror att den här personen är den här personen, men vi måste ha fingeravtryck för att fastställa, då skyndar vi på. Då ringer vi hem och frågar: går det att skynda på att få just de här... fingeravtrycken till den här specifika personen? Men det gör vi ju med alla, vare sig de anhöriga är här eller inte, så det är ingen skillnad... men det är mycket som man måste tänka på, för

man blir engagerad. Det där måste man stanna upp och tänka efter... // Ja, det är ju så stort, i vanliga fall kanske man jobbar med EN...?// Svar: Jaa... precis, och om man säger att det skulle ha varit ett europeiskt land, istället för Thailand, så har vi den ekonomiska aspekten... en del har ju vänt ut och in på varenda krona, fast dom inte har, och tagit lån... och en del har, de som har väldigt mycket pengar, behöver inte tänka sig för lika mycket... men hade det varit, säg bara mitt över till Tyskland, så hade man bara behövt åka ner i Skåne och ta färjan över, det är helt andra... det hade gett möjligheter till helt andra personer... DET är ju en skillnad. // Det var väldigt roligt att du inte alls tänkte på dig SJÄLV, du svarade inte alls utifrån vad DU tyckte hade varit jobbigt, frågan är ju öppen men det var väldigt intressant att du lade fokus där direkt, du hade ju kunnat svara på hur du, vad skillnaden var för dig, personligen, bara i ditt eget arbete...?// Svar: Neej... jag tycker att det är en väldig FÖRMÅN... även om det är betungande, så är det en förmån att få ha varit med, och nu när det har hänt en katastrof, att få ha varit med, som jag har varit med från början, dels i Callcenter och sen hade jag en kollega som hade hela Asienärendet på Interpol, för det kom ju förfrågningar via Interpol och när hon åkte ner hit så lämnade hon över det till mig, så att många... eller i alla fall en del av dom anhöriga som jag möter här har jag ju pratat med på Callcenter, i vissa fall har de skickats via Interpol... så att man känner till ärendena redan, de är inte främmande... Jag träffade en anhörig här som sade: vi har pratat på telefon... kommer du ihåg när det var så här och så här? Ja, var det du, ja det kommer jag ihåg... så att för mig har det varit en oerhörd förmån... Men det är klart, man är hemifrån, man har familj hemma, man har barn hemma, ibland i samma åldrar som... så att ibland skulle man bara vilja krama om sina barn för en stund... men samtidigt, dom känner ju, och det har jag förstått, dom känner stolthet därhemma för att deras mamma är med i det här... men dom är i den åldern, dom är tonåringar, är man fyra, fem år då kanske man inte... då vill man bara ha HEM mamma. Men det säger ju dom som har varit nere här och det har ju varit olika, så är det ju alltid, jag har ett oerhört stöd från min familj, men det är inte alla som har det, en del tycker att det är väldigt jobbigt att, först ska man gå igenom allt det här jobbiga på dagarna och sedan kanske ringa hem och inte få stöd... då blir det väldigt tungt. Men det är nog väldigt olika...

11. I Polisens organisation, fanns det beredskap för en olycka av den här storleken?

Svar: Vi har en hemma kommission och vi har ett DVI team som har... Det HAR vi ju alltid förberett, men inte för den här... nu hade olyckan på Bali, eller ja, efter Bali, flygolyckan på Linaton (?), det är ju dom som har varit ute och jobbat, dom är även här, men nu har ju dom, nu har hela den organisationen fått utöka, så att under tiden som vi är här nu så tillhör ju vi den kommissionen, den har blivit... DVI är ju människor som inte har jobbat med det tidigare... men man har ju dom kollegerna, dom finns ju ändå med hela tiden, det är till dom jag hela tiden fick springa och ställer alla frågor till i början, för även om... dom vet ju ändå hur det fungerar praktiskt... // Ja, för det är väl inte bara det att det blir MER att göra utan också att det uppstår helt NYA...?// Svar: Jaa, precis. Ja, så att det kan man väl säga att: Nej. Vi var inte förberedda på en så här stor katastrof, men jag tycker ändå att det gick förhållandevis snabbt att organisera, i alla fall inom polisen. Där tycker jag inte att det finns någonting att klaga på. Det stora problemet blev att den normala verksamheten blev oerhört haltande, tar man personal nästan ifrån blir det ju tomt också. Det är så, man måste prioritera.

12. En av polisens stora uppgifter i Thailand har varit stödet till de anhöriga, har ni en särskild utbildning för det? Eller ingår det i den ordinarie...?

Svar: Det ingår, läser man på polishögskolan så läser man psykologi och man går igenom de här olika faserna man hamnar i vid chock och vid kriser, så att det läser man ju där och sedan under hela ens yrkesperiod som anhörighetsstöd. Jag har anhöriga här som får sin närmaste anhörig identifierad, då är det jag som lämnar attest, och det är ju inget nytt, det gör jag ju hemma också, så det är ju mer att det här är ett större omfång... // Jag är fascinerad av den insatsen... som stöd för anhöriga, att ni har den med er...// Svar: Jaa, men sen är vi ju olika också... det finns ju dom som arbetar, som teknikerna, som arbetar med de avlidna, som känner, ja just dom vill inte göra det jag gör och jag känner att jag skulle inte klara av deras arbete, så bara för att man är polis klarar man ju inte av allt... och det måste man ju säga ifrån. Skulle jag få en förfrågan att åka ut och hjälpa dom skulle jag säga: Nej tyvärr, det är jag inte rustad för, för då blir ju inte heller arbetet bra utfört. Och det har man ju sett till nu, när man tar ut folk, att man får de uppgifter man passar för. Känner man, för även om vi har samma utbildning så är vi ändå personligheter och alla har olika, man kanske nyligen har förlorat någon själv, i sin familj... ett barn, då är det inte lämpligt att... // Men detta var du inställd på...?// Svar: Jaa... men sedan hade vi förmånen att ha kolleger som hade kommit hem och kunde berätta exakt... De första som åkte ner, även om dom kunde ana vad dom kom till... så hade dom ju inte alla svaren på de här frågorna. Jag har ju dels med mig mycket svar hemifrån och dels har jag ju haft möjlighet att ta reda på och återkomma.

13. Och anhörighetsstöd av den här storleken? Klarade ni det? Det gjorde ni inte inledningsvis, eller?

Svar: Nej, det kan man väl inte tycka... // Var det personalbrist i första hand eller...? // Svar: Ja, den 26:e... då hade vi en kollega härnere som var på semester, och han åkte ju ner hit direkt och var ju i princip ensam då innan folk hade kommit ner, då var ju folk väldigt fysiskt skadade och samtidigt i chock... så det var, ja, det var kaos. // När kom nästa gång då... jag har det på papper nästans...? // Svar: Ja, jag vet att det åkte ner... den fjärde januari, åkte ett helt gäng ner, jag tror att det kom några innan, som också befann sig i området, som tog sig hit snabbt, som var på semester.

14. De här anhöriga som du jobbar med, vad behöver de mest stöd med? Finns det någonting gemensamt, eller är det helt individuellt?

Svar: Ja... det är klart att, reaktionen är individuell, tycker jag, hur dom... en del är oerhört ledsna... en del är, lite aviga... sådär, väldigt korrekta och en del är aggressiva mot poliser, för att dom känner... och en del är nästan, ja sådär att man inte ser så mycket reaktioner, det kanske känns inuti, men de har alla nästan samma, eller liknande behov i alla fall. Vi träffar dom och svarar på frågor, frågeställningarna är ofta likartade. Man vill veta om identifieringsarbetet, man vill veta om hur DNA går, och fingeravtryck och hur många barn saknas, hur många barn har anträffats... ja... tror vi att deras barn kanske har blivit bortrövade, en del vägrar att inse att dom troligen är döda... och vissa lycksökare har sagt att: Jag har sett ditt barn på nåt sjukhus... och då är det ju ännu svårare, eller din anhörig... så det är mycket sådana frågor. Och sedan är det ju det här praktiska som räddningsverket hjälper till med, att åka ut till platsen och önskar dom så följer ju vi också med, att åka ut till platsen, där antingen dom bodde själva eller där deras anhöriga har bott... man håller en liten ceremoni och prästen är med... man lyssnar precis vad de har för önskemål och så hjälper man dom med det. // Är inte det ändå ganska unikt? // Svar: Ja, ja det är det. // Dom får i princip hjälp med allt...? // Svar: Ja, dom får transport ut och se dom områden... Ja dom får i princip det dom begär. // Tror du att dom uppfattar att det är ett privilegium? Att det här är väldigt speciellt? // Svar: När dom har gjort allt det här... så säger dom ju att det är... att det har varit till oerhört stor hjälp och är ofta väldigt tacksamma... så även dom som känner att dom inte har fått tillräckligt med hjälp när dom var här första gången... jag hade ett par här, häromdagen, som i princip... när dom berättar sin historia, så kan också jag tycka att det har blivit fel hela vägen runt, men att dom känner att när dom väl nu har kommit hit och den nya kontakten dom har fått, så uttrycker dom att dom känner sig oerhört nöjda och tacksamma, så det är ju det som ger nåt tillbaka, så det är det som gör att det inte bara är tungt! När man går och lägger sig på kvällen så är det ju så att, visst... de här familjerna har förlorat sitt barn... men jag har kunnat lätta deras sorg något, deras smärta något... Det är så mycket frågor, de har så mycket frågor om hur det har gått till och varför, som man kan prata om... och sedan ceremonin... när man ska resa hem, någon har kanske ett önskemål att det ska stå en nalle på en kista, så allt, ALLT som dom önskar ser vi till att det blir så rätt som möjligt.

15. Ni har alltså möjlighet att tillgodose alla de här behoven? Ni är inställda på det?

Svar: Ja vi är ju en hel verksamhet... så det är ju inte vi som ordnar med allt, utan kommer man ner med en nalle till exempel, då går vi in till räddningsverket och säger att, det är ju någon som sköter själva den här hemsändarprocessen och förbereder ceremonier och då vet dom vem som vill ha den här nallen på vilken kista och så ser dom till att den står där.

16. Är det någonting du personligen tycker har varit svårast med anhörighetsstödet?

Svar: Jag tycker att det är svårast med dom som inte vill ta emot omtanken, dom som avskärmar sig lite, dom som vill markera ett avstånd... Det tycker jag är det som känns svårast... att man gråter och bryter ihop det känns mer som en naturlig... ja det andra är också en naturlig reaktion, men att få lägga handen på någons axel och att dom uttrycker att det är till hjälp, det känns... lättare, även om det är svårare att se, än någon som behåller lugnet men är avvisande... men det är inte många som är så, vi har pratat om det, för jag har sagt det, att det är det jag tycker är jobbigt... man känner att man når inte fram och att dom vill inte ta emot, eller kan inte, förmår inte... Det kan ju vara så att man är missnöjd med den här DNA proceduren har tagit tid, fingeravtrycken har inte kommit ner, när det gäller barn och det här känner man och man kanske har anmält en saknad som inte kom upp på listan direkt, som har fått ringa igen och när man plussar ihop de här erfarenheterna så känner dom att det är för mycket! Och då vill inte dom visa mig någon uppskattning för dom är inte alls nöjda med hur det har varit. // Dom har ingen upplevelse av att myndigheterna och organisationerna här nere hjälper...? // Svar: Näee, dom vill bara ha sin information och göra vad dom kan för att vi ska skynda på processen, men dom vill inte... dom tycker inte att dom har fått den omtanke som dom behövde och vill nu inte heller... // Det kanske kommer sen...? // Svar: Jaa, precis. Det kanske kommer sen. För många, det har jag ju hört har varit vanligt bland dom som har varit aggressiva och upprivna och allt det här att... när dom sen har fått ett besked här nere att deras anhöriga är identifierade så har det släppt... och då har de varit tacksamma. För det var DET dom ville ha

hjälp med. När man väl har förstått att man inte får tillbaka... för nu har det gått så lång tid, så nu har man börjat förstå det, de allra flesta i alla fall, att dom sitter nog inte på någon ö, och då är det ett glädjebesked att få ett dödsbud, för då kan man i alla fall gå vidare, för det blir ett avslut. // Hur var det med DNA proverna, varför var de så svåra att få fram? Varför har dom tagit så lång tid?// Svar: Kina hade tagit på sig att sköta det här och det har inte riktigt fungerat... och det är nog... jag vågar inte svära på det, det har nåt med teknologin att göra i alla fall... men nu fick vi besked, att nu i morgon, på lördag, så skulle man försöka att, man har inte sagt det klart, men man skulle försöka skicka sexhundra prover till Sverige, fyrahundra till Kina och så var det ett fåtal till England och Australien också... och vi har ju fått hem tio prover till Sverige och där var dom, inte alla men de allra flesta var av ganska så god kvalitet, så att man anser att det ska gå att använda... men många av DNA proverna kommer man att ta om. Och det var också att man... missbedömde vet jag inte om jag ska säga, men tydligen är det så att värme och bakterier är DNA:s främsta fiender och dessutom saltvatten, så det har varit mycket fiender mot DNA som har gjort att kvaliteten då har försämrats... Det kan ingen hjälpa men jag kan förstå... och om jag ska fördjupa mig... att hade jag suttit i den situationen skulle jag inte vara ett dugg intresserad av att veta varför man inte kan få igång... det skulle jag inte heller ha någon förståelse för... Och det är ett internationellt arbete, och vi måste ju ta hänsyn till varandras... Sverige kan inte bara ta över. Det är en stor organisation, vi kan inte bara säga att: Nu tar vi DNA för det är vi duktiga på, vi har inte den möjligheten, det är ett internationellt samarbete // Och det ska det ju vara?// Svar: Ja, det ska vara det. Men det är alltid så att ett stort samarbete kan ju vara på både gott och ont. Så det är ju inte bara frustration bland dom anhöriga, det är ju frustration hos personal också, så klart.

17. Det faktum att det handlade om en naturkatastrof, att det inte är "någon fel", som vid ett terrordåd, har det påverkat ert arbete, förutom att ni inte ska finna den skyldige?

Svar: Ja, vi gör ju ingen förundersökning. // Har det varit lättare?// Svar: Personligen, och man har ju olika syn på livet, personligen tycker ju jag att just att det var en naturkatastrof, gör att det är en stor, oändligt tråkig olycka, men där ingen ond människa har velat ta andra människors liv. Det tycker jag underlättar för mig, i det här arbetet. Sen är det klart att om man börjar fundera längre och tänka på alla de här tecknen som kom... att man inte gick ut och varnade och... vi hade ju en stor jordbävning häromdan och då var ju Thailändska myndigheter väldigt snabba och vi sprang ju ner och varna dom på stranden här också och såg till att befolkningen häromkring inte var oinformerade, men då var dom redan igång med bilar som åkte runt... det kan man ju ha åsikter om såklart, om man skulle... att någon skulle man kanske kunna hitta och skuldbelägga men det är trots allt inte någon som har lagt en bomb som exploderade. Och då kan man tycka att den här missen man gjorde, det är ändå nånstans okunskap för att om den som är ytterst skyldig för att den här varningen inte kom ut, om den personen hade förstått, vad det skulle innebära... då hade man förstås tagit ett beslut. Det är ändå, även om det är en miss, så är det ändå okunskap. Det är ingen illvilja så.// Tror du att de drabbade och deras anhöriga också har den uppfattningen? // Svar: Det kan jag inte riktigt svara på... det är så väldigt olika... och jag tror såhär, att har man förlorat sitt barn så spelar det ingen roll... inte just nu... men det har säkert mycket med att göra hur man ser på livet och vad man har för tankar... om man ser på Thailändarna... dom har ju bara, eller bara gått vidare, ska jag inte säga, därför att igår var det en jordbävning på 5.2, och då när vi satt här nere och åt kom restauranginnehavaren och frågade vad vi jobbade med och om vi hade hört om jordbävningen och vi berättade om när och var och att det inte var någon fara, vi sade också att vi har personal och får information så vi kommer meddela om det är nåt, ja då blev han ju lugn, men det är en oerhörd ångest, det ser man ju. Det är stor skillnad på oss som bara är här, det är klart att vi blir oroliga... men vi har inte varit med om det. Och dagen efter den stora jordbävningen häromdagen, såg man hur några hade stängt och hade tömt allt sitt.. de kan ju vara de som redan har förlorat allt... // På ytan är allt lugnt...// Svar: Ja, precis. Man bygger upp och man jobbar vidare, men så fort det kommer... man har rädslan kvar.

18. Vad inom krisplanering och kriskommunikation tycker du kan förbättras med hänsyn till de senaste månadernas arbete?

Svar: Jag tror inte riktigt att jag vill uttala mig om det, utan det tror jag att jag vill hänvisa till våra ansvariga... men man kan väl säga så här, att i alla organisationer så går det alltid att göra förbättringar... men man kan ju hoppas på att om det händer någonting igen att man tar till vara på den personal som har tagit till sig den här erfarenheten nu, att man har någon kontroll på det, återanvänder dom som går att återanvända, så att säga. // Det är en speciell erfarenhet?// Svar: Jaa, det är det.

19. Är det någonting ni kommer att förändra i rutinerna... eller har ni gjort justeringar?

Svar: Ja, vi har ju gjort justeringar, man kan ju tycka att vi var här för kort tid i början, att precis när man har kommit ner, men allra, allra först, i inledningsskedet, då kanske man inte orkade med mer än två veckor, men nu

så bör man kanske vara här längre perioder när man väl har kommit in i arbetet och det är sånt som man kan titta på nästa gång... om det nu ska hända... för jag menar vi behövde bara få ner personal för att få till hjälp och då var kanske inte... även om logistik är viktigt, så det viktigaste var att tillgodose de här behoven, sen är det vissa praktiska saker och ekonomiska saker som man får titta på i efterhand, som man kanske kan göra bättre till nästa gång // Det verkar som om det ändå har fungerat ganska bra...?// Svar: Jaa... men det är ju ingenting som direkt... anhöriga utåt märker, utan det förenklar arbetet om man har erfaren personal längre tid och det ska vägas emot hur länge man orkar också, beroende på vad man har för uppgift, så det är åt båda håll. // Det skulle inte fungera att personalen efter en arbetsperiod tar ledigt HÄR och sedan fortsätter att jobba?// Svar: Men vi måste komma ihåg att vi är i Thailand nu, det är en semesterort... hur skulle det se ut om polisen var här och hade semester en vecka? Det tror jag inte skulle uppfattas så positivt. Det är klart att hade det varit uppe i Sibirien så hade folk nog inte haft så mycket åsikt om det, men... det är lite sånt man får tänka på också. // Har dom kommit tillbaka, dom som var här först?// Svar: På DVI sidan, dom som håller på med identifiering av... och arbetar med, både administrativt... men också med dom avlidna, så att säga... dom har återvänt, men få se på utredarna... en del har varit här väldigt länge, en del har varit här redan från början. Där kommer en av... han är chef för DVI, han har en sån nyckelposition att han behövs verkligen här, det är ingen som man bara ersätter.

20. Har ni debriefing samtal?

Svar: Ja, vi har debriefare här nere och då har vi avlastningssamtal till att börja med här och sedan, vid behov, får man beställa ett enskilt samtal och våra debriefare har tystnadsplikt, men det är ju kolleger, så att jag som jobbar på rikskrim normalt sätt, det är ju mina kolleger som är härnere, det är rikskrim debriefare som är här och sen har man möjlighet när man kommer hem är det obligatoriskt... ja, det är klart att det inte är någon som tvingar en, men det ÄR ett hemkomst samtal som är, som går ut på... man håller det efter en TID, efter det att man har kommit hem, efter ett antal veckor i och med att det handlar om hur det har fungerat när man har kommit hem, med familj och arbete och sedan finns dom ju där... känner man att man skulle behöva prata med någon... förutom det så kan man väl säga att det är en ständig..., eftersom vi är poliser och vana vid att lyssna på folk som har det svårt, så lyssnar vi även på varann för jag menar har man haft ett samtal som har varit jobbigt så pratar man ofta med kollegor... jag tyckte att det här var jobbigt, såhär och såhär... jo jag hade också ett samtal... så det blir ju hela tiden fortlöpande avlastning, så när vi går i väg på luncher, så är vi borta en stund man sitter, så i princip, även när det är de lediga stunderna så är det arbete hela tiden, kan man säga fast på olika sätt...// Ja, det är klart att det är svårt att koppla ur, ni har det ju runtomkring er hela tiden här...// Svar: Jaa... vi skrattade lite för i går så tog vi ett dopp i poolen och då låg vi där och lade upp hur vi skulle göra, det var ju vår lediga tid men det var i alla fall och det är klart att skulle man se en bild då på poliser som låg i poolen så... det är ingen som anar att man ligger och planerar ett... att det är jobb. Och ändå försöker vi... att, just när man sitter och ska äta... att kanske inte just då tala om... och i alla fall inte på kvällen prata om ärenden, försöker att, men det är inte alltid så lätt, för kommer det då en person du vill ha information av... jag hade en ledig dag, då jag hamnade bredvid en tekniker, och då var det ju igång då hela processen, det var bra med den informationen men samtidigt är man aldrig ledig. // Men det kommer ju upp saker hela tiden, särskilt när man är ledig... // Svar: Ja visst och det är oerhört givande. Oerhört givande. Man har lärt sig... jag har lärt mig oerhört mycket, som man kommer att ha med sig. // Kommer den erfarenheten att tas till vara, finns det några planer på att samla era kunskapen?// Svar: Jag vet inte, jag tror inte att man har tänkt så långt, jag tror att vi, jag menar senast när vi hade Estonia, det var ju jättestort och några av dom som normalt inte jobbar med katastrofer har man använt igen nu, i den här katastrofen, som hoppade in och jobbade då... så att, det är det jag menar att vi som har varit med... så hoppas jag att man tänker så...

21. Slutligen, vad tycker du såhär i efterhand har varit den största lärdomen att dra av det här? Nu är du visserligen mitt i det men...

Svar: Jaa, nu är jag mitt i det... men man har fått lärt sig hur ett helt katastrofarbete går till, för det hade jag ingen aning om tidigare, från största insatserna, med de här anhörigkontakterna som ringer och från det... nu har jag i och för sig jobbat på Arlanda sedan tidigare så då har vi haft lite övning i om det skulle hända en flygkrasch där, då har man ju gått igenom vad som ska göras, det var man ju tränad i... men det är en sak på det teoretiska... och det praktiska, för nu har man fått vara med hela kedjan, från de första samtalen tills man står ute på flygplatsen på hemsändarceremonin, då kistorna med flaggor och prästen som talar... så hela...

Kriminalinspektör: Linda Arroyo

INTERVJU 8:

KOORDINATOR och Assistent Manager International Service, Bangkok Phuket Hospital
Kenneth Carlsson

1. När fick du höra talas om Tsunamin, och hur?

Svar: Egentligen fick jag inte höra talas om den, utan vi upptäckte den själv, kan man säga... inte själva Tsunamin, för den hade jag dåligt begrepp om från början, men däremot att det var en jordbävningen, det hade jag tidigt klart för mig, närmare bestämt 8.30 på morgonen den 26:e december, upptäckte min hustru att det skakade i sängen, själv var jag ledig och sov ganska gott, men 8.30 bad min hustru mig att ligga stilla och strax innan dess hade hundarna blivit lite oroliga. Då tittade jag upp och såg att gardinerna hängde lite snett och i köket stod kaffet i kaffepannan snett och då sa jag att det här är en jordbävning, men i samma andetag som jag hade sagt det så blev jag väldigt konfunderad för jag vet att det inte finns förkastningssprickor här i Thailand, så att det kan inte vara någon jordbävning som har inträffat HÄR, sa jag, så antingen är det en jordbävning fast på en annan plats eller är det någonting annat, och någonting annat, ja det kunde bara ha varit en större bomb, och det stämde inte heller för skakningarna varade för länge, de pågick någon minut eller längre. Så då sa jag till Eva att det här är en stor jordbävning, så när vi gick upp slog det mig, eftersom jag jobbar på sjukhus, att det här kan naturligtvis vara väldigt allvarligt, så jag slog en signal till sjukhuset och de sa att vi har försökt få tag på dig, de hade inte kommit fram för telefonlinjerna hade varit brutna, all telefonförbindelse, även mobilerna var brutna, men jag lyckades komma igenom, och de sa att ja vi hade behövt ha dig hur nu, så jag störtade i väg på en gång.
// Kände du till fenomenet tidigare?// Svar: Nej, nu kan man ju säga så här att begreppet Tsunami var för mig helt borta, jag kom inte alls ihåg vad det innebar, men det tog jag väldigt snabbt reda på, jag ägnade kanske tjugo minuter åt att läsa in mig på Tsunamin, för jag förstod att jag skulle få tusentals frågor om det. Nu vet jag mycket väl vad det är...

2. När fick du en uppfattning om dess omfattning?

Svar: När jag kom till sjukhuset förstod jag ju att det var stor omfattning men dock inte så stor att jag betraktade det som en katastrof, när jag kom till sjukhuset var det ju hundratals patienter som stod i kö för att komma in, men inte så där förtvivlat skadade, man kan säga att det var lite mindre mjukdels skador och sådana saker, som när man har trillat och slagit sig och skavt sig, lite småskador. Men jag förstod ändå att det här är av en stor omfattning, inte katastrof, utan jag tänkte att ok det var några som hade varit tidigt ute på stranden och drabbats då av det här, det var ungefär vad jag fick grepp om – den första timmen, kan man säga // Vilken tid har vi nu ungefär?// Svar: Halv tio skulle jag säga att jag var på sjukhuset, det är svårt att säga exakt.

3. Du var alltså ledig, så de ringde från sjukhuset?

Svar: Ja det var en söndag och jag var ledig, nu ringer de ofta in mig ändå men då är det ofta för någon enskild patient eller vid större trafikolyckor, men jag blev kallad, då hade jag visserligen redan åkt in till sjukhuset, men de ringde hem till mig. Sen när jag uppfattade att det VAR en större katastrof, det tog kanske en timme efter att jag hade kommit till sjukhuset, då uppfattade jag att det var någonting verkligt stort, någonting riktigt allvarligt, därför då kommer de svårast skadade in, då kom de från alla håll och kanter, då kom dom som hade flytt upp i bergen och dom som redan hade startat och kom i bilar, men om man säger Khao Lak, det tar ju över en timme, kanske två... så när dom började anlända då kom dom riktigt svårt skadade, då förstod jag att här är tillströmningen så stor och skadorna så svåra, att det här måste vara en nationell katastrof alltså...

4. Då fanns det alltså ett hundratal skadade när du kom till sjukhuset

Svar: Ja, och när vi säger ett hundratal är det mellan hundra och tvåhundra, då hade jag inte siffran exakt, sedan vet jag siffrorna men då bedömde jag siffran till mellan hundra och tvåhundra. // Hur snabbt steg det antalet sen?// Svar: Inom en timma, och sedan ökade det hela tiden under hela kvällen, fram till dagen efter och sedan kom det i vågor under en fem dagars period, kan man säga, det kunde komma ett femtiotal i stötar, många satt ju kvar upp i bergen i många dagar innan de hittades eller tog sig ner. Thailandare är ganska vidskepliga och de var rädda för nya vågor, det ryktet gick hela tiden.

5. Kom det med anhöriga direkt, med de skadade?

Svar: Ja det var både och, jag kan nog säga att i vanliga fall kom det nog inga anhöriga men det var en eller två ibland som följde med någon patient, är det ett par, så är det klart att bägge var med, men jag fick nog en känsla

av att det var mindre anhöriga och mer rena patienter, utan anhöriga, för många hade ju mist till exempel sina barn och då stannade ju en anhörig kvar för att fortsätta leta efter sina barn, i Khao Lak till exempel.

6. Fick ni på sjukhuset fortlöpande information från de drabbade platserna och hur många skadade personer det skulle kunna röra sig om?

Svar: Nej, det var väldigt, väldigt svårt, och det berodde ju på att kommunikationsnätet slogs ut, så att det tog nog, ja kanske en sju, åtta timmar innan allt det kom igång igen, mobil- och telefonnätet, men vi försökte att få den informationen genom att ringa runt till alla sjukhusen här i Phuket för att försöka få ett grepp om situationen, och det gjorde vi inte främst för patienternas skull, eller för vår egen, utan för att få information om saknade personer, för att folk som kom in på sjukhuset dom ville ju ha tag på sina anhöriga och då kunde det ju vara så att någon var på Vatshira (?) eller på Phuket International och därför ville vi ha listor från dom, så vi gjorde en överenskommelse med alla sjukhusen att vi skickade listor till varandra efter hand som de blev fullständiga, eller som vi kan fylla på listorna och då fick vi ju kompletta, ja dom var ju aldrig kompletta, men vi fick listor fortlöpande, och då satte vi upp dom på en anslagstavla där vi delade upp sjukhusen så att vi försökte komplettera de listorna hela tiden, när det sedan gällde hur många skadade det var uppe i Khao Lak och så, det fick vi inget grepp om, alls. Det visste vi inte i det läget, alltså mellan 26:e och 27:e och inte ens den 28:e.

7. Kallade ni in extrapersonal?

Svar: Ja, det gjorde vi per omgående, kanske mest när jag kom till sjukhuset faktiskt, därför då diskuterade vi det ledningsmässigt, hur vi skulle förfara och då bestämde vi att vi ska ta in, först tog vi ju egen personal, alla läkare och alla som var lediga kallades in till sjukhuset och sjuksköterskor, men det förstod vi ganska snart att det skulle inte räcka så då tog vi kontakt med vår ledning i Bangkok, så de skickade, jag tror att de skickade tjugo sjuksköterskor och sju läkare till oss i första läget och dom fortsatte att jobba hos oss tills det blev lugnare, så att säga. Så det gjorde vi. Och vi tog också hjälp av dom som kom dit som volontärer, första skedet var vi ganska generösa med volontärer, de fick hjälpa till så gott det gick, då hade vi inte så sträng kontroll på dom, var det när som ville hjälpa till så ok då, då gjorde de ju mer den typen av arbete att de hjälpte till med bårar eller rullstolar, hjälpte till att flytta på någon eller sitta och prata, det var ju inget egentligt sjukhusarbete utan mer stödjande kan man säga.

8. Var din arbetsfördelning den vanliga eller fick du helt nya uppgifter?

Svar: Ja det kan man väl säga mitt normala arbete är ju administrativa uppgifter och ledning av den internationella avdelningen och lite marknadsföring, nu har alla dom bitarna förändrats med tsunamin men då var det ju så. Den administrativa biten hade redan sjukhuset anammat för över ett år sedan, att jag var en väldigt administrativ person, det som skedde då under tsunamin var att den biten accentuerades, sedan är jag som person en sådan som tar över direkt, utan att tänka på huruvida jag har den formella rätten att göra det, utan jag tar över så att säga. Det har min hustru sagt genom hela vårt gemensamma liv, jag gör alltid det, står jag i en grupp på tio personer så är det jag som kommer att leda den, det sker med automatik, att jag dominerar gruppen och det kan man säga att jag gjorde på sjukhuset också, detta inte sagt att jag är en bättre människa än dom andra, det är bara min karaktär som är sådan, att jag gör gärna det, och det gjorde jag även på sjukhuset men där på sjukhuset accepterades det fullt ut, så att dom gick på min linje helt enkelt. Så man kan säga att min dagliga roll accentuerades helt enkelt. Det kan jag också säga att sjukhuspersonalen i övrigt köpte detta på en enda gång, det var aldrig någon som ifrågasatte min roll i det hela, så det var ingen som tänkte: han är ju fan inte chef här, eller något sånt där, det var aldrig några problem. Dom hade ju också mig till hands hela tiden, medan andra chefer gick hem och sov, var jag ju kvar hela tiden, jag gick inte hem och sov, såg dom mig inte så visste dom att om fem minuter så kommer han.

9. Fick du någon som helst uppfattning om vilka nationaliteter det var?

Svar: Ja, det hade vi full kontroll på skulle jag vilja säga, för vi registrerade alla. Nu i efterhand kan jag säga att det var en ganska god registrering men om man säger ur försäkringssynpunkt så var den bristfällig, men om man ser till sjukhuset, om man inte tittar på den ekonomiska eller profitmässiga biten, då kan man säga att den var fullständig för sjukhusets räkning, men sedermera i efterhand har vi upptäckt att den är inte tillfylles när det gäller till exempel att få ut kostnader från försäkringsbolagen, för dom kräver till exempel i Skandinavien fullständigt personnummer eller i alla fall en fullständig adress, från sjukhusets sida ställer vi inte dom kraven, utan där vill vi namn, nationalitet och födelsedata, dom skrivs in så, så vi har fullständig kontroll på nationalitet. Men så här i efterhand kan vi säga, och det har vi lärt oss, att nästa gång är prio ett att fotografera alla som kommer in på sjukhuset och sedan ska vi vara lite noggrannare när det gäller adressuppgifter för att kunna

bearbeta i efterhand, men det är inte så mycket profitmässigt jag tänker på då, att vi ska pengar tillbaks, utan jag tänker på dom anhöriga som kommer in och frågar om den och den finns på sjukhuset och då kanske var där, men vi visste inte det, så där gjordes lite missar. Hade vi då haft ett fotogalleri så hade dom bara ha behövt titta där va, så hade det varit klart. Vi har också talat om lite andra varianter, vi har talat om fingeravtryck, men det fallerar för vi har inget fingeravtrycksregister, men det är lite vi har lärt oss. Men som svar på din fråga, vi hade fullkomlig kontroll på nationaliteterna, det vet vi exakt. // Prioriterades Skandinaver?// Svar: Inte alls, det har tidningar skrivit om, och det var till och med en utländsk tidning i Europa som fokuserade på det, att vi hade gjort skillnad på Thailändare och utlänningar och att thailändarna var prioriterades ner och så vidare. Det är helt felaktigt. Det är gripet ur luften! Vi tog ingen hänsyn till det alls, vare sig nationalitet, ras eller annat, vi brydde oss överhuvudtaget inte om det. nu kan man säga att vårt sjukhus fick i majoritet utländska patienter, men det berodde inte på oss, utan det berodde på thailändarna själva, de vet att det kostar mer på vårt sjukhus och sedan är det så att de är mer familjära med de statliga sjukhusen, så att de åker själva hellre ner till Varshira, där de kan prata thailändska och vara mer inne i det thailändska systemet, men vi hade väldigt mycket thailändare på sjukhuset, och alla nationaliteter, utan den enda prioritering vi gjorde vad gällde patientstocken det var skadans art, där prioriterade vi, med nöd... för de som var värst skadade och skulle till operation var ju tvungna att gå före i kön och sådana prioriteringar fanns ju hela tiden, men annars var det ingen. // Och då har du svarat på vilka som fördes till Phuket Bangkok hospital, det var i högre utsträckning utlänningar?// Svar: Ja men där måste tilläggas: och skadans art, gjorde att de var tvungna att komma till vårt sjukhus, därför att kapacitetsmässigt och materialmässigt, och utrustningsmässigt och även kvalitets- och utbildningsmässigt så ligger detta sjukhuset avsevärt högre än vad något annat sjukhus gör på Phuket, eller i södra Thailand skulle jag faktiskt vilja säga, IMA (??) som vi scannade många här på sjukhuset som kom in sjuka, det fanns inte mer än på vårt sjukhus i hela Thailand, så bara det talar för att dom måste till vårt sjukhus.

10. Fick ni säga nej till några patienter på grund av plats- resurs- eller personalbrist?

Svar: Nej, vi gjorde inte den prioriteringen alls, den diskuterades under ett antal dagar faktiskt, men både ledningen och jag själv avfärdade det helt och hållet, vi låser inga dörrar vi tar in alla patienter vi kan på sjukhuset och vi jobbar på, men vi kom ju till en brytgräns va, dels var det operationsköen som var uppe i fyrtio patienter ett tag, trots att vi hade fjorton operationssalar och sedan var vi tvungna att... läkarna körde slut på sig helt enkelt, de var tvungna att sova lite grand, och åka hem, det innebar att sjukhuset var överbelastat och för att inte patienterna skulle bli lidande, då var vi tvungna att, inte säga nej, för det gjorde vi inte, men att sätta in flygplan till Bangkok, så det är inget nej, det är bara en förflyttning i princip // Samma sjukhuskedja i Bangkok?// Svar: Samma sjukhuskedja, vi skickade aldrig till några andra sjukhus, det gjorde däremot andra, andra sjukhus skickade till oss, men det var ju på grund av resurser, dom klarade inte det, något sjukhus stängdes också på grund av resursbrist.

11. Fanns det överhuvudtaget någon möjlighet att kontrollera om de skadade var försäkrade? Och när i så fall tog man beslut att överse med det och ändå ge dom vård?

Svar: Vi gjorde inte den prioriteringen, men det är rätt så till vida att vi försökte ha försäkringsbiten också, men jag kan säga att det var i väldigt ringa utsträckning, för det fanns inte tid till det helt enkelt och vi kan inte hålla på och tjafsa med en patient när han är svårt sjuk om han har försäkring, det är inhumant, det gör man inte, utan den biten fick vi ta senare va, men visst gjorde vi försök att få fram om dom hade försäkringar men det var i väldigt ringa utsträckning det vill jag säga. Men däremot efter att det hade gått två tre dagar och de fortfarande var inlagda på sjukhuset då hade vi personal i vår internationella avdelning som försökte klara ut om de hade försäkringar eller inte, det gjorde vi, men sen slapp vi lite ifrån detta för sen kom SOS Internationals egen personal och andra försäkringsbolags personal, dom kom till sjukhuset och sökte reda på sina egna patienter, så de frågade vilka som var försäkrade hos dom och sedan tog dom hand om det, men hade dom ingen försäkring, så gjorde vi alltså ingen åtskillnad för det, utan där tänkte vi bara att den biten får vi klara på annat sätt i efterhand // Ni bestämde det helt enkelt?// Svar: Ja visst och det gjorde vi väldigt tidigt, jag kan säga att efter två timmar efter jag kom till sjukhuset var den policyn stadsfäst alltså, och sen var det aldrig mer några diskussioner om det, men givetvis, alla dom här bitarna, ledningsmässigt så diskuterades dom naturligtvis, för att vi skulle få en policy på sjukhuset som alla skulle följa och där satte vi upp de här reglerna och sedan var det aldrig mer nåt tjafs, aldrig. Men det hade jag inte tolererat heller, för har du fattat ett beslut så ska det gälla.

12. Vilka helt nya situationer uppstod och vilka nya beslut?

Svar: Det är ju rätt mycket som avviker från vardagen när en sådan här katastrof inträffar, här måste jag nog bli lite långrandig, det är ju nämligen så att först och främst så var vi inte preparerade för en katastrof, sjukhuset hade inte förberett sig för den situationen, det kan man så här i efterhand kritisera lite grand, för kanske kan man se det så att ett sjukhus alltid ska vara förberett för olika sorters katastrofer, då menar jag terrordåd till exempel,

eller andra typer av katastrofer, båt, ett tåg som spårar ur, ett hus rasar, ett hotell i stan börjar brinna alla sådana saker, det borde sjukhus vara preparerade för, men jag tror att det är så även i Europa att man har inte den förberedelsen, men så här i efterhand kan man säga att det skulle vi ha haft, i dag försöker vi ju skapa sådant, så att vi nästa gång... nu frågade du om vi skapade nya... och det gjorde vi, det uppstod nya, till exempel matfrågan att försörja så många människor med mat och dryck, det har ju inte sjukhuset kapacitet till, däremot vad gällde medicinska resurser, medicin, utrustning, nålar, förband allt det där, det fanns ju en övermått med resurser, det var aldrig någon brist, aldrig och det beror lite på att vi har egen resursbank, vi kan bara kalla in nytt material, så där brast det inte, kökets kapacitet och tvättens, det är sånt folk inte tänker på, bara att tvätta lakan, du byter varje natt och alla måste ha mat. Där var vi inte preparerade, men där fattades beslut på stående fot, jag var själv en drivande kraft kan jag säga, inte vad gällde matfrågan med när det gällde bäddplatser så minns jag den situationen väldigt väl för den diskuterade jag väldigt ingående och då sa sjukhuset till mig, ledningen att vi kan inte göra något där, vi har inga resurser, vi har inte mer madrasser helt enkelt på sjukhuset och då sa jag det att då får vi lägga badlakan på golvet och det gjorde vi, men dom tog också slut och då sa dom att ok nu kan vi inte göra mer, men det kunde inte jag acceptera så jag sa att då ringer vi runt till de största hotellen och så får dom köra hit sina madrasser, för dom är inte fulla dom hotellen, det finns alltid madrasser i reserver, så då gjorde vi det och då var det aldrig någon resursbrist mer, för jag räknade kallt med att det är en ren donation, man är alltid oroad för kostnadsfrågan, det finns inget hotell som är så krasst att de går och frågar efter pengar sedan för madrasserna, och det gjordes inte heller. Sådana beslut fattades hela tiden, löpande, hela tiden. Så nästa gång då kan vi ju säga att ja då vet vi det, är det en brist då gör vi bara på detta sättet. // Var det något beslut som var verkligt svårt att ta?// Svar: Ja, det som var det värsta var nog när vi vid tretiden på natten var tvungna att bestämma om vi skulle fortsätta att lägga in patienter på sjukhuset, för då hade vi en klar överkapacitet va, och då fördes en diskussion om vi skulle stoppa det här va och de fanns de chefer som var inne på den linjen, då skickar vi dom till Bangkok, för vi klarar inte att ta in fler nu... men jag kan inte säga att det var ett svårt beslut, det var det inte, hela känslan i kroppen gick ju åt det hållet att det kan vi inte göra, men beslutet togs att vi gör inga begränsningar i några avseenden, vi tar det som det kommer... är vi överbelastade så ok vi får tackla det då. Men det var mycket slit och riv den 27:e då, hur många vi skulle skicka och när vi skulle skicka dom, då var det fight, då var det riktig fight på sjukhuset och där fick jag utskällning vid något tillfälle för att jag skickade folk för fort och utan att vi hade ledningens godkännande, ut till flygplatsen då, vi hade ju nämligen en basstation ute på flygplatsen med tält som vi hade ställt upp så att vi kunde lägga patienter där ute i väntan på flyg. Och då skickade jag iväg, och ibland åkte jag själv med vissa kontingenter ut till flygplatsen och det är klart att där blev lite personliga stridigheter, men jag vann dom.

13. På vilket sätt fungerade det trots allt att ge alla som behövde det vård, fick de som kom in vård med andra ord?

Svar: Ja. Det var ingen som brast, vi handlade inte så snabbt med någon patient att de blev sämre behandlade än annars, utan snarare tog vi ganska god tid på oss, det kanske till och med tog väl god tid på sig, det kan jag säga så här i efterhand, det är dumt att säga för det handlar ju om vem man är som individ, vissa läkare är snabbare men visst kunde jag tycka vissa gånger att nu är han väl klar med den patienten för jag har en till här som väntar. Men det kritiserade jag aldrig för det måste läkarna få bestämma själva. Du ska också veta att många, merparten av alla de som kom in på sjukhuset var felbehandlade, från början. Det vanligaste var att de hade igen sydda sår och det ska man aldrig göra, sy igen ett sår som är infekterat och att det var infekterat de visste man ju eftersom de hade legat i vatten och hade sand och grejor i såren och så sydde man igen, dom läkarna som gjorde det upp i till exempel Khao Lak försvarade sig med att det var bättre mot blodförlusten och annat men våra läkare stödde inte riktigt det, de var inte överens utan tyckte att man skulle lämna såren öppna, så att alla som kom till vårt sjukhus öppnade vi igen och det kan jag säga att vi gjorde med alla, alla utan undantag! Och då fick vi ju börja om igen, det hände att vissa fick en värre sårskada än de haft från början eftersom vi fick skära upp och sedan rensa såren nerifrån botten och upp och sen lämna såren öppna, så att dagen efter hade läkarna ett hästjobb för de fick gå runt och titta till sår och sy och så och vissa kunde inte sys förrän på tredje, fjärde dagen.

14. Vad behövde de skadade mest hjälp med?

Svar: De första kontingenterna som kom, de första timmarna kan jag säga hade till nittio procent mjukdelsskador, det innebär att de hade djupa skärsår eller krossår. Den andra kontingenten som kom in hade kroppsskador, brutna ben och armar skador i nacke och huvud och bäckensskador, de var alltså värre skadade.

15. Kom de anhöriga med här första vändan?

Svar: De kom in efterhand, men de första två dagarna besvärades vi inte alls av några anhöriga kan man säga, då fanns det inte heller någon missing-lista, den kom upp först på tredje dagen och då ramlade det in mer människor

som inte skulle ha vård på sjukhuset utan de satte upp lappar och frågade efter saknade. Och det var på tredje dagen som vi satte upp en speciell eftersökningsdisk för detta, där det var ett tiotal personer som jobbade och vi hade fem datorer, så när folk kom in och frågade kunde vi snabbt få upp dom på listan, sen la vi in också de andra sjukhusen, den låg precis vid entrén så det var det första man såg och sedan hade vi en donation disk där det satt tre personer som tog emot alla donationer, vi fick nämligen väldigt mycket kläder och utrustning till sjukhuset vi fyllde en hel avdelning nästan med bara kläder. De flesta som kom in på sjukhuset hade ju bara badkläder eller inte ens det utan de kom helt nakna, vattnet hade slitit av dom kläderna. Sen hade vi en internet disk och en telefon disk också som var gratis, som man kunde använda under fem dygn, så det satte vi upp andra dagen.

16. Har du någon uppfattning om vad de skadade var mest upprörda över?

Svar: De skadade var nog väldigt ödmjuka, jag tror inte att jag upptäckte någon... det kom först tredje, fjärde dygnet, då fanns det folk som var JÄKLIGT upprörda alltså, men här i inledningsskedet då var det ingen som jag såg, utan då var de mest chockade och tyckte att det var hemskt alltihop som hade skett, de var mest upptagna med sina egna skador och sina egna saknade anhöriga, det var vad som upptog hela deras... men sedan efterhand som de blev bättre och skadorna läkte och de kanske hittade sina anhöriga DÅ kom upprördheten. // Vad var dom upprörda över?// Svar: Mest då att det egna landets parlament eller räddningstjänst inte tog tag i saker på rätta sättet att de inte kom hem snabbt nog och att det inte kom någon representant till sjukhuset och sådana saker. De som jag upplevde som mest upprörda av alla var de norska patienterna, det kan ju vara så att de ligger så nära, nationalitetsmässigt svenskarna och eftersom svenska räddningsverk och annat kom relativt snabbt till sjukhuset och visade sig ganska tydligt så tyckte normännen att de var förfördelade och tyckte att Sverige min själ är duktiga på att komma hit, men vår jävla regeringen har inte gjort ett skit, här är inte en människa va, så det var mer det...

17. Fick du någon uppfattning om vad de anhöriga var mest upprörda över, är det samma sak där?

Svar: Det kan man nog säga... jag hörde aldrig någon säga till exempel att de inte hade blivit hämtade snabbt nog i Khao Lak, att ambulanserna inte hade kommit eller räddningsskåren att de inte fick hjälp eller att thailändarna inte hjälpte till, sådana saker hörde jag aldrig, jag hörde aldrig någon som klagade på det sättet och vården var det absolut ingen som klagade på och det gäller inte bara vårt sjukhus, jag har inte hört om det från de andra sjukhusen heller, för dom fick nog den vård dom skulle ha, och dom som misslyckades då, till exempel Phuket International dom skickade dom till oss, så dom gjorde väl vad dom kunde så att säga.

18. Och då har du svarat på vad ni gjorde med alla anhöriga, ni satte upp de här diskarna och internet, spårade ni själva, ni satte upp listor...?

Svar: Ja, vi spårade också själva upp anhöriga, vi hjälpte till att ringa till ambassader och konsulat och om vi hade fått någon adress, då försökte vi ringa dit och hjälpa till på det sättet, de gjorde dom i den disken, de satt ju där tjugofyra timmar, vi bytte ut folk, så att alla som kom och ville ha hjälp fick hjälp i den mån vi kunde hjälpa dom men vi gjorde våra insatser. Det var denna diskens enda uppgift, att hjälpa dom som kom in och söka efter deras anhöriga, dom skulle inte göra något annat.

19. Volontärerna kontaktade sjukhuset direkt som jag har förstått det?

Svar: Ja dom kom ganska direkt, det var dom som kom redan på kvällen den 26:e men många av dom var redan här, de kom inte från Sverige, vi säger att det var en sjuksköterska som bodde i Karon och var på semester här och då automatiskt så åkte hon in till sjukhuset och sa: jag är sjuksköterska från Sverige, kan jag hjälpa er? Och vi hade flera, det var läkare också som var här på semester och kom hit och frågade om de kunde hjälpa till // Gick det att organisera det? Med arbetstillstånd?// Svar: Det fungerade inte så då, vi frågade inte efter några arbetstillstånd och det har inte regeringen eller immigration klagat på heller för hela passituationen upphörde ju i och med att alla miste sina tillhörigheter, dom hade helt enkelt inga pengar, pass eller andra tillhörigheter de var nakna när dom kom till sjukhuset och de fick aldrig tag på dom heller, så där sågs helt genom fingrarna, man tittade aldrig på något sånt och därför följde ju en del brottslingar med i detta, såna som hade klabbat till det i Thailand och fått sina pass beslagtagna av thailändska myndigheter, dom åkte ju med ut med slängen, men det får man väl ta... men det fanns dom som drog nytta av det här på olika sätt.

20. Höll sjukhuset någon presskonferens?

Svar: Ja. // Fanns det svenska medier?// Svar: Ja, vi höll, vi hade en särskild pressdisk ett podium där vi hade ett par fem, sex stolar med vår Logo baksidan, som såg bra ut i TV, så vid olika tillfällen så satt olika individer där

och så fick pressen ställa frågor, så det hade vi. Vi gjorde det väl inte med en kontinuitet, att det var klockan tio varje dag till exempel, men ibland satte vi upp tider och dag att nu har vi presskonferens, men det var när behov var påkallat, då höll vi presskonferens.

21. Har du någon uppfattning om vilka svenska medier det var?

Svar: Alla. Men det första dygnet var det inte alla, då var det ju bara dom som har representanter här nere i vanliga fall och alla frilance journalister var här ju, för det har vi ju ett flertal både i Bangkok och här i Phuket va och dom kom ju hit och dom serverar ju alla tidningar, nyheterna... bland de etablerade kan jag säga att Aftonbladet snabbt var nere, men sen kom ju alla tidningar Expressen, DN, SvD och alla TV-stationerna TV4, SVT och sedermera kom ju alla dom här "Kalla fakta", "God morgon Sverige" och så. "God morgon Sverige satte upp en fast studie här och sände i över en vecka, så dom följde ju tsunamin under, två veckor tror jag att det var, och dom var ute på Patong, den studien sköttes av Eurovision, så man köpte tid utav dom, för dom hade all utrustning och sedan köpte de olika TV-bolagen in tid. Så dom körde sina soffsittningar, de hade en panel i Sverige som ställer frågor och så svarar till exempel jag här nere och gör mina uttalanden som sen diskuteras i soffan. Rapport sände också utifrån fältet uppe från katastrofområdet och de kom också till sjukhuset. // Då har du också svarat på hur kontakten såg ut fortsättningsvis// Svar: Ja, det höll på tre, fyra, fem veckor.

22. Vilken kontakt hade du, initialt med svenska myndigheter och organisationer?

Svar: Väldigt, väldigt tidigt. Fast det beror på om man menar svenska myndigheter i Sverige så hade jag inga, de första dygnet, därför det var ju en omöjlighet för det första fanns det tid och jag hade inte alla de telefonnummer som erfordrades, så JAG ringde aldrig till Utrikesdepartementet eller Regeringskansliet i Sverige, det gjorde jag aldrig, men däremot tog jag en OMEDELBAR kontakt med både konsulatet och ambassaden och fick då också tala med ambassadpersonal men det beror på att jag har egna telefonnummer dit, jag har personliga kontakter med ambassaden, så det hade jag väldigt, väldigt tidigt och Jonas Hafström som är ambassadör, vi talades vid väldigt, väldigt mycket och lika så han som var honorär konsulat, då hade vi ju ingen generalkonsul, utan en honorär, som var thailändare, honom hade vi kontakt med först och sedan när generalkonsuln kom hade jag en omedelbar kontakt med honom. Och sen så sköttes det här, det rullade på av sig själv, så sen hade jag en fast kontakt med ambassaden i Bangkok genom Thorsten Thorstensson som är ambassadsekreterare och han hjälpte då till med olika kontakter som jag ville ha, men jag var aldrig i kontakt med Utrikesdepartementet direkt, det var jag sedermera men inte då.

23. Hur har kontakten sett ut med de svenska myndigheterna fortsättningsvis?

Svar: Ja om du ser till svenska myndigheter så kan jag bara inbegripa generalkonsulatet och ambassaden om man ser till Sverige, jag var ju i kontakt med många andra länders ambassader också, men däremot myndigheterna i Sverige hade jag ingenting att göra med förrän sedermera, det kom ju in senare, då hade jag kontakt med Räddningsverket, Socialstyrelsen vad du vill va, men inte initialt // Vad är det för tidsspann, är det en vecka, två veckor?// Svar: Ja, det rör sig nog om två veckor. Sen kan man se det på olika sätt för ser man direktkontakten med myndigheten i Sverige så rör det sig om två veckor, men representanter för myndigheterna hade jag ju kontakt med tidigare, för det kom ju en del hit. Utrikesministern kom hit, sedermera kom ju också Göran Persson, men det var ju inte en direktkontakt med UD eller regeringen, men på det sättet var ju kontakten med representanterna tidigare än att jag ringde till Sverige. // Hörde dom av sig till dig?// Svar: Jo för besöken gjorde dom det, men det är lite senare.

24. Då har du svarat på om sjukhuset hade en krisplan förberedd, och det hade ni inte?

Svar: Nej.

25. Hade ni en kriskommunikationsplan? Det vill säga att man också räknar in medierna och de anhöriga?

Svar: Nej. Men det är också en sak vi har diskuterat i efterhand, tillsammans med alla länders ambassader, så nu har vi begärt in listor från alla ambassader på vilken personal de har, så nästa gång om det blir kris så har vi alla namnen och vet vem som gör vad, och så har vi begärt in allas krisnummer, vissa hade vi, de skandinaviska krisnumrena... men nu har vi alla.

26. Det här har du nog svarat på... Vilka har mandat att ta beslut på sjukhuset?

Svar: Det finns ingen formell utsedd att nu är det du som har ansvar för detta, inte ens vår direktör på sjukhuset är det bestämt att det är han som ska fatta alla beslut, utan jag får väl säga så här att det gav sig, den som var mest initiativkraftig och tuff nog han tog besluten, där hade jag åter igen en framträdande roll, för jag var inte feg, jag tvekade inte att ta dom beslut som jag tyckte var nödvändiga, jag tänkte att jag får ta den smällen sen, nu kan jag inte bekymra mig om det, blir jag hängd så blir jag och nu blev jag inte det. men vi hade ingen speciell chef, inte ens min chef var utsedd att fatta beslut.

27. Och arbetsuppdelningen var den helt klar eller uppstod oklarheter?

Svar: Ja den är given här i Thailand, dom som sitter i ledningsnivå, vilket jag ingår i, dom tar ansvaret, dom gör det bara, så det var inte så att någon behövdes väljas ut eller så utan personalen är van vid det; dom som sitter i en chefsbefattning dom bestämmer, det är ingen som ifrågasätter det, här i Thailand är det en enkel uppgift, men hade det varit i Sverige hade det varit knepigare, då hade en chef naturligtvis velat vara chef även under krisen, men här i Thailand behöver man inte bekymra sig om det.

28. Då undrar jag, även om jag vet svaret, om det fanns någon utarbetad krisplan med andra ansvariga svenska myndigheter, har det överhuvudtaget varit en diskussion om att någonting kunde hända med svenskar i Thailand?

Svar: Menar du då att diskussionen skulle ha skett med svenska myndigheter? // Ja, om en krisplan// Svar: Nej, det existerade inte överhuvudtaget, däremot har vi diskuterat på sjukhuset olika krisplaner beroende på att vi har haft prominenta personer här på ön och att amerikanska regeringen har krävt en krisplan i olika sammanhang och då har vi satt upp krisplaner, men de har primärt varit för andra saker, dom har vi satt upp i goodwill för dom som har frågat, amerikanerna har däremot krävt, för dom andra har vi byggt upp det när det har funnits ett sånt behov, så dom krisplanerna finns på sjukhuset men de är inte stadsfästa ihop med någon regering. Men vi har en krisplan om det skulle ske en terroristattack till exempel här på ön, då vet vi hur vi ska bete oss, en sådan typ av krisplan finns, men den vet inte svenska regeringen om, den har inte dom frågat efter, vilket dom borde ha gjort! Det skulle vara intressant för en svensk regering att veta; finns det en krisplan på thailändska sjukhus, men det har aldrig gjorts. Amerikanerna däremot har gjort det.

29. Och då fanns ingen kriskommunikationsplan med de svenska myndigheterna heller?

Svar: Nej.

30. Hur har kommunikationen fungerat med de involverade svenska myndigheterna, då tänker jag på försvarsmakten, räddningsverket, UD och alla dom som har varit här?

Svar: Egentligen har vi inte haft någon, jo kommunikationen har ju fungerat, för att dom kom till sjukhuset, men vi ringde aldrig efter någon eller försökte få tag på något räddningsverk eller läkare eller några andra heller... det eftersträvade vi inte alls för att vi arbetar efter dom resurser som vi själva hade, utan det kom sedermera, så kom dom helt enkelt till sjukhuset då fungerade allting på alla sätt och vis, det dom ville ha reda på och det dom ville ha hjälp med i olika sammanhang, det hjälpte vi dom med, men VI kallade aldrig in dom till sjukhuset, vi ringde aldrig svenska räddningsverket och sa att nu får ni komma hit och så vidare, det gjorde vi inte. Det har nu diskuterats i den här kommissionen som ska komma att man vill ha en typ av, den modellen att man ska skicka ut ungefär fem stycken hit ner, eller till vilket land som helst i världen och i den gruppen på fem personer ska det ingå till exempel läkare och medicinare, det ska ingå logistikmänniskor och administratörer och så vidare och sen ska dom från platsen här, hjälpa till att förflytta resurser från Sverige eller Europa till platsen för katastrofen. Så att dom ska styra räddningsinsatserna, därför att det inte ska bli för mycket volontärer och för mycket människor som inte gör någonting, det har diskuterats men det har inte varit i detta läget. Det är en efterhandgrej som har kommit upp.

31. Hade du kunnat få bättre hjälp av de svenska myndigheterna? Hade du behövt en annan hjälp?

Svar: Jag funderade aldrig på det på sjukhuset och jag tror ingen annan gjorde det heller, men om jag bara ser till min egen situation, under de först fem dygnen som jag jobbade i sträck, så kom aldrig den tanken upp i mitt huvud, att jag skulle behöva till exempel svenska läkare eller någon annan typ av resurshjälp. Och det finns en förklaring till det, dels hade vi så mycket att göra att vi bara fokuserade på patienterna, och det andra var att vi saknade aldrig några resurser het enkelt, vi behövde ingenting. Vi hade allt på plats, hade jag varit uppe i ett djungelområde eller kanske uppe i Khao Lak, då är det möjligt att jag hade tänkt så, att jag behöver tio tält, då är det klart att jag hade lyft luren, men det behövde inte jag. Det är skillnad var man befinner sig.

32. Då har du svarat på om sjukhuset kommer att förändra sina rutiner på något sätt?

Svar: Ja det gör vi, ur katastrof synpunkt, vi kommer att förändra ganska mycket faktiskt i framtiden, vi diskuterar det fortlöpande. // Och det är förändringar du själv också tycker ska göras?// Svar: Ja, ja jag har lagt fram många förslag, framför allt det som jag tycker är nummer ett, nämligen att man efterarbetar hela händelseförloppet, nämligen att man går igenom vad som var bra och dåligt. Den teorin har jag framfört vid tidigare tillfällen, när vi har haft VIP-besök, men vi har inte gjort en sammanfattning efter, och gör man det, så kan man ju sen sätta upp en lista på förändringar och det har jag framfört, och vi jobbar lite grand på det. men vi är inte lika stringenta här som vi är i Sverige. Vi skriver ofta rapporter i Sverige från konferenser till exempel för att ta reda på vad du har lärt dig, det ska man redovisa. Här i Thailand är det inte så. Det är ju det som gör att förändringar kommer till stånd.

33. Kommer krisplaneringen, kriskommunikationen och samarbetet med svenska myndigheter och organisationer att förändras på något sätt?

Svar: Ja det kommer det att göra. För att nu har vi våra listor, nu vet vi, så att ponera att ett diskotek sprängs i luften här och tio svenskar är drabbade, då är det en stor förändring som skett, för då blir det en omedelbar kontakt med ambassaden, nu kommer vi att använda oss av de nödtelefoner som finns, det kommer att innebära snabbare handläggning primärt, däremot kommer det väl inte att bli några större förändringar vad gäller själva vården, men rundarbetet kring patienten vad gäller anhöriga och den biten, det kommer att förändras. De här diskussionerna har vi redan haft nu fortlöpande med ambassadörerna. // Är det någonting annat du tycker särskilt behöver förändras, någonting du saknar?// Svar: Nej jag tycker nog att beslutsvägarna, om man ser på sjukhuset, de är väldigt korta, och jag har inte upplevt det som att jag har haft svårigheter att få saker och ting igenom, ur den synpunkten kan jag inte säga att det är någonting som... det är möjligen att man skulle säkerställa en bättre kommunikationsväg, för skulle det vara så nu att det händer en liknade situation igen, så att till exempel telefonnätet slås ut, då skulle man kunna tänka sig att sjukhuset ska ha en sattelittelefon, den kan aldrig slås ut...

34. Slutligen, vad tycker du såhär i efterhand är den största lärdomen att dra av allt det som hände?

Svar: Jaa... den största lärdomen är ju att man har lärt sig att det kan hända... överhuvudtaget va... alltså man ska inte gå och tro att man är säker i sin egen värld, det kan alltså inträffa katastrofer även i ett land där man inte förväntar sig dom, för att jag kan säga dig att thailändarna förväntade sig definitivt inte denna typen av katastrof, det kom som en fullständig chock för thailändarna, så DET är väl en bra lärdom, att till och med i dom länderna där man tror att det inte ska hända något, så plötsligt sker det. Antingen en sån här sorts händelse eller en annan. Så då kan man säga att den lärdom man kan dra av det är att man bör vara preparerad för detta, man bör vara förberedd på att detta kan hända, om det så dröjer tio år så kan det hända, eller hundra år så kan det hända... så någonstans så bör man ha det i åtanke, eller i alla fall på ett skrivet papper, på ett dokument vad man ska göra då, så att man kan slita fram i fall någonting händer och jobba efter det, men det måste vara ett papper som genomarbetas med jämnamellanrum och inte stoppas undan, annars blir det ju fel tekniken förändas ju hela tiden... där tror jag att många brister man gör en fin räddningsplan som inte är aktuell efter ett par år och då fungerar det inte alls, så någon måste vara ansvarig för att hålla den aktuell, så att det blir en kontinuitet i räddningsplanen. Människor med kunskap försvinner också, de byter jobb, pensioneras och avlider och där brister det också, att ta tillvara på deras kunskap...

Kennerth Carlsson
Assistent Manager International Service

Ordinarie uppgifter: Leda och fördela arbetet och se till så att sjukhuset fungerar internationellt sett, gentemot alla dom utlänningar som är på sjukhuset så ska det fungera och leva upp till den internationella rollen. Utlänningar som kommer in på vårt sjukhus ska få samma vård som i hemlandet, om inte bättre.

Befogenheter: Stora, jag har ännu inte varit med om att bli ifrågasatt.

